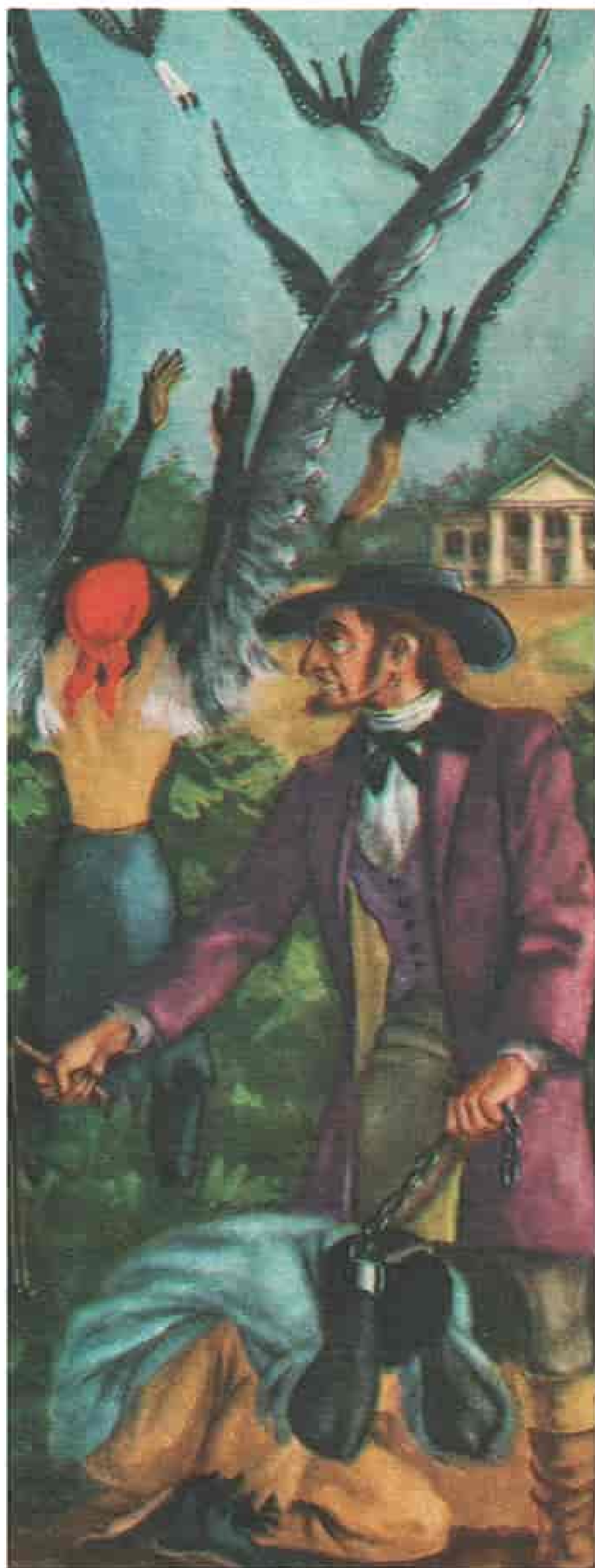
BAJKE AMERIČKIH CRNACA

BISERI
22

BAJKE AMERIČKIH CRNACA

Preveo i izabrao :
Luka Semenović
Ilustracije:
Dragan Savić
Naslovna strana:
Ljubiša Odžaklijevski

NARODNA KNjIGA
BEOGRAD 1963

DOK JEDNOM NE MRKNE, DRUGOME NE SVANE

Jednog dana brat Zec i brat Lisac i brat Rakun i brat Medved i čitav čopor drugih životinja krčili neku guštaru da poseju purenjake, a sunce nekako prigrejalo pa bratu Zecu dosadio posao al' nije hteo da se pokaže pred ostalima, da ga ne nabede da je len. I dalje je odvlačio šiprag i slagb ga na gomile, pa tek u neke niknuo da mu se trn zabo u ruku i izgubio se da potraži kakav debeo 'lad da se pošteno odmori. Nije dugo tražio, kad naiđe na bunar s vedrom na vretenu.

— Izgleda da je o'de najdeblja 'ladovina, — reče brat Zec, —pa što da i dalje tražim. Sešću u vedro da malo prodremam.

Ni pet ni šes', skoknu u vedro i taman se lepo namesti, a vedro krenu u dubinu. Da si samo nigde što se brat Zec uplašio. Prosto ga spopalo sto groznica. Znao je odakle je došlo, al' nije znao gde će svršiti. Vedro učas bućnu u vodu i poče da pliva, al' brat Zec ni živ ni mrtav. Mislio je da mu je kucnuo poslednji čas, pa se samo šćućurio u klupko, treso se ko prut i cvokoto zubima.

Brat Lisac je uvek držo brata Zeca na oku, na kad se on izgubio s krčevine, brat Lisac se polako odšunja za njim. Znao je da brat Zec sprema nekak'u ujdurmu, pa je otvorio četvore oči i pratio ga u stopu. Brat Lisac je vido kad je brat Zec došo do bunara i stao; vido je i kad je skočio u vedro i kad je volšebno nesto u dubinu, pa je prosto naprosto zino u čudu. Sede u šiprag i razmišlja i razmišlja, al' nikako da u'vati ni za rep ni za glavu šta to treba da znači. Najposle će samom sebi:

— E, pokojne mi babe, da mi je ovo neko reko ne bi' mu verovo. Brat Zec mora da krije pare u tom bunaru; a ako to nije, sigurno je

tamo dole otkrio rudnik zlata; a ako ni to nije, sad ću ja videt šta on traži tamo.

Brat Lisac se prikuči malko bliže i oslušnu, al' ne ču nikak'o komešanje. Privlači se i privlači, a ipak ništa ne čuje. Naposletku se došunja do samog odseka i gvirne dole, al' nit' šta vidi, nit' šta čuje. Dotle se brat Zec prosto ukočio od straha, pa ni da mrdne, da se vedro ne prevrne i ne istrese ga u vodu. Veze on u sebi molitve na vagone, a brat Lisac vikne:

— Ej, brate Zeče! Kome si to otišo u goste?

— Ko? Je l' ja? Evo pecam ribu, brate Lišče, — odgovori brat Zec. — 'Oću da vas iznenadim gomilom ribe za ručak, pa evo me tu, a tu su i ribe. Pecam somove, brate Lišče, — veli brat Zec.

— Ima l' i' mnogo, brate Zeče? — polakomi se brat Lisac.

— Ima, ima, brate Lišče . . . tušta i tma. Baš vidim jednog grdnog sominu u vodi. Siđi da mi pomogneš da ga izvučem, brate Lišče, — dovikne brat Zec iz bunara.

— Kako da siđem, brate Zeče?

— Skoči u to drugo vedro, brate Lišče, pa ćeš se spustit bez po muke.

Brat Zec je govorio tako veselo i tako medetao da brat Lisac odma' uskoči u drugo vedro što je visilo gore na vretenu i krenu u dubinu, a kako je bio teži, povuče brata Zeca gore. Kad su se na po puta mimoilazili, brat Zec zapeva:

— Zbogom, brate Lišče, stići ćeš na metu; tako je to uvek na ovome svetu;

dok jednom ne mrkne, drugome ne svane — čuvaj bundu svoju, moj mili prikane.

Čim stiže gore, brat Zec iskoči iz vedra, otkaska gazdi bunara i javi mu da je brat Lisac sišb u bunar i muti mu vodu. Posle otkaska natrag do bunara, pa vikne dole bratu Liscu:

— Evo ide gazda, besan do zla boga.
Čim te izvuče, a ti brzo ... noga!

E, posle valjda po sata, obojica su opet bili na krčevini i radili ko da nikad u životu nisu ni čuli za nekakav bunar. Samo što brat Zec ponekad prasne u sme’, a brat Lisac se kiselo namršti, ko da se najeo divljih’ jabuka.

BRAT ZEC DOBIJA KUĆU

Jedanput čitavom čoporu životinja palo na pamet da se slože i zajedno naprave kuću. Međ' njima bio stari brat Medved i brat Lisac i brat Vuk i brat Rakun i brat Oposum. A nisam siguran, al’ čini mi se da je čak i brat Vidra bio u toj družini. U ovakom slučaju, bilo i’ je vazda, pa su bome zasukali rukave i sagradili kuću dok bi dlanom o dlan. Brat Zec se pretvaro da mu se sve vrti u glavi i da ga spopada nesvestica kad se penje na merdevine, a reko je i da ga prosto ’vata jeza kad radi na suncu. Uzo je lenjir, olovku zadeno za uvo, pa se ustumaro po gradilištu i sve nešto merio i beležio, i beležio i merio, i tako se zano u poso da su ostale životinje rekle u sebi da brat Zec baš svojski zapinje, a svet što je prolazio drumom govorio je da brat Zec više radi no svi ostali kol’ko god i’ ima. Al’ brat Zec u stvari ništa nije radio i mogo se mirne duše izvalit u 'ladovinu i trebit buve. Ostale životinje sagradiše kuću, i to kaku lepu kuću! Bila bi to gospo’ska kuća i sad, a kamol’ u ono vreme. Imala je sprat i prizemlje i dimnjake na sve strane, a unutra dosta soba za sve životinje što su se složile i sagradile je.

Brat Zec odabra sebi sobu na spratu, pa ode i donese neku pušku i neku staru mesinganu prantiju, i unese i’ kad ostale životinje nisu gledale. Posle donese čabar pun pomija, pa i žeg’ unese u sobu kad ostali nisu gledali. I tako, kad su kuću uredili i večerali, svi posedaše u sobu za goste da malko proćaskaju. Malo posle, brat Zec poče da zeva i da se proteže, i na kraju se izvini i reče da ide spavat. Ode na sprat, a društvo u prizemlju smeje se i čavrlja, ko što je i red u društvu. Ne prođe duto, a brat Zec protnu glavu na vrata svoje sobe i viknu:

— Kad ovak’a ljudina kao ja ’oće da sedne, di da sedne?

Društvo se slatko nasmeja i uglas mu doviknu:

— Ako tak’a ljudina ko ti ne može sest na stolicu, nek’ pljune i sedne na pod.

— E, vi dole, čuvajte se, — odgovori brat Zec, — jer ću i sesti.

Brat Zec uđe u sobu, pa bum! opali iz one puške. Dabome, ostale životinje se u čudu zgledaše ko da se pitaju: „Šta li mu to, pobogu, bi?“ Načuljiše uši i osluškuju, al’ više ne čuju nikak’u tarapanu, pa opet okrenu brbljati i torokati ko da ništa nije ni bilo. Malo posle, brat Zec ope’ isturi glavu na vrata i viknu:

— Kad ovak’a ljudina ko ja ’oće da kine, di da kine?

Oni u gostinskoj sobi doviknu mu:

— Ako tak’a ljudina ko ti nije pobenavila, nek’ kine di god ’oće.

— E, vi dole, čuvajte se, — opet će brat Zec, — jer ću raspalit i kinut baš o’de.

Brat Zec opali iz one prangije bumburum! Svi prozori zamalo da se razlete u paramparčad, kuća se zatrese ko da će se srušit, a stari brat Medved ispade iz stolice za ljuljanje tres! na pod. Kad društvo u prizemlju nekako dođe k sebi, brat Oposum i brat Vidra ustanu i kažu da brat Zec ima tako strašnu kijavicu da oni idu malko na vazdu’, al’ ostali reše da izdrže čudo do kraja. Posle nekog vremena dlaka im nekako leže na mesto, a jezik se opet razveza. Taman se opet lepo raspričali, a brat Zec viknu:

— Kad ovak’a ljudina ko ja žvaće duvan, di da opljune?

Društvu u prizemlju već nekako dosadilo to njegovo zapitkivanje, pa mu podviknu:

— Ljudina, il’ kepec, o’pljuni di god ’oćeš.

— ’Vako pljuje ljudina! — zakrešta brat Zec, pa prosu onaj čabar pomija. Čuvši kako splačine pljušte niz stepenice, ostale životinje se učas očistiše iz kuće. Neke zaždiše na zadnja vrata, neke na prednja, a neke bome izleteše naglavce kroz prozore. Bežale su kako su najbolje znale i umele, al’ nijedna ne ostade U kući.

Brat Zec jednostavno zamandali vrata i zatvori prozore, pa ode u krevet i pokrije se do ušiju. Spavo je ko čo’ek nikom ni dužan ni

ružan, ko što i nije dugovo, jer zašto da brat Zec razbija glavu što su se ostale životinje plašile i pobegle iz svoje sopstvene kuće? Šta se to njeg’ tiče? To bi’ ja volo da znam.

ZAŠTO BRAT ZEC IMA KUSAV REP

Jednoga dana ide brat Zec putem i maše svojim dugačkim, kitnjastim repom i odjednom ugleda brata Lisca kako se bez po brige vraća kući, a niz leđa mu visi podugačak niz riba! Pozdrave se bogzna kako, pa brat Zec počne razgovor i upita brata Lisca odakle mu tol’ko ribe, a brat Lisac ni pet ni šes’ već odgovori da i’ je upeco. Dabome, brat Zec upita di i’ je upeco, a brat Lisac veli dole na potoku di se crnje krste, a brat Zec još upita i kako i’ je upeco, jer su tada svi mnogo voleli klenčiće. Brat Lisac bome sedne na neku kladu, pa bratu Zecu veli da će lako ulovit vazda klenova ako samo ode na potok kad sunce zađe i spusti rep u vodu i ostane tako celu noć, a kad svane, izvući će pun naramak riba, da bira koje 'oće a druge ’strane natrag u vodu.

E, tu brat Zec obra bostan, jer naveče ode da peca. Bilo je dosta 'ladno, pa brat Zec ponese plosku mučenice i ode na potok. Tamo odabra zgodno mesto, ’nako čučnu, pa opusti rep u vodu. Čučnu je i čučo i naginjo iz ploske i sve mu se činilo da će se živ smrznuti, al’ najzad ipak svanu i dođe čas da izvuče i lovinu i rep. Brat Zec povuče i učini mu se ko da će iščupat kičmu. Opet dobro trže i, gle čuda i pokore, šta mu bi s repom?

Jes’, otkino mu se! Otkino mu se, i zato su svi ti zečevi što i’ vidiš kako skakuću i jurcaju po šumi kusavi. Bar sam ja tako čuo. Izgleda da su evi morali da budu na svog tatu.

BRAT LISAC POPRAVLjA KROV

Reko bi’ da je brat Zec metno toranj na svoju kuću, pa i eve ostale životinje uzele da dotaruju svoje kuće. Neke iskopaše nov podrum, neke prišiše nove roletne, neke ovo, neke ono, a bratu Liscu dunu u glavu da stavi novu šindru na krov.

Brat Zec doču to i sve ga nešto kopka da vidi kako to brat Lisac radi. Oko kuće brata Lisca prosto se orilo od lune i udaranja čekića, a sam brat Lisac, da čuda neviđena, objaho sleme krova i iz sve snage zakucava šindru.

Brat Zec po navici osmotri teren i opazi da ručak brata Lisca stoji u uglu dvorišta, uz tarabu. Ručak je bio u novoj novcatoj limenoj porciji i tako mu zagolica apetit da mu sline potekoše i reši da ga mora pojest pa kud puklo da puklo.

Brat Zec doviknu brata Lisca i upita kako mu poso ide od ruke. Brat Lisac odgovori da nema vremena da razgovara. Brat Zec ga upita šta radi tamo gore. Brat Lisac odgovori da meće novu šindru na krov da mu kiša ne curi za vrat. Posle brat Zec upita kol’ko je sati, a brat Lisac odgovori da ne zna, jer ne radi na sat, već za svoj groš. Na to brat Zec upita brata Lisca da l’ mu treba mobe. Brat Lisac veli da bi mu moba dobro došla, al’ da niko nije tako vredan ko on pa da mu dođe na mobu.

Brat Zec suče brk i veli da je jednom bio mnogo dobre ruke s čekićem i da nije tako ponosan da se ne zahuka i izvuče brata Lisca iz škripca.

Brat Lisac veli da bi mu bio mnogo zahvalan za tu pomoć, pa brat Zec u tren oka zasuče rukave, ustrča sve po dve prečage uz merdevine, te se razmaše i zakiva šindru dvaput brže od brata Lisca.

Zakiva brat Zec šindru i baš pošteno se umorio, a celo vreme mozga l' mozga kako da se dočepa onog ručka. Zakiva i zakiva, jedan red on, a jedan brat Lisac. Zakiva i zakiva, i stiže i prestiže brata Lisca, stiže ga i prestizava, dok mu se najzad, 'nako kako je zakivo, rep brata Lisca ne isprečі na put.

Brat Zec bome reče u sebi da mu nikako nije jasno i da ne može shvatit šta će nekom tako dugačak rep i odgurnu ga u stranu. Al' tek što ga odgurnu, rep mu se opet isprečі na put. Dabome, kad nešto počne da smeta tako brzom čo'eku ko što je brat Zec, nešto mora i da mu se omakne.

Zakivaju oni, zakivaju i, živ mi ti, ne prođe dugo a brat Lisac se trže i zakrešta:

— Sveti bože, brate Zeče! Eto si mi zakovo rep. Pomagaj, brate Zeče, pomagaj! Zakovo si mi rep!

Brat Zec ga pogleda, 'nako ispod oka, počeše se po čelu i reče:

— Nije moguće da sam ti zakovo rep, brate Lišče; nije moguće. Povuci malko jače, brate Lišče.. . izvuci rep! Zaboga, brate Lišče, nemoj da me varaš!

Brat Lisac viče, dreči, rita se i vreči:

— Bestraga ti glava, brate Zeče! Kad ti kažem, zakovo si mi rep! Otkuj ga, brate Zeče, otkuj ga!

Brat Zec krenu put merdevina, al' pre no što pođe dole, pogleda brata Lisca, ko da mu je strašno žao, pa bome se i vajka:

— E, e, e! Ko bi mislio da ću se tol'ko razmahat da bratu Liscu čak zakujem i rep. Već se odavno nisam 'vako strašno sekiro, i da to nisam vido svojim rođenim očima, ne bi' verovo da se i tako nešto može dogoditi... ne bi vepovo!

Brat Lisac je bogoradio, brat Lisac je urlo, al' od tog nikak'e vajde. Osto je čvrsto zakovana repa, a brat Zec je silazio merdevinama i razgovarao sam sa sobom:

— Tako mi je čudo neprijatno, — govorio je, — da prosto ne znam šta da radim. Čim sam to čuo, spopala me nekak'a praznina u trbuhu.

Brat Zec siđe na zemlju, a brat Lisac kuka na krovu. Brat Zec samo razglaba:

— U trbuhu mi je mnogo vel’ka praznina, a ako se dobro sećam, tamo kod tarabe je porcija puna jela koje će nekako taman popunit tu prazninu.

I bome otklopi porciju, pojede povrće, poliza melasu i popi čorbu od jela, pa rukavom obrisa usta, ustade i reče:

— Već i ne pamtim kad mi je bilo tako žao nečeg’ ko što mi je žao repa brata Lisca. Nema šta, pamet mora da mi je stala kad sam zakovo gospo’ski dugački rep brata Lisca.

I odskakuta brat Zec da izvodi manifetluke u drugom kraju komšiluka.

„RODE! RODE!“

Izgleda da je jednom, u svo vreme kad sve živo počne ripati i jurcati okolo ko da su podmazani kolomazom, brat Vuk živeo u močvari i bome imo čudo zgodnu ćerku. Izgleda i da su sve ostale životinje trčale za njom. Bome su odlazile kući brata Vuka, sedele i betenisale devojku, i uživale.

Tako je to išlo neko vreme sve dok se komarci ne ostrviše i ne pokvariše uživaciju. Brat Lisac je obleto oko gostkce Vučice i bome je sedeo tamo i ašikovo i ubijo komarce po njoj, ko vel’ki. Najposle brat Vuk u’vati da mu brat Lisac mlati i tamani komarce, pa zgrabi brata Lisca za krajnje uvo, izvede ga do baštenski’ vratnica i reče da mu se niko ko nije kadar da podnese komarce neće motati oko ćerke.

Posle brat Rakun poče da se vrti oko cure, al’ tek što dođe, već se razmaha na komarce, a brat Vuk, čim to opazi, pokaza mu vrata. I brat Vidra dođe i okuša sreću, al’ je moro da bije komarce, pa mu brat Vuk reče da se čisti.

Tako je to išlo dok se gotovo sve životinje nisu opekle kod brata Vuka, osim brata Zeca. A kad brat Zec ču kako su se ostale životinje provele, reče samom sebi da mora otić tamo i odsedeti sa curom, pa ma o’ma’ umro.

Rečeno, učinjeno. Krenu brat Zec i ubrzo zakuca na vrata brata Vuka. Stara sestra Vučica spusti pletivo na krilo i upita:

— Ko je?

Cura je stajala pred ogledalom i, onako, lickala se, pa se malko zakikota i reče:

— Psst! Bože, mama, to je gos'n Zec. Čula sam da ga devojke fale da je mnogo zgodan i vickast momak i nadam se da nećeš sedet tu ko uvek kad mi dođe gos', i razvezat kol'ko si landre nakupila za sapun i kol'ki je nakot u naše matore mačke. Nekad me je prosto sramota, veruj mi!

Stara sestra Vučica namesti kapu na glavi, zakliberi se i pogleda curu ko da se strašno ponosi njome. Cura se malko vrcnu pred ogledalom, pa na prstima priđe vratima, jedva i' odškrinu i proviri ko da se boji da je neko ne klepne po glavi. U tremu stoji brat Zec udešen ko trkački konj, a ona se sva rastopi od miline i viknu:

— Bože, mama, pa to je brat Zec, a mi se uplašile da je neko ko nema posla da se 'vuda vrzma!

Stara sestra Vučica pogleda preko naočara, zakikota se i veli:

— E, nemoj ga pustit da celu noć prestoji napolju. Uvedi ga unutra, uvedi ga.

Cura kobajagi ispusti maramicu, a brat Zec se stušti, zgrabi maramicu, pa se do zemlje pokloni i preda je gospoj'ci, a ona mu reče mnogo fala, jer gos'n Lisac ne bi bio tako učtiv. Upita ga kako je, a brat Zec odgovori da bolje ne može biti, pa je upita di joj je tata, a stara sestra Vučica reče da ide da ga nađe.

Ne prođe dugo, a brat Zec ču kako brat Vuk u zadnjem tremu otresa blato sa čizama, a malo posle i brat Vuk glavom uđe u sobu. Tu se rukovaše, pa brat Zec grlato reče da mu nekako smeta kad poseti prijatelje ako domaćin ne sedi negde blizu.

— Pa ako i ne priča, — veli brat Zec, — može da podboči zapećak i drema.

Al' brat Vuk je bio domaćin čo'ek i odgovori da sebi nikad ne da da zadrema pred gostima. Tako razvezaše priču dok brat Zec u neko doba ne ču da komarci obleću i tvrde da su mu rod. Oni i čeljadetu tvrde da su mu rod, a kamol' neće bratu Zecu. Mnogo puta sam i' slušo kako lete okolo i zovu: „Rode! Rode!“ i da znaš da komarci strašno vole da ljube rodbinu.

Brat Zec ih je čuo da zuje i znao je da se mora uzdati u jezik da se spase, pa reče da je žedan. Cura se diže i donese mu vode.

— Mnogo dobra Voda, brate Vuče, — reče brat Zec, a komarci zuje l’ zuje, a brat Vuk gleda l’ ga, gleda.

— Pre neki dan bio sam u varoši i vido nešto što nisam ni sanjo da ću videti, — opet će brat Zec.

— A šta to, brate Zeče?

— Vido sam šarenog konja.

— Ma šta kažeš, brate Zeče!

— Kad ti kažem, brate Vuče.

Brat Vuk se češe po glavi, a cura digla ruke i ne može se načudit šarenom konju. (Komarci zuje l’ zuje i dalje.) Brat Zec priča:

— I nije bio samo jedan šareni konj, brate Vuče, već čitava zaprega šareni’ konja i vuku kola ko i svaki drugi konji, — veli brat Zec. — A kad već o tome govorimo, brate Vuče, i moj ded je bio šaren, — kaže brat Zec.

Cura se zakikota i viknu:

— E, brate Zeče, nije l’ te sramota da tako govoriš o svom rodu rođenom?

— To je cela istina i šta ja tu mogu, — odgovori brat Zec. (Jedan komarac poče da ga opasno merka.)

Brat Vuk veli:

— Hm, hm, hm!

Stara sestra Vučica veli:

— Ko bi reko, ko bi reko!

(Komarac zuji sve bliže i bliže.) A brat Zec nastavi:

— Jes’! Ko da gledam mog deda kako je bio šaren. Imo je šare po celom telu, — veli brat Zec. (Komarac dozuja i sede bratu Zecu na vilicu.) — Takav je bio; imo je velku, krupnu šaru, baš ovde!

Brat Zec diže ruku i dobro se pljesnu po obrazu di je komarac seo. Tek što tog komarca udesi, a već drugi dozuja i okači mu se na notu. Brat Zec priča l’ priča:

— Jadan moj ded! Sigurno bi mu se smejali, tako je bio smešan s onol’kim šarama i flekama. Imo je šaru na licu, ko što sam vam pokazo, a imo je i drugu vel’ku šaru na nozi, baš o’de.

Brat Zec ošinu po nozi, niže kolena.

Treći komarac dozuja i prilepi se bratu Zecu između lopatica, a on nastavi:

— Verovali il' ne, al' moj ded je imo vel'ku crnu mrlju ovde gore na leđima, ko žulj od sedla.

Brat Zec se lupi tup! po leđima.

Opet nov komarac obleće i zuji i sleti mu tu dole, niže kuka. On o'ma' reče da mu je ded i tu imo šaru i tup! pljusnu se niže kuka.

I tako je to išlo dok stari brat Vuk i stara sestra Vučica nisu zaspali, pa su brat Zec i cura bez po brige mlatili komarce jedno po drugom.

KOVNICA NOVCA

Brat Lisac na drumu sreo brata Zeca, pa se lepo pozdravili i pripitali za lično i porodično zdravlje. Brat Lisac reče da je onako srednje dobro, a brat Zec da je onako nekako između' „O, bože!" i „Fala bogu!" Dok su tako nagvaždali, brat Lisac ču da nešto zvecka u džepu brata Zeca, pa će:

— Ako se grdno ne varam, brate Zeče, čini mi se da čujem zveckanje novca.

Brat Zec polako razvuče usta i nehajno odgovori:

— Nije baš bogzna šta . . . samo nešto sitnine što sam pono kol'ko da mi se nađe, — pa izvuče punu šaku novi' novcati' srebrni' dolara, po dolara, desetaka i petaka, tako sjajni' na suncu da čo'ek prosto obnevidi.

— Gos'de bože, brate Zeče! — iznenadi se brat Lisac. — Nisam vido tol'ko para još od lane kad sam prodo lubenice. Zar se ne bojiš da te neko ne mlatne po glavi i opljačka?

— Ko je delija da i' otme, nek' su mu i na čas', — odgovori brat Zec, pa šetka putem šepuravo ko ćuran.

— Zaboga, brate Zeče, di si dobio tol'ke pare? — ope' će brat Lisac.

— Tamo di se prave; tamo sam i dobio, — otegnu brat Zec.

Brat Lisac stade ko ukopan i jedva progovori:

— A di to prave te tvoje pare?

— Nekad ovde, a nekad tamo, — odgovori brat Zec zakukuljeno i zamumuljeno. — Treba da se ugledaš na mene, brate Lišče, i oči držiš širom otvorene.

— E, tako ti sreće, brate Zeče, reci mi kako da nađem to mesto, — zaintači se brat Lisac.

I bome brat Lisac zapuca da moli i kumi i bogoradi, a brat Zec ga samo gleda i gleda, ko da nije baš siguran da l' da mu kaže. Najposle brat Zec sede ukraj puta i štapom stade šarat po prašini. Tek će u neko doba:

— E, recimo da ti i kažem, al' ti ćeš to rastrubit po celom komšiluku, pa će drugi sve uzet, a nama ništa neće ostati.

Al' brat Lisac se kune i zaklinje da nikom neće ni pisnut, pa se brat Zec malko zavali, pročisti grlo i reče:

— Nije to nikak'a mudros' kad se jednom zna, brate Lišče; samo treba da put držiš na oku dok neka kola ne naiđu. Ako dobro gledaš, videđeš da kola, ako su ona prava, imaju dva prednja točka i dva zadnja, i još ćeš videt da su prednji točkovi manji od zadnji'. E, kad to vidiš, šta će ti bit jasno ko pekmez?

Brat Lisac se zamisli, pa naposletku zavrti glavom i ponizno prizna:

— Nisam ja dorasto tebi, brate Zeče.

Bratu Zecu tobož bi žao što je brat Lisac tako tup ko ćuskija, pa veli:

— Kad to vidiš, biće ti jasno ko pekmez da oni veliki točkovi jednom moraju stić one male. To ti sam zdrav razum treba da kaže.

— Bome si u pravu, — prizna brat Lisac.

— A ako znaš da će veliki točkovi stić male, — nastavi brat Zec, — i da će izmeđ nji, kad počnu da stružu jedni o druge, ispadat pare, šta ćeš radit?

Brat Lisac se opet zamisli i opet zavrti glavom, a brat Zec se namršti ko da ga 'vata muka.

— Možeš sesti i pustit kola da prođu, ako ti ne treba nova novcata para; a, opet, ako ti treba para, možeš ić za njima i pazit kad će zadnji točkovi stići prednje i bit pri ruci kad para počne da pljušti.

Bratu Liscu ko da najzad sinu u glavi, pa se malko nasmeja.

— Kad još jedanput vidiš da neka kola prolaze, brate Lišče, — opet će brat Zec, — samo me zovni, ako ti nećeš da okušaš sreću.

Samo me vikni! Ja ionako nemam previše para i nikad i’ neću ni imat previše.

Brat Lisac otkinu travku pa je gricka, a uto začuše kako neka kola tandrču preko brega.

— Samo reci, brate Lišče, — veli brat Zec, — ako ti nećeš da ideš za tim kolima; ići ću ja.

— Možda su se točkovi već tamo negde pre oribali, — poče brat Lisac, al’ brat Zec ga prekide:

— Ja nemam vremena da se s tobom natežem, brate Lipgče. Ako nećeš ić, samo ti reci!

Brat Lisac se malko nasmeja, ko da se posramio, i reče:

— Mislim da ću ić komad puta da vidim kako se točkovi vrte.

Brat Zec zažele sreće bratu Liscu i ode za svojim poslom, al’ ne ode tako daleko da ne može pratit kuda će brat Lisac. Sa grebena brega brat Zec pogleda natrag i vide kako brat Lisac kaska za kolima. Kad to vide, brat Zec leže u travu, diže sve četiri uvis, pa prosto zaurla od sme’a.

MALI GOSPODIN CVRČAK

Gos'n Cvrčak nije baš mnogo velik, al' je dosta velik da napravi čudo gužve na svetu. Taj gos'n Cvrčak nikad nije imo prilike da živi u pukotini nekog ognjišta. Osto je napolju u grmlju i visokoj travi i ništa pod milim botom nije radio, već samo strugo gudalom po svom ćemanetu. Strugo je i strugo celi bogovetni dan i noć.

Mali gos'n Cvrčak zabavljb se tako dok noći i dani ne za'ladniše, pa je ponekad moro da se zavuče pod stručak trave da se ugreje. Al' ipak je osto veso; nije ni plako, ni uzdiso, već i dalje strugo gudalom i sviro.

Jednog dana, kad je sunce onako zahvalno grejalo, pope se navr' visoke travke i razveze svirku ko da neko prži meso. U neko doba ču nekak'e korake, dobro pogleda i, gle čuda, vide starog brata Lisca.

— Zdravo, brate Lišče, — pozdravi gos'n Cvrčak. — Kud si potego?

Brat Lisac se malko trže, ko da je na idući zadremo, i upita:

— Ko se to javlja?

— Niko drugi do ja, — odgovori mali gos'n Cvrčak. — Znam da nisam bogzna ko, al' sam vrlo žustar kad sunce sja. Kud si potego, brate Lišče?

— Idem onamo kud sam pošo; eto, tamo idem, — odgovori brat Lisac, — i nimalo me ne bi iznenadilo kad bi se našo u varoši na ručku. Volo sam da lutam dok sam bio mlad, pa to još i sad volim.

— Da, da! — reče mali gos'n Cvrčak. — Svako ide onamo kud ga glava vodi il' noge nose, pa zato se i kaže „Ko nema u glavi, ima u nogama." I ja sam nekad bio lutalica, al' sam se smirio i ništa ne

radim do uživam kako znam i umem. Al’ ipak, kad sam tebe vido i čuo kako lepo pričaš, dobio sam volju da i sam ručam u varoši.

— Kako ćeš tamo doć, prijatelju mali? — upita brat Lisac.

— Zar nikad nisi gledo kako ja idem? — ko začudi se gos’n Cvrčak, — I ja imam noge, a po mom rođaku Skakavcu steko sam naviku da skačem. Kad misliš da ćeš stić u varoš?

— Za dva dobra sata biću tamo, zajedno s dobrim apetitom, — odgovori brat Lisac.

Mali gos’n Cvrčak tobož se zabezeknu i diže gotovo sve ruke i maltene sve note uvis.

— Dva sata! E, dok ti stigneš tamo, ja ću već ručat i spremat se da prodremam.

Brat Lisac se nasmeja ispod brka i reče:

— Ako stigneš ma i tri prsta pre mene, ja ću ti platit ručak, i to da sam biraš jelovnik. Ako ja stignem pre tebe, e, ti ćeš meni platit ručak ... šilježe i prase sisanče.

Mali gos’n Cvrčak odgovori da i te kako rado pristaje na tu pogodbu, a brat Lisac se opet nasmeja ispod brka i zakaska put varoši. U to, pre no što je brat Lisac kreno, kreno je i mali gos’n Cvrčak — skočio je na dugački, kitnjasti rep brata Lisca i u’vatio se i rukama i nogama.

Brat Lisac kaska i kaska, nešto više od sata, kad putem naiđe na brata Zeca. Pozdrave se, a brat Lisac se smeje i priča bratu Zecu o trci između’ njega i gos’na Cvrčka. Brat Zec tako žalostivo zakoluta očima da ga brat Lisac upita boli li ga trbuh.

Brat Zec samo odgovori da je pomislio kako će bratu Liscu bit kad stigne na cilj i vidi da je gos’n Cvrčak već tamo.

— Sreo sam tog malog obešenjaka još pre četvrt sata, — reče brat Zec. — Ako misliš da stigneš pre njeg, moraš pošibati konje. Di si bio dosad? Mora da si zaspo a da ni sam ne znaš da si spavo.

Brat Lisac dašće i uverava ga:

— Bome nisam spavo. Trčo sam što me noge nose.

— E, samo ti mogu reć, — odgovori brat Zec, — da gos’n Cvrčak silno ume da juri. Reko bi’ da je već stigo u varoš.

— Ako još nije stito, obići ću ja njega, — reče brat Lisac i odjuri ko da ga psi vitlaju.

Al’ kol’ko god jurio, i tos’n Cvrčak je išo istom brzinom, a nisam baš siguran da nije i zaspo u mekom gnezdu di se sakrio. Kad brat Zec vide da je brat Lisac dao petama vetra, prosto leže i valja se i smeje da pukne.

— Čudo mi je milo što sam sreo svog prijatelja, — reče samom sebi, — jer sad znam da još ima budala na svetu .. . i nek dugo žive, da i’ vučem za nos. Da nije nji’ prosto ne znam šta bi’ radio. Smeh me goji i drži, pa usevi rodili ne' rodili.

Jer kad je brat Zec odmerio brata Lisca, oko mu je zapelo za malog gos’na Cvrčka, pa se zato onako i keserio.

E, brat Lisac najzad dojuri u varoš, a gos’n Cvrčak skoči pred njega i viknu:

— Ej, brate Lišče! Di si tako dugo? Mora da si putem stao da ručaš, i baš mi te je žao. Ja sam već ručb, al’ to je bilo tako davno da sam gotovo opet ogladno. Kako si mi ti reko, mislio sam da ćeš doć što te noge nose. Mora da si sreo brata Zeca i razvezb priču. I ja sam ga sreo i reko bi’ da je prosto umiro od želje da jeziku da oduška.

Brat Lisac se tako zabezekno, a maltene je i lipso, da jedva upita:

— Kako si, zaboga, stigo tako brzo, gos’ne Cvrčku?

— Ni sam ne znam kako da ti to objasnim, brate Lišče, — odgovori gos’n Cvrčak. — Ti već znaš kako ja putetem . .. na okok i preskok .. . e, i ovog puta sam brzo skočio i preskočio i evo me zdrava i čitava. Kad su me stari znanci putem vikali, pravio sam se da i’ ne znam i grabio napred, jer sam davno naučio da čo’ek najpre stigne na cilj ako se nigde ne zadržava.

Brat Lisac zavrte glavom, al’ nije imo kud pa onako baldiso zavuče ruku u džep i izduži se za ručak gosna Cvrčka. Gos’n Cvrčak se dobro najede, odgrize komad duvana za žvakanje i izvali se na travu da se sunča.

BUDžAK ZA SMEJANjE

Izgleda da su se životinje jedanput prepirale koja ume da se najjače smeje. Reč po reč i zamalo da dođe do grdne kavge, tarapane i džumbusa. Izbelile su kandže i zube, tresle rogovima i kopale kopitama. Sve se nakostrešile, a iz očiju ko da im lije krv, tako im se zacrvenele.

Taman kad se činilo da i' niko neće zaustavit da se ne pokrve, mala gospoj'ca Buljina izlete na drvo i viknu:

— Vi uopšte ne znate šta je smeh — hahahaha! Vi ne bi' umeli da se smejete ni kad bi' 'teli — hohohohohd!

Životinje se zabezeknu. Ta 'tica, jedva nešto veća od svrake, zacenila se od sme'a, a ničeg smešnog ama ni za lek. Prestanu da se svađaju i zgledaju se. Brat Bik veli:

— E, 'vako nešto još nisam vido. Ko je ta gospoj'ca?

Svi odgovore da je prvi put u životu vide, a kako da je i vide kad gospoj'ca Buljina leti samo noću sa slepim miševima i svicima.

E, životinje su stvarno prestale da se svađaju, al' pitanje oko kog su se do'vatile ipak je ostalo; gospoj'ca Buljina nije ga rešila. Najposle se dogovore da se negde sastanu, kad se vreme prolepša, i oprobaju snage ko će jače da se smeje.

Dokonali su da oprobaju ko će da nadsmeje sve ostale kol'ko god i' ima i odredili dan i svi su obećali da će bit na meti, osim brata Zeca. On reče da ume da se smeje sasvim dobro i za sebe i za svoju familiju, i da baš i ne mari da se smeje ako nema ničeg smešnog čemu bi se smejo. Ostale životinje zaokupe ga da dođe, al' on samo vrti glavom i mrda brkom i govori da ima jedan svoj lični

budžak za smejanje di uvek može ić ako baš ’oće da se smeje i di mu neće smetat sve ostale životinje na svetu. Veli da može da ide tamo i nasmeje se do mile volje, pa posle mirno radi svoj poso, a ako nema posla, može se igrati.

Ostale životinje nisu znale šta da kažu na to i nikako da se čudu načude otkud to da brat Zec ima budžak za smejanje, a one to nemaju. Pitale su ga kako to, a on ni pet ni šes’ već im odgovori da je to valjda otud što ni sve životinje nisu jednake, i reče im da pogledaju ljude, pa će videt da su čak i oni različiti, a kamol’ životinje. Jedan čo’ek je bogat, a drugi siroma’, pa nek mu kažu otkud sad ta razlika.

E, zna se da mu nisu umele odgovorit zašto su ljudi različiti, ko što mu nisu umele odgovorit ni zašto su životinje različite. Našle su se u ćorsokaku i sasvim zaboravile na takmičenje koje su dokonale, al’ i’ brat Zec vrati na njeg i reče da ne moraju ni isprobavat ko će nadsmejat sve ostale, kad svak ko ima iole soli u glavi zna da je magarac rođen za smejanje, ko što je brat Rakun rođen za šipčenje.

Brat Medved potleda brata Vuka, a brat Vuk brata Lisca, i svi skupa se zgledaše. Brat Bik reče: „Da, da, da!“ pa zamumla; brat Medved reče: „Ko bi to reko?“ pa zabrunda; a brat Vuk reče: „Sveti bože!“ pa zaurla. Posle su uglavnom ćutali ko zaliveni, jer nisu znali šta da kažu. Samo su stajali i svi nekako obesili nos. Nisu se prepirali s bratom Zecom, mada bi to rado učinili, već sve nešto žvrljali po prašini, ko što to ljudi rade kad se muče da krenu mozak.

E, i tako oni sede i stoje, pa najposle upitaju brata Zeca kako ume da nađe taj svoj budžak za smejanje i kako, kad stigne tamo, zna da je to baš onaj pravi budžak za smejanje. Brat Zec se bome kucne po čelu i odgovori da pod šeširom ima još mnogo tog što se ni gustim češljem ne može izvući. Upitaju ga da l' bi mogli da vide taj njegov budžak za smejanje, a on kaže da će o tom još promućkat glavom, al' da im o'ma' može reći da će, ako i' i pusti da ga vide, morat da idu jedan po jedan i radit šta im on kaže, inače će pomislit da je to budžak za plakanje.

Oni pristanu na to, svi do jednog, a opet Zec veli da mogu, kad su već svi tu na gomili, i da odaberu ko će ić prvi, a on će ostale zvat kad za to dođe vreme. Životinje nagvaždaju i preklapaju, al'

naposletku bratu Zecu prepuste da on odabere. Brat Zec metne prst na čelo, zatvori oči i napravi se ko da duboko razmišlja. Najzad kaže: .

— Što više razmišljam ko prvi treba da ide, to više mi se mota po glavi da to treba da bude brat Lisac. On je jedan od najstariji' stanovnika ovde i komšiluk ima dosta lepo mišljenje o njemu . . . bar ja nisam čuo da je iko zucno ma i jednu jedinu reč protiv njega.

Svi vele da su celo vreme imali brata Lisca na pameti, al' nekako nisu mogli izić s njegovim imenom, i da je brat Lisac čo'ek kome svi oberučke daju svoj glas. Posle tog sve je išlo glatko ko po loju. Brat Zec reče da će brata Lisca čekat na tom i tom mestu u to i to vreme i da više nema šta da se kaže, pa sve životinje odoše kući i nastaviše da žive ko i dotad.

Brat Zec rano krene put mesta di je obećo da se nađe s bratom Liscom, al'ma kol'ko da je rano kreno, brata Lisca zatekne već tamo. Izgleda da je brat Lisac već tako naviko da ga brat Zec nasamari da bez tog nije moto živet. Brat Zec se bome pokloni i upita ta za lično i porodično zdravlje. Brat Lisac kaže da su svi dobro da bolje ne mož' bit, pa veli da jedva čeka da vidi onaj slavni budžak za smejanje o kom je brat Zec govorio.

Brat Zec kaže da mu to u dlaku odgovara, pa zajedno krenu. U neko doba dođu na jednu od oni' čistina što se ponekad nađu usred borove šume. Čo'ek može da se pita kako to da tamo nema drveća, kad svud okolo raste, al' neće dobit odgovor, a niko i ne može da mu na to odgovori. Dođu tamo i brat Zec stane. Brat Lisac upita:

— Je l' ovo taj budžak? Ja bome nisam ništa orniji za smeh neto pre no što sam došo 'vamo.

A brat Zec odgovori:

— Ne trč pred rudu, brate Lišče. Ako ne budeš strpljiv, može se dogodit da sve otpadne. Sad smo vrlo blizu i ako 'oćeš da se onako od srca nasmeješ, moraćeš radit šta ti ja kažem. Ako nećeš da se smeješ, samo ću ti pokazat taj budžak, pa ćemo se vratit odakle smo i došli, jer danas nemam baš mnogo vremena ni za smeh ni za plač.

Brat Lisac veli da mu nije baš strašno mnogo stalo da se smeje, a brat Zec se bome okrene

pa peti i tobož pođe kući. Brat Lisac vikne ča njim:

— Vrati se, brate Zeče; samo sam se šalio.

— Ako ’oćeš da se šegačiš, brate Lišče, moraš se vratit kući i šegačit s dangubama koje nemaju pametnijeg posla. Ja nisam došo 'namo za to. Ti si tražio da ti pokažem moj budžak za smejanje, a ja pristb da ti učinim. Biće najbolje da se vratimo kući kad si tako neozbiljan.

Brat Lisac odgovori da je došo da vidi njegov budžak za smejanje i da neće imat mira dok ga ne vidi, a brat Zec mu veli da se u tom slučaju mora ponašat ko pravi gospodin i prestat da se izmotava. Brat Lisac obeća da će učinit sve što do njeg stoji, pa mu brat Zec pokaže budžak di se šikara bambusa, kupina i kozinaca čaplela u šikaru borova pa ne može dalje. Nije to bila baš gusta šikara, već samo mesto di je močvara s podnožja brega lipsala pokušavajuć da se do’vati suvog tla. Grmlje i loza bili su retki i mršavi i da su mogli da govore tražili bi vode što i grlo nosi.

Brat Zec pokaza taj budžak bratu Liscu i reče mu da je sva mudros’ u tome da svom snagom trči kroz lozu i grmlje, i natrag, pa opet kroz .pozu i grmlje, i natrag; i da se kladi u paket duvana za žvakanje da će brat Lisac doživet gak’o golicanje da neće moć da stoji na nogama. I brat Lisac vrti glavom:, al’ ipak pristane da uradi kako mu je brat Zec reko, iako mu je stara kod kuće, pre no što je kreno, rekla Da pazi da grč brat Zec ne nasamari. Bome se dobro zaleti i pojuri kroz grmlje i lozu, ko da se utrkuje. Trči on i vrati se, pa opet naglavce unutra i putem tresnu glavom u nešto. Pokušo je da se stane, al’ je bilo kasno — tako se zaleteo da nije mogo da se zaustavi. Tresno je glavom i zaurlo da se čulo na kilometar uokrug, pa stao da se dere jao, jao, jao i joj, joj, joj i jaoj, jaoj, jaoj, a brat Zec udara nogama o zemlju i umire od sme’a. Brat Lisac trči u kovitlac i ’vata se zubima i grebe se, ko da bi da sa sebe zdere kožu. Ripa, kotrlja se, valja, dere, zapomaže i urliče, ko da su ga spopali svi grčevi ovog sveta. Najposle poče da se smiruje, al’ što se više smiruje to gore izgleda. Glava mu natekla ko bure i sav nekako ko da su ga pregazila kola sa čet’ri mazge.

Brat Zec veli:

— Baš volim što si se tako lepo probo, brate Lišče. Moraću te opet dovest. Izvodio si da te je bilo milina gledat.

Brat Lisac ni da bekne; bio je tako besan da nije mogo ni da zucne.

— Tako si jurio po toj šikari, — opet će brat Zec, — da sam se uplašio da ti se nešto ne dogodi, i sve mi nekako izgleda da si tresno glavom u drvo, kako ti je otekla. Biće najbolje da ideš kući, brate Lišče, da te tvoja matora uvije u obloge.

Brat Lisac izbeli zube i prostenja:

— Ti si reko da je ovo budžak za smejanje.

— Jes', — odgovori brat Zec, — reko sam da je ovo moj budžak za smejanje i to opet kažem. Šta misliš da sam ja radio? Čuo sam kakav si džumbus pravio tamo i reko samom sebi da se brat Lisac strašno veseli.

— A ja ti mogu reć da se uopšte nisam smejo, — reče brat Lisac.

Trčo je i jurio, taj veseli čova, i zabd je glavu u gnezdo stršljenova.

ČUDESNO KATRANČE

Jednog dana brat Lisac nabavi gomilu katrana, umesi ga s terpentinom i napravi nekak'u majstoriju, lutku ko živu, koju nazva Katranče. Uze to Katranče i metnu ta ukraj puta, a sam se zavuče u šiprag da vidi šta će bit. Nije dugo čeko, kad eto brata Zeca — opa-cupa, opa-cupa — pocupkuje putem ko da je ceo svet njegov. Brat Lisac se pritaji i posmatra. Brat Zec pocupkuje putem, pocupkuje, i odjednom ugleda Katranče, pa se u čudu ulovi. Katranče sedi na putu, a brat Lisac se pritajio ko da ga nigde nema.

— 'Bro'tro' — pozdravi brat Zec. — Lepo vreme danas.

Katranče ni da bekne, a brat Lisac ni da mrdne.

— Kako ti zdravlje funkcioniše? — upita brat Zec.

Brat Lisac polako namigne, miran ko bubica, a Katranče ni da zucne.

— Dakle, kako si? Jesi l' gluv? — ope' će brat Zec. — Ako si gluv, ja mogu i da vičem.

Katranče mirno sedi, a brat Lisac se pritajio pa prosto ne diše.

— Šta si se tu prilepio na putu, ko da si ne znam ko? — ljutne se brat Zec. — Sad ću te ja naučit pameti, to ti stojim dobar.

Brat Lisac se nasmeje u sebi, al' Katranče ni da zine.

— Naučiću ja tebe kako se razgovara s poštenim prolaznicima, pa kud puklo da puklo, — pripreti brat Zec. — Ako ne skineš taj šešir i ne kažeš „Zdravo“, maznuću te po gubici.

Katranče ni da pisne, a brat Lisac ni da šušne.

Brat Zec zaintači da ga Katranče pozdravi, a ono bandoglavo ćuti. Bratu Zecu prekipi, pa izma'ne šakom i pljus! ošine ga po obrazu.

Istog časa brat Zec sam sebi skuva poparu. Šaka mu se zalepi, pa nikako da je odlepi. Katran ga čvrsto drži.

Al’ Katranče opet ćuti ko zaliveno, a brat Lisac gleda l’ gleda.

— Ako me smesta ne pustiš, opet ću te pljusnut, — drekne brat Zec, pa ga ošine i drugom šakom, al’ i ona se zalepi.

Katranče ni da trepne, a brat Lisac ni da mrdne brkom.

— Pusti me dok ti nisam pustio creva, — zakrešti brat Zec.

Al’ Katranče samo ćuti i ne pušta. Brat Zec se raspali, pa tup! — i obe mu se note zalepe. Brat Lisac se pritajio, pa samo uživa. Brat Zec zaurla da će Katranče dunut glavom da će izbrojat sve zvezde, ako ga o’ma’ i smesta ne pusti. I dune ga, pa mu se i glava zalepi. Brat Lisac išeta na put, nevin ko janješce.

— Zdravo, brate Zeče, — gukne brat Lisac. — Šta si se tu prilepio na putu, ko da si ne znam ko? — pa prasnu u sme’, i smeje se i smeje, i valja se po zemlji, da pukne od smeha.

TRNjAK

Bratu Liscu bilo mnogo milo što je Katrančetom upetljo brata Zeca, pa se valjo po zemlji i smejo da ga prosto zabolele slabine. Najposle se do sita nasmeja, ustane i veli:

— E, izgleda da sam te najzad ukebo, brate Zeče. Možda se varam, al' izgleda mi da sam te najzad natociljo. Ti meni već dugo zagorčavaš dane, al' čini mi se da je ovog puta došo kraj tvojim marifetlucima. Tako si se šepurio i razmeto po ovom kraju, ko da si poloko svu mudros' ovog sveta. I uvek zabadaš nos tamo di mu nije mesto. Šta ti je trebalo da sklapaš poznanstvo s tim Katrančetom? I ko te je tero da se lepiš ča njeg? Baš niko! Ti si se zakačio za to Katranče bez ikak'og poziva i sad si se prilepio za njeg, pa držiš ga, držiš. E, pa drž' ga dok ja ne nakupim granja i ne zapalim vatru, jer ću danas bome napravit ćevap od tebe.

Brat Zec se strašno pokunji.

— Radi od mene što god te je volja, brate Lišče, — reče brat Zec, manji od makovog zrna, samo me nemoj bacit u onaj trnjak. Ispeci me, brate Lišče, al' nemoj me bacit u onaj trnjak.

— Tak'a je petljancija da čo'ek naloži vatru, predomisli se brat Lisac, — da mi se čini da đu morat da te obesim.

— Obesi me, brate Lišče, na najvišu granu, — pri'vati brat Zec, samo me, zaboga, nemoj bacit u onaj trnjak.

— Nemam konopac pri ruci, — ko priseti se brat Lisac, — i izgleda da ću morat da te utopim.

— Utopi me što dublje možeš, brate Lišče, — ope' će brat Zec, — al' ni za živu glavu nemoj da me baciš u onaj trnjak.

— Nema vode blizu, — predomisli se brat Lisac ope’, — i izgleda da ću morat da te živa oderem.

— Oderi me, brate Lišče, — veli brat Zec, iskopaj mi oči, iščupaj mi uši i odseci mi note, al’ molim te, brate Lišče, nemoj me bacit u onaj trnjak.

Dabome, brat Lisac je hteo da se što više osveti bratu Zecu, pa ga zgrabi za zadnje noge i zavitla pljus! usred trnjaka. U trnjaku bi poprilična gužva na mestu di je brat Zec pao, a brat Lisac uživa l’ uživa i čeka da vidi šta će dalje bit. Tek posle ču kako ta neko viče i ugleda brata Zeca gore u brdu. Sedi na smrekovoj kladi i iverom iščešljava katran iz dlake. Bratu Liscu puče pred očima da ga je brat Zec opet nasamario, a brat Zec, da mu još više stane na žulj, drsko doviknu:

— Ja sam se i rodio i odrasto u trnjaku, brate Lišče . . . i rodio i odrasto u trnjaku! — pa odskakuta, veso ko cvrčak na ognjištu.

JAHAĆI KONj

Već posle nekol’ko dana kako se zalepio za Katranče i završio u trnjaku, brat Zec opet kaska starim stazama i bogazama ko da ništa nije ni bilo, samo što je, reko bi’, bio još malko pametniji.

Al’ izgleda da se priča o njeg’voj petljanciji s Katrančetom nekako raščula po komšiluku. Bar su je gospoja Livada i njene ćerke dokučile, pa kad brat Zec opet svrati, gospoja Livada poče da ga pecka, a cure se kikoću da puknu. Al’ brat Zec sedi 'ladnokrvno, onako, ni luk jeo ni luk miriso, i pusti i’ nek pričaju.

Sedi brat Zec nevin ko janješce, pa tek prekrsti noge, polako namigne i veli:

— Gospoj’ce, brat Lisac je tri’es’ godina bio jahaći konj mog deda; možda je bio i duže, al’ za tri’es’ godina sigurno znam.

Pozdravi i’, uzme šešir i ode, ozbiljan i ukočen ko metla.

Sutradan, brat Lisac im dođe na razgovor i opet počne da se smeje na račun brata Zeca, a gospoja Livada i cure kažu mu šta je brat Zec reko. Brat Lisac škripne zubima i sav se pokunji, pa nekako odma’ posle tog ustane i kaže:

— Gospoj’ce, ne sumnjam u to što ste mi kazale, al’ ću brata Zeca naterat da tu pred vama protuta te ovoje reči, sve do poslednjeg slovca.

Brat Lisac ode, na drumu strese rosu s repa, pa pravo ko strela put kuće brata Zeca. Stiže tamo u tren oka, al’ brat Zec mu se nado, pa vrata dobro zatvorio. Brat Lisac kuca. Niko mu ne odgovara. Brat Lisac opet kuca i opet mu niko ne odgovara. Brat Lisac se raspali pa

opauči po vratima — gru! gru! gru! Brat Zec jedva odgovori, ko da umire:

— Jesi l' to ti, brate Lišče? Molim te idi i dovedi mi doktora. Ona mrvica peršuna što sam jutros pojb doći će mi glave. Molim te, brate Lišče, požuri.

— Došo sam po tebe, brate Zeče, — odgovori brat Lisac. — U gospoje Livade je poselo i sve će cure doć, a ja sam obećo da ću te dovest. Cure su rekle da poselo neće bit poselo, ako tebe ne dovedem.

Brat Zec kaže da je tako bolestan da ne može ni da mrdne, a brat Lisac kaže da nije, pa se oko tog nagađaju i natežu. Brat Zec veli da ne može da 'oda, a brat Lisac veli da će ga nosit. Brat Zec upita kako će ga nosit, brat Lisac odgovori na rukama. Brat Zec kaže da se boji da će ga ispustiti, a brat Lisac kaže da neće. Naposletku brat Zec pristane da ide na poselo, ako ga brat Lisac odnese na leđima, a brat Lisac pristane da ga nosi. Brat Zec veli da ne može sedet bez sedla, a brat Lisac veli da će mu donet i sedlo. Brat Zec kaže da ne može sedet u sedlu ako nema dizgine da se drži, a brat Lisac kaže da će donet i dizgine. Brat Zec veli da ne može jahat bez oglava sa zazircima, jer će brat Lisac zazirat od panjeva pored puta i zbacit ga, a brat Lisac veli da će donet i oglav sa zazircima. Tako brat Zec kaže da će ić, a brat Lisac kaže da će ga donet gotovo do same kuće gospoje Livade a ono malo što ostane moraće preć peške. Brat Zec pristane, pa brat Lisac odjuri po sedlo i otlav.

Dabome, brat Zec je znao šta mu brat Lisac sprema, pa je hteo da ga nasamari. Taman očešlja kosu, ufitilji brkove i dotera se, a eto ti brata Lisca sa sedlom i oglavom na sebi, zgodan ko kakav cirkuski poni. Dokaska pred vrata, pa nogom kopa zemlju i grize đem ko pravi pravcati konj, a brat Zec ga bome uzjaše, i krenu. Brat Lisac nije vido iza sebe, od zaziraka, al' u neko doba oseti da brat Zec diže jednu nogu.

— Šta to radiš, brate Zeče? — upita brat Lisac.

— Skraćujem levu uzengiju, brate Lišče, — odgovori brat Zec.

Malo posle Zec diže drugu nogu.

— Šta sad radiš, brate Zeče, — opet će brat Lisac.

— Nameštam nogavicu, brate Lišče, — odgovori brat Zec.

Al’ brat Zec je u stvari stavljo mamuze na noge, pa kad su došli gotovo do kuće gospoje Livade, di je brat Zec trebalo da sjaše, a brat Lisac hteo da stane, brat Zec zabode mamuze bratu Liscu u slabine, pa brat Lisac pojuri napred ko oparen. Gospoja Livada i sve cure sedele su u tremu, a brat Zec, mesto da stane kod nji’ovi’ vratnica, projaha pa tek posle okrenu i u galopu se vrati pred prečagu za vezivanje konja. Tu zaveže brata Lisca, pa mirno odšetka u trem, rukuje se sa curama i sedne i zapali cigaru, ko kakav vel’ki gosa iz varoši. Najposle brat Zec dobro povuče na cigaru, odbije oblak dima, pa se isprsi i vikne:

— Eto, gospoj’ce, kazo sam vam da je brat Lisac jahaći konj naše familije! Doduše, malko je izgubio korak, al’ za mesec-dva valjda ću ga opet doterati.

Brat Zec se bome onako slatko nasmeja, cure se kikoću, a gospoja Livada hvali mu ponija. Brat Lisac stoji, dobro vezan za prečagu, i guta knedle.

DOGOVOR LISCA I STRVINARA

Brat Zec sedi s devojkama u tremu i puši cigaru, ponosan da ponosniji ne može bit. Pričaju, pevaju, sviraju u klavir, cure sviraju, dok ne dođe vreme da brat Zec ide. Pozdravi se sa svima redom, odšepuri do prečage za konja ko da je čitav svet njegov, uzjaše brata Lisca i odjaše.

Brat Lisac ni da zucne. Krenb je i ćuto ko zaliven, a brat Zec je znao da mu se crno piše, pa je bio sav ko na iglama! Brat Lisac je mirno ipno dok nisu zašli za okuku da ih gospoja Livada ne vidi, a onda da si vidb urnebes. Propinje se i rita, psuje i kune, ripa i đipa, al' ništa mu ne vredi — ko da se rve sa ovojom rođenom senkom. Kad god se baci, brat Zec ga oplete mamuzama, pa se nose gore-dole bez kraja i konca. Brat Lisac prosto prekopa zemlju, a ripa tako visoko i tako besno da maltene iskoči iz kože. Najposle brat Lisac leže na zemlju i poče da se valja i tako se otarasi brata Zeca, al' dok brat Lisac opet ne skoči na noge, brat Zec zaždi kroz šiprag brže od trkačkog konja. Brat Lisac se stušti za njim i tako ga pritisnu da brat Zec jedva uspe da šmugne u neko šuplje stablo. Rupa je bila suviše uska za brata Lisca, pa je moro leć da se odmori i promozga šta da radi.

Leži brat Lisac pred dupljom, a odnekud dolepeta gos'n Strvinar, vide ga opružena na zemlji i spusti se da ispita stvar. Gos'n Strvinar zatrese krilima, nakrenu glavu i tobož samom sebi reče:

— Brat Lisac je crko i baš mi ga je žao.

— Nisam ja mrtav, — javi se brat Lisac. — Satero sam starog Zeca u ovu duplju i ovog puta ću mu doć glave, pa ma čeko do Božića.

Razgovaraju brat Lisac i gos'n Strvinar, pa se dogovore da gos'n Strvinar čuva duplju i pazi da brat Zec ne umakne, a brat Lisac će otić po sekiru da obori drvo. I tako Lisac otkaska, a gos'n Strvinar stane pred duplju. U neko doba, kad se sve umirilo, brat Zec siđe niz duplju i vikne na rupu:

— Brate Lišče! O, brate Lišče!

Brat Lisac otišo, pa niko ništa ne odgovori. Brat Zec se tobož naljuti i zakrešta:

— I ne moraš govorit ako nećeš. Ja znam da si tu i baš me briga za tebe, samo bi' mnogo volbo da je brat Strvinar tu.

Gos'n Strvinar pokuša da govori ko brat Lisac:

— Šta će ti gos'n Strvinar?

— O, nije baš tako mnogo važno, al' ovde u duplji je najdeblja veverica koju sam ikad vido, pa da je brat Strvinar tu, mogb bi se dobro omastit.

— Kako bi je gos'n Strvinar u'vatio? — upita Strvinar.

— E, na drugoj strani debla je mala rupa, — odgovori brat Zec, — pa da je brat Strvinar tu, mogo bi stat tamo, a ja bi' vevericu istero.

— E, isteraj je, — veli gos'n Strvinar, — a ja ću se pobrinut da je brat Strvinar dobije.

Brat Zec poče da ripa po duplji ko da nešto gera napolje. Gos'n Strvinar jurnu okolo da u'vati vevericu, a brat Zec izlete i šmugnu kući.

ZA KONjSKI NOKAT

Brat Zec bome podbrusi pete kući i ostavi gos'na Strvinara da čuva duplju u koju je brat Zec strugnb i iz koje je šmugno. E, gos'nu Strvinaru bilo mnogo dosadno onako samom, al' je obećo bratu Liscu da će ga dočekat, a i sam je nekako 'teo da se nasmeje na račun brata Lisca. I nije dugo čeko. Brat Lisac, sa sekirom na ramenu, brzo dojuri kroz šumu.

— Šta radi brat Zec, brate Strvinaru? — još izdaleka doviknu brat Lisac.

— O, unutra je, — odgovori brat Strvinar, — al' se nekako čudo pritajio. Valjda je zadremo.

— E, taman sam dobro došo da ga probudim, — obradova se brat Lisac, pa zbaci kaput, opljunu u šake i zgrabi sekiru.

Izma'nu sekirom, pa u drvo — tras! I svaki put kad sekirom lupi — tras! — gos'n Strvinar poskoči i vikne:

— O, unutra je, brate Lišče. Unutra je, nema šta.

I ovaki put kad iver poleti, gos'n Strvinar otvori oči, uvuče glavu u ramena i vikne:

— Unutra je, brate Lišče. Čuo sam ga. Unugra je, nemaj brige.

A brat Lisac oplete po tom šupljem deblu ko da mu je ono krivo, dok u neko doba, kad ga je gotovo preseko, ne stade da preda'ne i ču da mu se gos'n Strvinar smeje iza leđa, pa mu istog časa sinu da nešto nije u redu. Al' gos'n Strvinar samo viče:

— Unutra je, brate Lišče. Unutra je, kad ti kažem. Vidb sam ga.

Brat Lisac tobož zaviri u duplju, pa veli:

— Trkni ovamo, brate Strvinaru, i pogledaj je l’ ovo noga brata Zeca visi ovde.

Gos’n Strvinar truntavo priđe, ko da gazi po dikici, i zavuče glavu u rupu, a tek što to uradi, brat Lisac ta zgrabi. Gos’n Strvinar mlatara krilima i junački se batrga, al’ ništa mu ne pomaže. Brat Lisac ga u’vatio u mengele i pritisno o zemlju. Gos’n Strvinar zakrešta:

— Pusti me, brate Lišče. Ostavi :me na miru. Brat Zec će pobeć. Blizu si mu i još samo za konjski nokat, pa da ga uvatiš.

— Tebe već imam u ruci, brate Strvinaru, — veli brat Lisac, — a za brata Zeca lako ćemo. Zašto si me prevario?

— Pusti me, brate Lišče, — opet će gos’n Strvinar, — moja stara me čeka kod kuće. Brat Zec je u duplji.

— Eno mu čuperak dlake na onoj kupinovoj lozi, — kaže brat Lisac, — a tuda on nije došo.

Gos’n Strvinar prizna bratu Liscu kako je bilo i vajka se da je brat Zec najpodliji podlac kojeg je ikad sreo. A brat Lisac besno odgovori:

— To meni ni u džep ni iz džepa, brate Strvinaru. Ja sam tebe ostavio da čuvaš ovu duplju i ostavio sam brata Zeca u duplji. Vratio sam se i našb tebe pred dupljom, a brata Zeca nigde nema. Zato ćeš mi platit. Svi me tu bagatelišu ko da sam poslednja rupa na svirali, pa će naposletku i balegar da se pripne na balegu i pljucne mi u brk. Zapaliću ’rpu korova i baciću te u vatru.

— Ako me bacіš! u vatru, brate Lišče, ja'ću odletet, — veli gos’n Strvinar.

— E, kad je tako, zavrnuću ti šiju na licu mesta, — prasne brat Lisac, pa zgrabi gos’n Strvinara za rep i izmanu da ga tresne o zemlju.

Al’ trtica gos’n Strvinara nekako popusti, pa pera ostanu bratu Liscu, a gos’n Strvinar odleti ko kakav balon. I kako se diže uvis još vikne:

— Dobro si me odbacio, brate Lišče.

A brat Lisac pokunjeno sedi i gleda ga kako se gubi u daljini.

GOSPOJA KRAVA I DžANARIKA

Brat Zec bome odskakuta kući, drzak ko svračak u vrapčijem gnezdu. Kaska putem, al' mnogo umoran i kosti ta štrecaju, a prosto umire da nešto popije. U neko doba, kad maltene stiže kući, ugleda staru gospoju Kravu kako pase na pašnjaku i reši da u nje okuša sreću. Brat Zec je vrlo dobro znao da mu gospoja Krava neće dati mleka, jer ga je više put odbila pa čak i kad mu je stara bila bolesna. Al' pustimo to. Brat Zec onako sitno doskakuta do otrade i viknu:

— Zdravo, sestro Kravo.

— O, zdravo, brate Zeče, — veli gospoja Krava.

— Kako zdravlje, sestro Kravo? — upita brat Zec.

— Dosta dobro, brate Zeče, dosta dobro; a kako ti? — odgovori gospoja Krava.

— O, i ja sam dosta dobro, sestro Kravo; onako, držim dušu da mi ne izleti na nos, — veli brat Zec.

— A kako familija, brate Zeče? — upita gospoja Krava.

— Osrednje, sestro Kravo, osrednje; a šta radi brat Bik?

— Eno ga kod kuće, — veli gospoja Krava.

— Ima lepi' džanarika na ovoj džanarici, sestro Kravo, — reče brat Zec, — a baš mi se jedu džanarike.

— Kako ćeš i' do'vatit brate Zeče? — upita gospoja Krava.

— Mislio sam da tebe zamolim da glavom kucneš u deblo da i' streseš, sestro Kravo, — odgovori brat Zec.

Dabome, gospoja Krava 'tede da učini bratu Zecu, pa domaršira pred džanariku i zveknu je rogovima — tup! E, džanarike su bile

zelene ko trava i nijedna ne pade. Gospoja Krava lupi u drvo — tap! Al’ nijedna džanarika ne pade. Gospoja Krava se onako malko izmaknu, pa zalete o drvo — pljus! Opet nijedna džanarika ne pade. Gospoja Krava se izmaknu još više, isturi rep pravo uvis, u’vati dobar zalet i tresnu u drvo — gru! Tako se za’ukala i tako grunula u drvo da joj jedan rog prođe skroz naokroz kroz deblo, i tako ostade. Ni da mrdne, ni napred ni natrag, a baš to je brat Zec i ’teo. Čim vide da se stara gospoja Krava zaglavila, poskoči i zaigra od radosti.

— Pomozi mi da izvučem! rog, brate Zeče, — zakuka gospoja Krava.

— Ne umem da se penjem, sestro Kravo, — reče brat Zec, — al’ otrčaću po brata Bika.

Brat Zec u’vati pravac kući i ne prođe dugo a već se vrati sa svojom starom i svom decom i svi do poslednjeg nose kofe. Vel’ki nose vel’ke kofe, a mali male. Opkole staru gospoju Kravu i izmuzu je načisto. Stari je muzu i mladi je muzu, pa kad i poslednja kap mleka kanu u kofu, brat Zec reče:

— Učinio sam sve što mogu, sestro Kravo. Izgleda da ćeš noćas morat da bivakuješ napolju, pa sam mislio da je najbolje da ti obajem vime.

Gospoja Krava stoji i mozga, i mozga i upinje se da se oslobodi, al’ rog se tako čvrsto zabo u deblo da tek nekako pred zoru uspe da ga iščupa. U svakom slučaju, prestojala je tako celu noć, a kad se oslobodila, malko je pasla da podmiri trbuh. Stara gospoja Krava dokona da će brat Zec doskakutat da vidi šta ona radi, pa mu namesti klopku i u sam sunčev rođaj domaršira do džanarike i gurnu rot natrag u rupu. Al’ živ mi bio, dok je pasla uzela je jedan zalogaj previše, jer kad se opet zakačila za džanariku, brat Zec je već sedeo u ćošku kod otrade i gledo je. Brat Zec veli samom sebi:

— Ej, šta je pa to? Samo ti uživaj sestro Kravo dok ja ne naiđem.

Odšunja se brat Zec duž ograde, pa tek eto ga — opa-cupa, opa-cupa — pocupkuje putem.

— ’Broj’tro, sestro Kravo, — pozdravi brat Zec. — Kako si spavala?

— Slabo, brate Zeče, slabo —odgovori gospoja Krava. — Celu noć nisam oka sklopila. Ne mogu iščupat rog, al’ da me ti u’vatiš za rep, brate Zeče, možda bi’ ga iščupala.

Brat Zec priđe malko bliže, al’ pazi da ne dođe preblizu.

— Mislim da sam dosta blizu, sestro Kravo, — veli brat Zec. — Mnogo sam mali, pa da me ne nagaziš. Ti vuci, sestro Kravo, a ja ću stenjati.

Gospoja Krava izvuče rog, pa se stušti za bratom Zecom. Brat Zec položi uši na leđa i podbrusi pete, a sestra Krava obori glavu, isturi rep pravo uvis, pa za njim. Brat Zec stalno izmiče, pa najposle šmugnu u trnjak. Gospoja Krava tutnji putem, a brat Zec isturi glavu, oči mu velike ko porculanske šolje.

— Ej, sestro Kravo! Kud žuriš? — viknu brat Zec.

— Zdravo, brate Okati, — odgovori sestra Krava. — Je l’ brat Zec prošo ’vuda?

— Projurio je baš ovog časa, — veli brat Zec, — i ko da je sasvim baldiso.

Gospoja Krava odjuri putem ko da je psi vitlaju, a brat Zec leže u trnjak i smeje se i smeje dok ga ne zaboleše slabine. Imo je zašta i da se smeje — Lisac ga ’vato, Strvinar ga ’vato i Krava ga 'vatala. a nijedno ga nije u’vatilo.

SMRDLjIVI MARTIN

Jednoga dana, kad je sestra Krava obišla i svoju rođenu senku jureć za bratom Zecom, brat Zec ko veli da svrati kod gospoje Livade i devojaka, pa izvadi neki krnjadak od ogledala, dotera se i krene. Skakuće i poigrava brat Zec putem i odjednom ugleda starog brata Kornjaču, glavom i oklopom, pa stane i kucne na krov kuće brata Kornjače.

Brat Kornjača je od oni' što uvek nose svoju kuću sa sobom. Padalo, duvalo, leti i zimi, di god naišo da naišo na brata Kornjaču, tu ćeš mu uvek nać i kolibu. E, brat Zec kucnu na krov kuće brata Kornjače i upita da l' je gazda kod kuće, a brat Kornjača odgovori da jes'. Brat Zec mu veli „Zdravo!“ a brat Kornjača odgovori „Zdravo!“ pa brat Zec upita kud će, a brat Kornjača odgovori da gotovo ne zna ni sam, jer je kreno tek tol'ko da ne stoji na istom mestu. Brat Zec veli da je pošo kod gospoje Livade i cura i pozove brata Kornjaču da ide s njim, a brat Kornjača odgovori da mu je svejedno kud ide, pa krenu. Putem su imali dosta vremena za preklapanje, al' na kraju ipak stignu tamo, a gospoja Livada i devojke iziđu na vrata i pozovu i' unutra, pa obojica i uđu.

Uđu, al' brat Kornjača je imo isuviše ravne tabane da stoji na podu, a nije bio baš visok ni kad ga metnuše na stolicu. Svi se uzmuvali da mu nađu višu stolicu, a brat Zec ga uze i metnu na policu di je kofa s vodom, pa se brat Kornjača zavali tamo, ponosan ko crnja s oposumom u rerni.

Dabome razgovor odma' dođe na brata Lisca. Gospoja Livada i devojke naveliko se raspričaju kako je brat Lisac bio gizdav konj i zbijaju šale i smeju se i kikoću, baš ko što devojke i danas rade. Brat

Zec sedi na stolici i puši cigaru, pa se tek malko nakašlje da pročisti grlo i kaže:

— I jutros bi’ ja dojaho na njem, moje dame, al’ juče sam ga tako gonio da se podbio u levu prednju nogu i tako ćopa da ću još morat da ga prodam.

Brat Kornjača veli:

— E, ako ćeš ga prodat, brate Zeče, prodaj ga što dalje, jer je ovde već i previše. Eto, kol’ko prekjuče, brat Lisap me sreo na putu i zamislite šta mi je reko?

— Iju, brate Kornjačo, valjda nećeš reć da je psovo? — veli gospoja Livada, a cure dignu lepeze pred lice.

— O, ne, gospoja, — veli brat Kornjača, — nije psovo. Vikno mi je: „Zdravo, smrdljivi martine!“

— Iju! Jeste l’ čule, devojke? — zgrane se gospoja Livada. — Brat Lisac je reko da je brat Kornjača smrdljivi martin, — pa se i ona i devojke strašno čude kako da brat Lisac kaže tako nešto tako zgodnom čeljadetu ko što je brat Kornjača.

Al’ sve to vreme brat Lisac stoji kod zadnji’ vrata — prislonio uvo na rupu za mačke i prisluškuje. Oni što prisluškuju tuđe razgovore nikad ne čuju neko dobro o sebi, a tog dana su svi u gospoje Livade tako iskrpili brata Lisca da je to za priču.

U neko doba brat Lisac proturi glavu na vrata i viknu:

—’Barveče, društvo, želim vam sve dobro, — pa jurnu na brata Zeca.

Al’ gospoja Livada i devojke udare u ciku i dreku, a brat Kornjača se tako uplaši da pade s police bup! bratu Liscu na glavu. To, ’nako, dosta ošamuti brata Lisca, a kad opet dođe sebi ugleda samo prevrnut lonac zeleniša na ognjištu i jednu slomljenu stolicu. Nigde ni brata Zeca ni brata Kornjače ni gospoje Livade ni devojaka.

Brat Zec je šmupno u odžak — zato je onaj lonac zeleniša bio prevrnut. Brat Kornjača se brže-bolje zavuko pod krevet i sakrio iza skrinje s rubljem, a gospoja Livada i cure istrčale u dvorište.

Brat Lisac malko pogleda po sobi i pipnu se po glavi di ga je brat Kornjača do’vatio, al’ od brata Zeca ni trata ni glasa, Ipak dim i pepo

u odžaku doakaju bratu Zecu, i najposle ga nateraju da kine — apćiha!

— A'a! — drekne brat Lisac. — Tamo si ti, je l'? E, izdimiću te napolje, pa ma ložio mesec dana. Ovog puta si moj.

Brat Zec ćuti.

— Je l' nećeš da siđeš? — opet će brat Lisac, a brat Zec ćuti li ćuti.

Brat Lisac ode da donese drva, a kad se vrati čuje kako se brat Zec smeje.

— Šta se smeješ, brate Zeče? — izbrecne se brat Lisac.

— Neću da ti kažem, brate Lišče, — veli brat Zec.

— Biće ti bolje da kažeš, brate Zeče, — pripreti brat Lisac.

— Nije ništa važno, brate Lišče; samo kutija novaca što je neko ostavio ovde u rupi u odžaku, — odgovori brat Zec.

— Ne verujem ti, — veli brat Lisac.

— Pogledaj gore pa se uveri, — kaže brat Zec, pa kako brat Lisac pogleda gore, brat Zec mu pljune pune oči pljuvačke od duvana za žvakanje.

Brat Lisac u'vati pravac na potok, a brat Zec siđe i pozdravi se s damama.

— Kako si ga otpremio, brate Zeče? — upita gospoja Livada.

— Ko, je l' ja? — veli brat Zec. — O, samo sam mu reko da se gubi kući i ne dodijava poštenom svetu, inače ću mu iščupat uši.

VRABAC TOROKUŠA

Torokuše i blebetuše uvek zlo prođu, a bila jedna mala ’tica što je torokala o bratu Zecu. To mora da je bio jedan od oni’ drski’ vrabaca što vazda brinu tuđu brigu. Tak’i su i danas . .. sve nešto traže, kljuckaju i čeprkaju di im nije mesto.

Jednog dana brat Zec sedi u šumi. Bio je mnogo sam i mnogo besan i mora da je ’nako dobro psovo i skako, iako to priča ne kaže. U svakom slučaju, sedi tamo sam samcat i sve nešto prevrće po glavi, dok u neko doba ne skoči i vikne:

— E, ne bio ja ako onog starog brata Lisca ne omotam oko malog prsta. Pokazaću gospoji Livadi i curama da brat Lisac ima da igra kako ja sviram.

Brat Vrabac je sedeo gore na drvetu i čuo brata Zeca, pa zatoroka:

— Reći ću bratu Liscu! Reći ću bratu Liscu! Dživ-dživ, neka znaš, reć ću bratu Liscu!

To dosta uplaši brata Zeca, pa u prvi mah prosto ni]e znao šta da radi. Al’ kad malko promisli, bi mu jasno da će onaj ko prvi vidi brata Lisca imat i prvu reč, pa otkaska put kuće. Ne ode daleko, kad naiđe na brata Lisca, pa poče:

— Šta ti to imaš protiv mene, brate Lišče? Čujem da se fališ da ćeš mi zavrnut šiju i pojest porodicu i kolibu sravnit sa zemljom.

Brat Lisac se strašno naljuti.

— Ko ti je to reko? — drekne.

Brat Zec se pravi da neće da mu kaže, al’ brat Lisac zaintači i zaintači, pa mu brat Zec naposletku kaže da je to čuo od brata

Vrapca.

— Dabome, — veli brat Zec, — kad mi je brat Vrabac reko to, raspalio sam se i osb drvlje i kamenje po tebi i prosto mi je milo što nije bilo nikakvi’ dama da me čuju kako vezem.

Brat Lisac samo zinu i reče da misli da će biti najbolje da nastavi put. Al’ živ mi ti, ne ode daleko kad brat Vrabac sleti na glogov grm ukraj puta i viknu:

— Brate Lišče! Oj, brate Lišče!... Brate Lišče!

Brat Lisac samo ide napred i pravi se da ga ne čuje. Brat Vrabac još grlatije zaokupi:

— Brate Lišče! Oj, brate Lišče! Stani, brate Lišče! Imam nešto da ti kažem. Čekaj, brate Lišče! Sešćeš od čuda kad čuješ šta ću ti reć.

Brat Lisac se pravi da ne vidi i ne čuje brata Vrapca, al’ malo dalje legne ukraj puta i ispruži se ko da će malko prodremat. Torokuša brat Vrabac obleće oko njeg i doziva ga, al’ brat Lisac ćuti li ćuti. Mali brat Vrabac sleti na zemlju i skakuće po travi, bratu Liscu ispred samog nosa. To ko da zape bratu Liscu za oko, pa pogleda torokušu, a torokuša zaintači:

— Imam nešto da ti kažem, brate Lišče.

— Popni mi se na rep, brate Vrapče, — veli brat Lisac. — Znaš, gluv sam na jedno uvo, a na drugo ne čujem. Popni mi se na rep.

Brat Vrabac mu skoči na rep.

— Popni mi se na leđa, brate Vrapče, znaš gluv sam na jedno uvo, a na drugo ne čujem, — opet će brat Lisac.

Brat Vrabac mu skoči na leđa.

— Skoči mi na glavu, brate Vrapče, znaš gluv sam na oba uveta, — veli, brat Lisac.

’Tica mu skoči na glavu.

— Skoči mi na zub, brate Vrapče, da te bol>e čujem, — nastavi brat Lisac.

Mala torokuša skoči na zub brata Lisca i ... nešto strašno škljocnu.

BRAT KORNjAČA UČI DA LETI

Jedanput brat Kornjača zaokupi brata Strvinara da ga nauči da leti, pa tako zaintači i ne da mu mira da se bratu Strvinaru i život smrče. Nazlaba ga i nagovara, i nagovara i nazlaba ga, pa sve jedno te jedno iz dana u dan. Brat Strvinar mu govori da je težak ko blato s onim svojim oklopom i da nema krila, al' brat Kornjača ni da se opepeli. Naposletku bratu Strvinaru dojadi, pa obeća da će mu ispuniti želju kad je već tako zaintačio, i dat mu nekolko lekcija iz letenja da mu srce bude na mestu.

Brat Kornjača samo što ne zaigra od radosti i veli mu da je spreman i da odma' mogu početi, al' brat Strvinar se izgovori da se nekud žuri, pa će sutra sigurno doć da bratu Kornjači drži prvu lekciju.

Brat Kornjača i ne mrdnu s tog mesta. Samo čeka i čeka, i mada mu se u početku činilo da se nikad neće smrknut, posle mu se činilo da nikad neće svanut. Čeka on, čeka, i na kraju krajeva sunce se ipak rodi, a malo posle i brat Strvinar se pojavi, ko mrvica visoko na nebu. Kruži brat Strvinar okolo naokolo i svakim krugom silazi sve niže i niže, dok najzad ne sleti na zemlju.

Sleti brat Strvinar, pozdravi se s bratom Kornjačom i upita ta t l' spreman. Brat Kornjača odgovori da je spreman još odavno i da o tome više ne vredi ni govorit. Brat Strvinar čučnu na travu i reče bratu Kornjači da mu se popne na leđa. Al' leđa brata Strvinara bila su mnogo klizava i kol'ko god put brat Kornjača pokuša da se popne, tol'ko put se okliznu natrag na zemlju. Ipak, na kraju krajeva, nekako uspe da se popne, pa kad se malko smesti, veli:

— Možeš krenut, brate Strvinapu, al’ moraš paziti da ne letiš preko džomba i panjeva, jer ako ova kola počnu da se truckaju, ja sam svršio svoje.

Brat Strvinar pažljivo polete i leti tako glatko i brzo da se brat Kornjača nasmeja i reče da se nije tako lepo vozio otkako je na splavu prešo preko reke. Brat Strvinar kruži okolo naokolo i dobro provoza brata Kornjaču, pa opet slete na zemlju, a brat Kornjača mu siđe s leđa.

Sutradan, brat Strvinar opet dođe i opet provoza brata Kornjaču, pa i prekosutra dođe i provoza ga. Voza ga on tako dok brat Kornjača ne uobrazi da malko može da leti i sam, pa reče da brat Strvinar dođe još samo jedanput da ga dobro za’uka.

E, dragi moj, stari je brat Strvinar bio pravi ugursuz i nije imo pametnija posla do da zbilja dođe. Rano ujutro, polete brat Strvinar sa suvot bresta na kom je noćivo i spusti se na travu kod brata Kornjače. Brat Kornjača mu se pope na leđa, pa se brat Strvinar diže uvis. Vije se brat Strvinar, vije, nebu pod oblake, pa kad stiže tamo, malko se ritnu, zaroni i iskliznu ispod brata Kornjače.

Brat Kornjača mlatara nogama, trese glavom i vrti repom, al’ od tog nikak’e vajde. Krenb je s nogama nadole, al ne prođe dugo a poče da se prekomeće preko glave i naposletku ljosnu — tres! — na leđa. I da mu oklop nije bio onako jak, sav bi se razbio ko bundeva. Leži brat Kornjača, leži, i pokušava da povrati dah, i stenje i ječi ko da mu je duša na nosu.

Brat Strvinar kruži okolo naokolo, kruži i gleda brata Kornjaču, pa naposletku i sleti da ga pripita za zdravlje.

— Kako ti je, brate Kornjačo? — upita brat Strvinar.

— Gotov sam, brate Strvinaru! — prostenja brat Kornjača.

— E, brate Kornjačo, ja sam ti govorio da ne pokušavaš da letiš, a ti zapeo pa ni da čuješ.

— Ćuti, brate Strvinaru! — naljuti se brat Kornjača. — Ti si svemu kriv. Ja sam leteo ko i ovako drugi, al’ ti si zaboravio da me naučiš kako da sletim. Leteti je lako, ko da padaš, al’ čini mi se da nikad ne bi’ naučio kako da sletim .. . u tom je sva muka.

BRAT LISAC SE SVETI BRATU KORNjAČI

Jednog dana brat Lisac naiđe na brata Kornjaču nasred puta. Brat Kornjača ga čuo da dolazi i za svaki slučaj zavuko se u kuću, al’ brat Lisac se pokaza čudo učtiv i poče razgovor ko da ga nije vido sto godina:

— Zdravo, brate Kornjačo, di si bio da čo’ek ne može ni da te vidi?

— Zavuko sam se u kuću, brate Lišče, pa nikud ne izlazim, — odgovori brat Kornjača.

— Nekako ko da ti nisu sve koze na broju, brate Kornjačo, — veli brat Lisac.

— Mučim muku, brate Lišče, — odgovori brat Kornjača.

Razvezu otprilike ovakav razgovor:

— Šta te muči, brate Kornjačo? Oči su ti mnogo crvene, — poče brat Lisac.

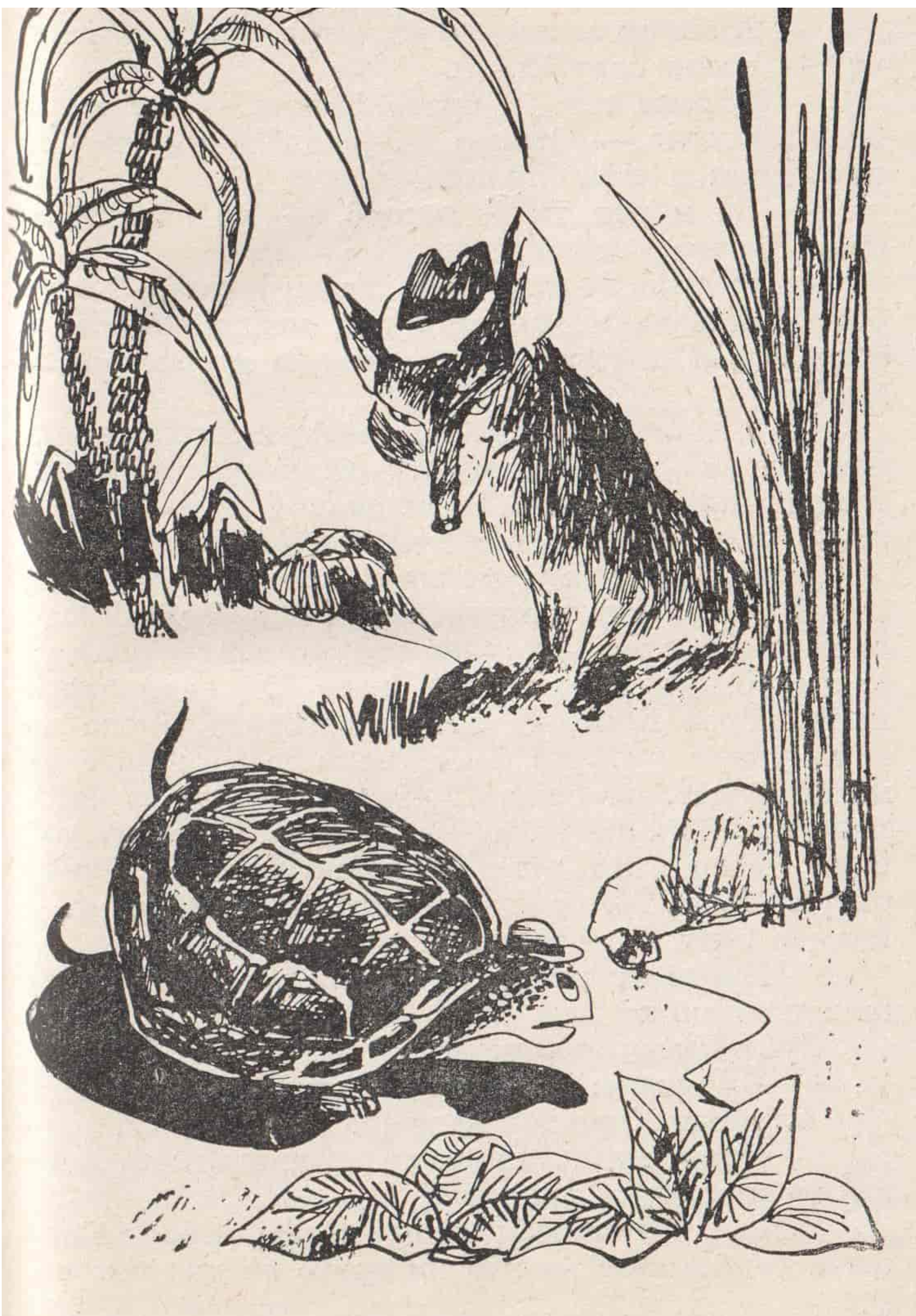
— Lako je tebi, brate Lišče, kad ne znaš za nevolju. Ti nisi doživeo ono što je protutnjilo preko mene, — vajka se brat Kornjača.

— Ne samo da su ti oči crvene, već ko da si i baldiso, brate Kornjačo, — opet će brat Lisac.

— E, brate Lišče, ti i ne znaš šta je muka, — nastavi brat Kornjača.

— Pa reci mi šta te to muči, brate Kornjačo? — upita brat Lisac.

— Pre neki dan odem ti ja u šetnju, a neki čo’ek naiđe i zapali travu. Jes’, brate Lišče, ti i ne znaš šta su muke, — kuka brat Kornjača.

— Kako si se izvuko iz vatre, brate Kornjačo? — upita brat Lisac.

— Otrpeo sam je, brate Lišče, — odgovori brat Kornjača. — Otrpeo sam je, al’ su mi oči još pune dima, a leđa oprljena.

— Pa i rep ti je izgoro, — ko začudi se brat Lisac.

— O, nije, brate Lišče, tu mi je rep, — veli brat Kornjača i ispruži rep ispod oklopa, a brat Lisac ga odma’ ščepa za rep i osvetnički drekne:

— A’a, brate Kornjačo, a’a! A ti li si taj junak što me je onako mučki mazno po glavi kod gospoje Livade, je li? Ti li si se udružio s bratom Zecom, je li? E, sad ću ja tebi pokazat.

Brat Kornjača je molio i molio da ga pusti na miru, al’ ništa mu nije pomoglo. Brat Lisac se tako naljutio što uvek izvuče deblji kraj da je pošto-poto hteo da bar bratu Kornjači smrsi konce. Brat Kornjača preklinje brata Lisca da ga ne udavi, al’ brat Lisac veli da mu ništa ne može obećat, pa brat Kornjača zapuca da bogoradi da ga spali, jer se već naviko na vatru, al’ brat Lisac samo ćuti. Malo posle brat Lisac odvuče brata Kornjaču na potok i zagnjuri ga u vodu, a brat Kornjača poče da kuka:

— Pusti tu žilicu i drži me... pusti tu žilicu i drži me.

Brat Lisac viknu:

— Ne držim ja nikak’u žilicu, već tebe.

Al’ brat Kornjača nada još jaču dreku:

— Drži me ... davim se ... davim se ... pusti tu žilicu i drži me.

Zbilja, brat Lisac mu pusti rep, a brat Kornjača — fšššt! — zaroni pravo na dno potoka.

BRAT RAKUN I ŽABE

Jednom brat Zec i brat Rakun bili komšije. Da l’ su još komšije, ne znam, al’ u ono vreme su se mnogo dobro slagali i vodali se ko dve babe. Brat Zec volo da peca, a i brat Rakun volb da peca, al’ brat Zec je peco ribe, a brat Rakun žabe. Brata Zeca pratila sreća, al’ brata Rakuna zaokupio baksuz. Brat Zec se udebljo i puca od zdravlja, a brat Rakun omršo i sav se ušiljio.

Išlo to tako dok jednog dana brat Rakun ne sretne brata Zeca na drumu. Rukuju se, a brat Rakun potleda ribe što i’ brat Zec nosi, pa upita:

— Brate Zeče, di upecaš tol’ke ribe?

Brat Zec se smeje i odgovori:

— Upecam i’ u potoku. Samo bacam udicu u vodu i izvlačim i’ na vagone.

— Kako ja ne upecam nijednu žabu? — vajka se brat Rakun.

Brat Zec sedne na put, počeše se da omete buve što se slade, pa veli:

— Zato što si i’ naljutio, brate Rakune. Jedanput po mraku, kad nije bilo mesečine, prišunjo si se na reku i u’vati žabljeg kralja, i otad, kad god ti prolaziš, čućeš i’ kako jedna za drugom krekeću: Evo ga! Došb je! Mazni ga po gubici; mazni ga po gubici! Udri ga, ubi’ ga; udri ga, ubi’ga! Jes’, baš tako govore. Ja i’ stalno slušam, brate Rakune, i baš to govore.

— Ako je tako, brate Zeče, — snuždi se brat Rakun, — reci mi kako da i’ u’vatim? Znaš, moram i jest, a moram i 'ranit familiju.

Brat Zec malko razvuče usta, pa veli:

— E, brate Rakune, tako smo dobri drugovi i zato što još nikad nisi izbelio zube kad te povučem za rep, zapeću da ti pomognem.

— Fala, puno ti fala, brate Zeče, — obradova se brat Rakun, a brat Zec obesi ribe na granu i nastavi:

— E, brate Rakune, moraćeš uradit kako ti ja kažem.

Brat Rakun odgovori da ’oće, ako bog da, pa brat Zec veli:

— E, brate Rakune, polako odšvrljaj na onaj peščani sprud di potok utiče u reku. Kad stigneš tamo, moraš se teturat ko da si strašno bolestan, pa se zavrtet i past ko mrtav. Kad padneš, moraš nekol’ko puta trgnut nogama, pa ležat sasvim mirno. Ako ti muva sleti na nos, pusti je nek sedi. Nemoj da se mičeš, ni da okom trepneš, ni repom ma’neš. Samo lezi na miru, a ja ću već doć. Al’ ni onda nemoj da mrdaš, dokle god ti ja ne kažem.

Brat Rakun polako ode i uradi kako mu je brat Zec reko. Tetura se po sprudu, pa se oprući ko krepan. Prođe neko vreme, a brat Zec dokaska onuda i zakrešta:

— Crko Rakun!

To probudi žabe, pa sve dignu glavu da vide kak’a je galama. Neki veliki zeleni žabac viknu „Šta je? Šta je?“ onako ko da se preladio.

— Crko Rakun! — veli brat Zec.

— Ne verujem! Ne verujem! — krekeće žabac. — Crko je! Crko je! — umeša se druga žaba.

— Bome nije! Bome nije! — umeša se treća.

I tako se preniru i prepiru dok se naposletku sve žabe iz komšiluka ne okupe tu. Brat Zec se pravi ko da i’ i ne sluša i da mu nije stalo šta rade i govore. Samo sedi na sprudu ko da žali za bratom Rakunom, a žabe se primiču sve bliže i bliže. Brat Rakun leži mirno ko bubica, a čim neka muva sleti na njeg, brat Zec je otera. Tek će brat Zec:

— Ako 'oćete da ga skinete s vrata, braćo Žabe, sad vam je prilika. Samo zasucite rukave i zakopajte ga duboko u pesak.

— Kako da to uradimo? Kako da to uradimo? — upita matori žabac.

— Iskopajte pesak pod njim i spustite ga u rupu, — veli brat Zec.

Žabe se bome i late posla. Mora da i' je bilo nekol'ko stotina, pa pesak samo leti na sve strane. Brat Rakun ni da mrdne. Žabe kopale i razgrtale pesak dok nisu iskopale poveliku rupu, a brat Rakun leži u njoj. Najposle onaj matori žabac viknu:

— Je l' dosta duboko? Je l' dosta duboko?

— Je l' ti možeš iskočit? — upita brat Zec.

— Mogu! Mogu! — odgovori žabac.

— E, znači da nije dosta duboko, — veli brat Zec.

Žabe opet zapnu, pa kopaju i kopaju dok onaj matori žabac opet ne zakreketa:

— Je l' dosta duboko? Je l' dosta duboko?

— Je l' ti možeš iskočit? — ope' će brat Zec.

— Taman mogu! Taman mogu! — veli žabac.

— Kopajte još dublje! — kaže brat Zec.

Žabe se opet razmašu, pa kopaju l' kopaju, dok u neke matori žabac opet ne zakreketa:

— Je l' dosta duboko? Je l' dosta duboko?

— Je l' ti možeš iskočit? — upita brat Zec.

— Ne mogu! Ne mogu! 'Odi pomozi mi! 'Odi pomozi mi! — odgovori žabac.

Brat Zec prasnu u sme' i viknu:

— Ustani, brate Rakune, i navali na meso.

Brat Rakun bome i navali.

BRAT VIDRA DRŽI DAH

Jednog dana brat Vedra, s lepim nizom riba na štapu, ide pored potoka, kad naiđe na brata Kornjaču. Bratu Kornjači su sve životinje bile rod rođeni, pa čim ugleda brata Vidou pokloni mu se i pozdravi ga bogzna kako. Govori sasvim iz grla, ko da se grdno pre'ladio, i veli:

— Zdravo, brate Vidro! Di si dobio taj lep niz riba?

Brat Vidra je u to vreme bio mnogo otvoren, pa odgovori:

— Dole u potoku, brate Kornjačo.

Brat Kornjača se kobajagi začudi i kaže:

— Gle, gle, gle! U potoku! Ko bi to reko.

— A di da i' u'vatim, brate Kornjačo, ako ne u potoku? — upita brat Vidra.

— I ta ti je dobra, brate Vidro, — veli brat Kornjača, — al' ko bi reko da suvozemac ko ti ide u potok po ribe! To je prosto strašno, brate Vidro . . . veruj mi, prosto strašno!

— Strašno il' nestrašno, tamo sam i' ulovio, — kaže brat Vidra.

Brat Kornjača 'nako zavrte glavom, pa veli:

— Kad je tako, brate Vedro, ti mora da si jedna od oni' životinja što je kod kuće i u vodi.

— Taj sam, — kaže brat Vidra.

— E, i ja sam suvozemac, — priča brat Kornjača, — i već odavno nisam ukvasio noge, al' ne bi' mario da se s tobom ogledam u vodi. Ako si tako vešt u vodi ko što kažeš, lako ćeš me pobedit.

— Kako to misliš, brate Kornjačo? — upita brat Vidra.

— Ući ćemo u potok, — veli brat Kornjača, — pa ko duže izdrži pod vodom, dobiće taj niz riba.

— Slažem se u dlaku, — pri’vati brat Vidra.

Brat Vidra još kaže da neće da gubi ni časa; okladili su se, pa da i vide ko je bolji junak. Okrenu se potoku i sve utanače, pa brat Vidra metne ribe na obalu i sa bratom Kornjačom zagazi u vodu. Brat Kornjača se sve snebiva kako je voda 'ladna, trza se i kuka:

— Joj, brate Vidro! Voda mi je tek do pasa, a već me ’vata jeza kako je ’ladna. Kako l’ će tek bit kad mi dođe do brade?

Uđu u vodu, pa brat Kornjača veli:

— E, brate Vidro, zaronićemo, pa ko ostane duže pod vodom, njegove su ribe.

Brat Vidra veli da se slaže, pa brat Kornjača da znak i obojica zarone. Dabome, brat KorNjača je mogo da ostane pod vodom duže od brata Vidre, a to je brat Vidra trebalo i da zna. Stoje pod vodom, stoje, dok brat Vidra ne izroni da u’vati dah i bome zine kol’ko god može. Malo posle, i brat Kornjača isturi nos iz vode, pa brat Vidra prizna da ga je brat Kornjača pobedio. Al’ brat Kornjača veli:

— Čekaj, brate Vidro, takmičićemo se još dvaput, pa ko pobedi. Ako te i ovog puta pobedim, ribe su moje, a ako izgubim, takmičićemo se i treći put.

Opet zarone, al’ brat Kornjača tek što zaroni već i izroni, pa dok je brat Vidra umiro za vazdu’om, uzme i proždere ribe sve do jedne. Proždere ribe i taman se spremi da pročačka zube, al’ brat Vidra je već moro da izroni, pa brat Kornjača šmugne u vodu. Zaroni tako vešto da ni mehurića ne ostavi za sobom. I ne ostade dugo pod vodom, pa izroni ko da je tobož sasvim bez daha.

Stari brat Kornjača izroni, pogleda okolo, pa pre no što brat Vidra i zine da progovori, prasne:

— I ti si mi čo’ek, brate Vidro! I ti si mi čo’ek!

— Šta sam ti skrivio, brate Kornjačo, da tako govoriš, — začudi se brat Vidra.

— Još pitaš! Pogledaj onamo di si pojo ribe, pa pitaj samog sebe. Takav si ti čo’ek, je l’!

Brat Vidra pogleda i, zbilja, od riba ni traga ni glasa. Stari brat Kornjača grdi li ga grdi:

— Ti si izronio prvi, pa dok sam ja bio pod vodom i umiro za vazdu'om, ti si sedeo i guto ribu koja je trebalo da bude moja!

Brat Vidra dokazuje da nije pojo ribu i drži se tog do kraja, al' brat Kornjača se pravi da mu ne veruje, pa veli:

— Samo ti tako nastavi, pa ćeš bit još gori od brata Zeca. Nemoj mi govorit da nisi pojo ribe, brate Vidro, kad znaš da jesi.

Bratu Vidri bi milo što ga brat Kornjača stavlja u isti red s bratom Zecom, jer je brat Zec u ono vreme bio sila od čo'eka, pa se malko nasmeja, brat Vidra se nasmeja, ko da zna više no što 'oće da prizna. Stari brat Kornjača i dalje gunđa:

— Neću se srdit na tebe, brate Vidro, jer moram priznat da si to majstorski izveo, al' treba da te je sramota što se šegačiš s 'vako starim čo'ekom. . . treba da te je sramota!

Brat Kornjača odmili, pa kad se izgubi bratu Vidri s očiju, povuče se u kuću, zatvori vrata i udari u smeh, u smeh, da mu se kuća maltene raspade od smeha.

NOVE CIPELE GOSPODINA PSA

E, dogodilo se da je stari brat Zec moro da ide u varoš da nešto kupi svojoj familiji, a bilo ga je sramota da ide, jer su mu cipele bile skroz naskroz poderane. Ipak, nije imo kud, pa uzme štap, napravi se Toša, i tobož bezbrižno krene.

Kaska stari brat Zec drumom, dok ne dođe do mesta di su neke skitnice bivakovale prošle noći, pa sedne kod vatre da otreje noge, jer je jutro bilo 'ladno i štipalo ga za tabane. Pokunjio se brat Zec, pa gleda bose palčeve i bi mu mnogo žao samog sebe.

E, sedi on tako, al’ ne prođe dugo a čuje da neko trupka putem. Pogleda i vidi gos’na Psa kako ide i njuška i traži oko bivaka ne bi l’ našb neke otpatke od jela. Gos’n Pas se dotero u praznično odelo, a na notama mu bome nove novcate cipele.

Brat Zec se još jače rastuži kad vide te nove novcate cipele, al’ neće da se pokaže. Vrlo fino se pokloni gos’nu Psu, a gos’n Pas se pokloni njemu, pa se pripitaju za zdravlje ko stari znanci.

— Gos’ne Psu, kud si kreno kad si se tako dotero? — upita brat Zec

— Idem u varoš, brate Zeče, a kuda ti?

— I ja sam pošo u varoš da kupim nove cipele, jer su mi se stare iscepale i tako me žulje da i’ ne mogu nosit. To su mnogo lepe cipele na tvojim notama, gos’ne Psu; di si i’ kupio?

— U varoši, brate Zeče, u varoši.

— Stoje ti ko salivene, gosne Psu. Da l’ bi bio tako dobar da mi jednu daš da probam.

Brat Zec je govorio tako slatko da gos'n Pas odma' sede na zemlju, skide jednu zadnju cipelu i pozajmi je bratu Zecu. Brat Zec odskakuta malko niz put, pa se vrati i veli gos'nu Psu da mu je cipela ko stvorena za nogu, al' da nekako ćopa samo s jednom cipelom.

Gos'n Pas skine i drugu zadnju cipelu, pa brat Zec odskakuta da je oproba. Opet se vrati i kaže:

— Mnogo su dobre, tos'ne Psu, al' nekako su mi oditle zadnji deo, pa ne mogu da osetim baš tačno kak'e su.

Gos'n Pas 'tede da se pokaže vrlo učtiv, pa skine i prednje cipele, a brat Zec i' obuje, udari nstama o zemlju i prizna:

— E, sad osećam da imam cipele na nogama.

Otkaska niz put, a kad dođe na mesto di je trebalo da se okrene, položi uši niz leđa, pa strutne i brzo se izgubi s očiju.

Gos'n Pas viče i zove ga da se vrati, al' brat Zec ni da ču1e. Što više gos'n Pas viče, to brže brat Zec grabi napred. I do dana današnjeg gos'n Pas juri brata Zeca, i samo povedi nekog psa u šumu — čim oseti zečji trag počeće da viče zecu da stane.

RUDNIK ZLATA BRATA STRVINARA

Nema pametnjakovića a da se ne nađe neko ko je još pametniji. Da neko nije doako starom bratu Zecu, komšije bi rekle da je veštac, a u ono vreme vešce su spaljivali u tren oka.

Jednog dana brat Zec i brat Strvinar dokonali da se uortače, pa zajednički zasejali njivu. Godina je bila rodna i letina dobra, al’ kad je došlo vreme da dele rod ispalo je da stari brat Strvinar ništa nije dobio. Roda je poekonoć nestalo i ostala je gola njiva. Brat Zec se pretvaro da je u goroj prpi nego brat Strvinar i pokunjio se ko da će mu eve prodat na bubanj.

Brat Strvinar ništa ne reče, al’ mozak mu se lati posla. Jednog dana, dođe i viknu bratu Zecu da je našb bogat rudnik zlata s onu stranu reke.

— ’Odi sa mnom, brate Zeče, — veli brat Strvinar. — Ja ću čeprkat, a ti ćeš kopat, pa ćemo u tili čas slistit taj rudnik zlata.

Brat Zec je bio oran za takav poso, al’ je razmišljo i razmišljo kako da pređe preko vode, jer kad god ukvasi noge cela mu porodica dobije kijavicu. Najposle upita brata Strvinara kako da pređe preko reke, a brat Strvinar mu ko iz rukava odgovori da će ga prenet na leđima. Boat Strvinar beme čučnu i raširi krila, a brat Zec ga uzja’a pa obojica poleteše uvis. A kad sleteše, sleteše navr’ omorike, neke strašno visoke omorike nasred ade, a ada nasred reke, sva okružena dubokom vodom. Tek što su sleteli, a bratu Zecu sinu otkud vetar duva i dok se stari brat Strvinar namešto na grani, brat Zec bez ikak’og nutkanja reče:

— Dok se tu odmaramo, brate Strvinaru, i zato što si bio tako dobar, 'oću nešto da ti kažem. I ja imam rudnik zlata koji sam sam

napravio, pa mislim da će bit bolje da se tamo vratimo pre nego što počnemo da petljamo s tvojim rudnikom.

Stari brat Strvinar prasnu u smeh i tako se smejo da se sav treso ko list na vetru, a brat Zec zavapi:

— Lakše, brate Strvinaru. Nemoj lepetat krilima kad se smeješ, jer nešto može da ti padne s leđa, pa ni ti nećeš imat nikak'e vajde od mog rudnika zlata, a ni ja od tvog.

Al' pre no što su sišli s omorike, brat Zec je prizno di je letina i moro obećat da će je podelit časno i pošteno. Tako ga brat Strvinar vrati kući, a bratu Zecu su još mesec dana posle tog klecala kolena kako se uplašio.

PAPRENO GROŽĐE

Brat Zec i brat Lisac maltene ni u čem da se slože, al' u jednom su bili ko vatra i barut . . . što se tiče gospoje Livade i njenih kćeri. Ma kol'ko to izgledalo čudno, obojica su obletala oko kuće gospoje Livade i njenih kćeri. Brat Zec dođe i zatekne brata Lisca kako sedi i kliberi se s curama, pa se izvini, odjuri komad puta i od besa prosto prekopa prašinu. A i brat Lisac je znao da došeta i nađe brata Zeca kako sedi s devojkama, pa onda on odjuri komad puta, do'vati grm džanarika u zube i prosto mu sljušti koru. Tad su životinje bile gore nego danas. Mnogo gore.

Tako je to išlo dok brat Zec najzad ne poče da traži kako da baci klip pod note bratu Liscu. Jednog dana, sedi brat Zec ukraj puta i pretresa svakak'e smicalice i klopke što mu se motaju po glavi. Odjednom čuje kako neko trupka stazom i ugleda brata Lisca — truptrup, truptrup — kaska i zaigrava se ko ždrebe ,g detelini. A bome se i dotero, i sija se i blista ko da je tog časa ispo iz dućana. Brat Zec sedi l' sedi, pa kad brat Lisac naiđe, pozdravi ga da bolje ne može bit. Brat Lisac stane, pa se strašno učtivo pripitaju za zdravlje i ostale novosti u familiji. Brat Zec reče da ima mnogo dobru vest za brata Lisca, a brat Lisac načulji uši i upita ga šta je to tako dobro. Brat Zec se zadnjom nogom počeše iza uveta, pa veli:

— Prekjuče šetam ja poljem i odjednom spazim najkrupnije i najsočnije grožđe koje sam ikad vido. Zrna mu tako krupna i slatka da slast sve curi iz nji', a pčele se sjatile i sišu l' sišu med.

Bratu Liscu odmah udapi voda na usta, a brk mu se nasmeja ko da je najeveći prijatelj kog 'je brat Zec ikad imo. Zaboravi i devojke, prikuči se bliže bratu Zecu i milo poče:

— Brate Zeče, ’ajd da se ti i ja osladimo tim grožđem dok ga pčele nisu sveg pojele.

Brat Zec se nasmeja i odgovori:

— I ja sam gladan, brate Lišče, al’ mi se baš ne jede grožđe i biću sasvim zadovoljan ako nađem koji zalogaj peršuna da mi duša ne izleti na nos. Al’ ako ti kreneš po to grožđe, šta će gospoja Livada i njene ćerke radit? Reko bi’ da si za danas zapiso u nji’.

— Što se tog tiče, — veli brat Lisac, — mogu i posle da svratim k njima.

— E, kad je tako, — kaže brat Zec, — učas ti mogu nacrtat i objasnit put do tog grožđa, pa da ga nađeš isto ko da sam te za ruku odvo tamo.

Brat Zec gricka neku travku, ko da se priseća puta, pa najposle reče:

— Znaš di si ono pre neki dan nabro kupina za gospoju Livadu i njene ćerke?

Brat Lisac odgovori da zna to mesto ko svoje rođeno krompirište.

— E, — nastavi brat Zec, — grožđe nije tamo. Dođeš do ti’ kupina, pa skreneš uz potok dok ne dođeš do bambusove šikare .. . al’ grožđe nije ni tamo. Odatle skreneš na levu ruku i udariš preko brega, dok ne dođeš do velikog rastovot panja.. . al’ grožđe nije ni tamo. Produžiš niz breg, do drugog potoka, a na tom potoku je dren koji se sav nakrivio, a na tom drenu je loza, a na toj lozi je grožđe. Grožđe je tako zrelo da izgleda ko da se sve slepilo i mislim da ćeš ga nać punog buba, al’ ti samo ma’ni tim tvojim kitnjastim repom i ščisti te bube.

Brat Lisac mu najlepše zahvali, pa brže-bolje otkaska po grožđe. Kad mu se izgubi s očiju, brat Zec otkinu travku i zagolica se po uvetu, pa udari u smeh i smeje se i smeje da je na kraju moro leći da se odmori.

Malo posle, brat Zec skoči na note i krene za bratom Liscem, al’ brat Lisac ne gleda ni levo ni desno ni natrag, već juri pravo napred dok ne dođe do kupinjaka, pa udari uz potok do bambusove šikare, skrene pravo levo do velikog ’rastovog panja i produži niz breg do

drugog potoka, pa tamo ugleda krivi dren i, o radosti, na njem lozu, a na lozi visi grožđe. I, zbilja grožđe prekriveno bubama.

Brat Zec je guro za bratom Liscem, al' je moro dobro grabit da ga stigne. Najposle ta spazi i legne u korov da gleda šta će brat Lisac. Brat Lisac ni pet ni šes', pope se na krivi dren dok ne dođe blizu grožđa, pa na jednoj grani malko u'vati ravnotežu i manu kitnjastom repinam da ščisti bube. Al' živ mi bio, tek što to uradi zaurla da je gospoja Livada posle rekla da se čulo upravo do njene kuće, i ljosnu — tras! na zemlju.

Onaj vraški brat Zec opet je prevario brata Lisca. To lepo grožđe bilo je ni manje ni više već veliki osinjak, a one bube crvene ose ... one naročite ose što su čist otrov od glave do trtice Brat Lisac ljosnu s drveta, a i ose ljosnu s njim i raspale po njemu da je gre'ota. Tek ga bocnule, a već sav gori ko da su ga nanunile žeravicama. Brat Lisac ripa, rita se, grebe se, grize se i valja, i urla i zavija, al' one nekako sve gore i gore. Odjednom, brat Lisac i njegovo novo društvo ko da krenu put brata Zeca, al' tek što okrenu na tu stranu, brat Zec ripi i zažđi kroz šumu brže od viora i zaustavi se tek kod gospoje Livade.

Gospoja Livada i cure upitaju ga di je brat Lisac, a brat Zec ko iz rukava odgovori da je otišo da jede grožđe, pa se gospoja Livada bome i naljuti.

— E, devojke, jeste l' ikad čule ovako nešto? — veli. — A nama je brat Lisac obećo da će doć na ručak. E, bome više neću da vidim brata Lisca kad je takav prevrtljivac. Ručak je već odavno gotov, a mi čekamo ko da ne znam ko treba da dođe. Nek mi brat Lisac više ne izlazi na oči.

Gospoja Livada i devojke zamole brata Zeca da ostane na ručku, a brat Zec se tobož nećka, al' na kraju ipak ostane. Još nisu ni ručali, a brat Zec pogleda na prozor i opazi brata Lisca kako se vuče putem, i zamisli šta uradi — pozva gospoju Livadu i devojke da ga pogledaju, a one zapucaju da se kikoću, jer je brat Lisac tako nabrendo da je malo falilo pa da pukne. Glava mu ko merica, a telo i noge ko me'ur. Gospoja Livada reče da izgleda da je brat Lisac jeo neko papreno grožđe, a jedna od njeni' ćerki zaciča od smeha pa veli:

— Bože, mama, zar da tako govoriš pred bratom Zecom.

I sve ćerke sakriše lice u ruke i zakikotaše se ko što cure i danas rade.

„UPUJ!“

Brat Lisac se tako nasekiro i tako naljutio što ga brat Zec uvek povuče za nos, da prosto nije znao šta da radi i strašno se pokunjio. Jednog dana vuče se on snuždeno putem', a brat Vuk ga prestigne. Pozdrave se i pripitaju kako familija, pa brat Vuk, ni pet ni šes’, veli da nešto nije u redu s bratom Liscem, a brat Lisac veli da je sve da bolje ne može bit i počne da se smeje i pravi da je veso, jer brat Vuk ko da je nešto nanjušio. Al’ u brata Vuka bio mnogo dobar nos, pa okrene razgovor na marifetluke brata Zeca, jer je već čitav komšiluk pričo kako brat Zec uvek nasamari brata Lisca. Tako brat Lisac i brat Vuk raspredaju, dok brat Vuk naposletku ne reče da je mislio i smislio kako da ukebaju brata Zeca. Brat Lisac malko načulji uši i upita kako to misli, a brat Vuk mu ko iz puške odgovori da će brata Zeca najlakše ulovit u kući brata Lisca. Brat Lisac je dobro znao brata Zeca i znao je da se ta igra već sasvim otrcala, al’ brat Vuk je govorio mnogo ubedljivo.

— Kako da ga domamiš tamo? — upita brat Lisac.

— Na prevaru, — veli brat Vuk.

— Ko da ga prevari? — opet će brat Lisac.

— Ja; a ko bi drugi, — kaže brat Vuk, — ako ti budeš mamac.

— Kako to misliš da izvedeš? — upita brat Lisac, a sve mu ne veruje.

— Ti idi kući, pa se uvuci u krevet i pravi se da si mrtav i nemoj ni pisnut dok brat Zec ne dođe i ne pipne te, — veli brat Vuk, — a ja ti stojim dobar da ćemo ga imat za večeru.

Bratu Liscu se klopka učini mnogo dobra, pa pristane da odigra svoj deo. Tako se on odgega kući, a brat Vuk odmaršira put kuće brata Zeca. Tamo ko da nikog nema, al’ brat Vuk priđe vratima i zadumbara — tres! tres! Niko se ne javi. Brat Vuk izmahnu pesnicom, pa opet zaopuca — tras! tras!

— Ko je? — javi se brat Zec.

— Prijatelj, — veli brat Vuk.

— Kakav prijatelj, kad ’oćeš da mi razbiješ vrata, — ljuti se brat Zec. — Govori ko si.

— Nosim ti rđav glas, brate Zeče, — veli brat Vuk.

— E, baš se i ne može reći da te bije dobar glas, — kaže brat Zec, pa dođe na vrata, glave sve umotane u crvenu maramu.

— Jutros je brat Lisac umro, — veli brat Vuk.

— A di ti je crnina, brate Vuče? — upita brat Zec.

— Baš idem da je metnem, — odgovori brat Vuk. — Samo sam .svratio da ti javim tužnu vest. Malopre sam zavirio u kuću brata Lisca i našo ga ukočenog.

Brat Vuk otkaska, a brat Zec sedne i počeše se po glavi, pa najposle veli samom sebi da će baš svratit do kuće brata Lisca i videti kako stvar stoji. Rečeno, učinjeno. Brat Zec skoči na noge i krene. Oko kuće brata Lisca sve pusto.

Brat Zec se prikuči bliže. Nigde nikog. Zaviri unutra i ugleda brata Lisca, svom dužinom opruženog na krevetu. Brat Zec tobož poče da govori sam sa sobom:

— Nikog nema da gleda brata Lisca . .. čak ni brat Strvinar nije došo na pogreb. Nadam se da brat Lisac nije mrtav, al’ izgleda da jes’. Čak ga je i brat Vuk ostavio. Ja sam u poslu, al’ ipak ću ga čuvat. Iztleda da je mrtav, al' možda i nije. Kad čo’ek dođe da vidi mrtvaca, mrtvac uvek digne zadnju nogu i vikne Upuj!

Brat Lisac ćuti i leži ko klada. Brat Zec reče glasnije:

— Baš je zbilja čudno. Brat Lisac ko da je mrtav, a ipak se ne ponaša ko mrtvac. Mrtvac digne zadnju nogu i vikne Upuj! kad čo’ek dođe da ga vidi.

I stvarno, brat Lisac diže nogu i viknu Upuj! a brat Zec zdimi iz kuće ko da ga svi psi vitlaju.

ŽIVOTINjA BEZ KANDžI

Jednog dana brat Lisac dođe na razgovor gospoji Livadi i njenim ćerkama, kad kog li nađe tamo već brata Zeca. Jes'! Brat Zec se razbaškario i raspričo da je milina. Zabavlja se s curama, a kad brat Lisac uđe svi se slatko smeju nečem što je brat Zec ispričo. Brat Lisac se nađe u nebranom grožđu, ko što to uvek biva kad neko upadne u društvo koje se kikoće. Odma' mu je nekako preselo, pa kiselo razvuče usta. Al' svi ga pozdrave, a gospoja Livada reče:

— Ne smeš nam zamerit, brate Lišče, što se kikoćemo. Znam da je strašno prosto što se ovako ponašamo, al' mi je baš milo što si došo i baš sam rekla devojkama, rekla sam „Bože, devojke, evo ide brat Lisac, a mi se kikoćemo i kliberimo da je sramota; a ipak bi bilo smešno", rekla sam, „kad čo'ek ne bi smeo da se smeje pred domaćim gostima". Eto, baš tako sam rekla, od reči do reči, pa nek brat Zec i devojke kažu ako nisam.

Cure to o'ma' pri'vate i potvrde, pa se brat Lisac sav raskravi od tol'ke pažnje i svi skupa sednu i razvezu o komšijama, ko što svet i danas radi. Sede li sede, dok brat Zec najposle ne pogleda put sunčeva smiraja.

— E, društvo i prijatelji, — veli, — moram vam reći zbogom. Tamo se kupi neki oblak, pa kiša može da pljusne svakog časa.

I brat Lisac pogleda oblak, pa i sam reče da misli da je bolje da krene kući da mu svečano odelo ne pokisne. Gospoja Livada i cure zadržavaju ih da ostanu, al' su se i brat Zec i brat Lisac čudo bojali da ukvase noge, pa ipak krenu kući.

Idu tako drumom i naklapaju o koječem, a brat Lisac odjednom stane i drekne:

— Vidi ovo, brate Zeče! Vidi samo! Ako me oči ne varaju, evo znakova da je gos’n Pas bio tu, i to vrlo skoro.

Brat Zec se prikuči i pogleda, pa reče:

— Taj trag uopšte ne odgovara nozi gos’na Psa. O tom' nema zbora, jer čeljade što je taj trag napravilo znam ko svoj džep.

— Brate Zeče, molim te reci mi čiji je to trag? — upita brat Lisac.

Brat Zec se nasmeja ko da o tom ne vredi ni govoriti.

— Ako se ne varam, brate Lišče, taj trag je ostavila ona jadnica, rođaka Divlja Mačka, i niko drugi.

— Kol’ka je ona, brate Zeče? — upita brat Lisac.

— Otprilike ko ti, brate Lišče, — odgovori brat Zec, pa tobož poče da razgovara sam sa sobom. — C, c, c! Baš je čudo da naiđem na rođaku Divlju Mačku u ovom kraju. Ko bi reko! Ko bi reko! Mnogo i mnogo put sam gledo mog deda kako šora i šamara rođaku Divlju Mačku da mi je prosto bilo žao. Ako ’oćeš da se nasmeješ, brate Lišče, evo ti prilike.

Brat Lisac upita kako da se nasmeje, a brat Zec veli:

— Vrlo prosto; samo zgrabi rođaku Divlju Mačku i izmesi je ko pitu.

Brat Lisac se malko počeša iza uveta, pa otegnu:

— Eee, brate Zeče, ja se bojim. Trag joj je strašno sličan tragu gos’na Psa.

Brat Zec prosto sede nasred puta i previja se od smeha, pa jedva progovori:

— Idi, brate Lišče! Ko bi reko da si ti tako plašljiv? Samo dobro pogledaj taj trag. Vidiš l’ ikakav trag kandži?

Brat Lisac je moro priznat da ne vidi nikakav trag kandži, pa brat Zec reče:

— E, ako nema kandže, kako da te rani, brate Lišče?

— A kak’i su joj zubi, brate Zeče? — raspituje se brat Lisac.

— Idi, brate Lišče! Životinje što beže na drvo ne mogu da grivu, — veli brat Zec.

Brat Lisac još jedanput dobro pogleda tragove, pa on i brat Zec krenu za njima. Idu putem, pa stazom, pa preko repišta, pa niz vodojažu, pa kroz guduru. Brat Zec prati tragove i kad god i’ nađe, vikne:

— Evo još jedan trag, a nema kandži! Evo još jedan, a nema kandži!

Idu tako, idu i najposle stignu životinju K0JU SU pratili. Brat Zec se isprsi i vikne:

— Ej, ti! Šta tu radiš?

Životinja se okrene, al’ ništa ne' veli, a brat Zec opet vikne:

— O, ne moraš se tako durit! Mi ćemo te već naterat da govoriš, kad te propustimo kroz šake! ’Ajd govori! Šta tu radiš?

Životinja samo stade da se češe o drvo, ko domaća mačka o stolicu, al’ ni da zucne. Brat Zec dreknu:

— Šta si došla da nas izazivaš kad mi tebe ne dirati. Ti uobražavaš da ja ne znam ko si, al’ ja bome znam. Ti si ista ona rođaka Divlja Mačka koju nemoj ded šoro i šamaro kad nisi ’tela da mu odgovoriš. A ja ti kažem da ovde imam boljeg deliju no što je moj ded ikad bio i jemčim ti da će te naterati da progovoriš, to ti ja stojim dobar.

Životinja se malko jače pritisnu uza drvo i nekako nakostreši, al’ ništa ne odgovori, a brat Zec se još više razgalami:

— Priđi joj, brate Lišče, pa ako neće da ti odgovori, priši’ joj šamarčinu da odmt’ ljosne na nos! Tako je moj ded radio. Priđi joj, brate Lišče, a ako samo pokuša da beži, ja ću je zgrabit.

Brat Lisac nije bio baš siguran u sebe, al’ ipak krene put životinje. Rođaka Divlja Mačka trlja se u krug oko drveta, al’ ništa ne govori, a brat Zec se razgoropadi:

— Slobodno priđi i prilepi joj dve-tri .. . bezobraznica jedna! Mazni je da sve puca, a ako se samo usudi da beži, ja ću je ščepat i držat.

Brat Lisac priđe malko bliže. Rođaka Divlja Mačka prestade da se trlja o drvo, sede na zadnje noge, prednje šape diže uvis i nasloni se o drvo, al’ ćuti ko zalivena, a brat Zec zakrešta:

— O, nemoj da dižeš ruke i moliš. Tako si varala mog deda, al’ nas nećeš prezariti. Človi i moli kol’ko god ’oćeš, al’ to ti neće pomoć. Ako si tako ponizna, šta si došla ovamo da nas izazivaš? Raepali je, brate Lišče! Ako samo mrdne da beži, ja ću joj već stati na rep.

Brat Lisac vidi da je životnja nekako mnogo ponizna, onako sedi i ko da moli da je ostave na miru, pa se okuraži i poče da joj se privlači. Taman se spremio da je pljusne, a rođaka Divlja Mačka šapom dohvati brata Lisca preko trbuha da brat Lisac zaurla ko da ga živog deru. Malo je falilo da ga prosto naprosto razdere popola. Kad je životnja zamahnula, brat Zec je znao šta će bit, al’ ipak vikne:

— Pljusni je još jedanput, brate Lišče! Pljusni je još jedanput! Ja sam ti za leđima, brate Lišče! Ako se samo usudi da beži, ja ću je prebiti... nemaj brige. Pljusni je još jedanput!

Brat Zec viče, a brat Lisac se oboma rukama drži za trbuh i stenje:

— Gotov sam, brate Zeče, gotov sam! — jedva prostenja. — Trči po doktora! Ispašće mi creva!

Dotle im rođaka Divlja Mačka okrene leđa i odšeta. Brat Zec se kobajagi zgrznu da je brat Lisac ranjen, pa pregleda ranu i reče:

— Brate Lišče, bome izgleda da te je ona bezobraznica dokačila srpom.

Uhvati brat Zec pravac kući, pa kad izmače da ga brat Lisac ne vidi, otrese ruke ko mačka kad ukvasi noge i udari u smeh i smeje se i smeje da se prosto zacenio od smeha.

GOSPODIN BENDžAMIN OVAN

Brat Lisac odnosio decu gos’na Bendžamina Ovna kad se suviše udalje od kuće, al’ izgleda da nikad nije imo posla sa samim gos’nom Bendžaminom Ovnom’.

I tako jedanput ide brat Lisac putem i razgovara s bratom Vukom, pa se potuži da mu trbuh prosto zavija od gladi. Brat Vuk se tobož zabezeknu i upita brata Lisca kako, zaboga, može da bude gladan kad gos’n Bendžamin Ovan leži u svojoj kući i prosto ne može da hoda kako je debo.

Brat Lisac odgovori da ima običaj da jede decu gos’na Bendžamina Ovna, al’ da se nekako boji matorog, kad ima onako crvene oči i hrapave rogove.

Brat Vuk udari u smeh i razgalami se:

— Pobogu, brate Lišče! Ja ne znam kakav si ti to čo’ek! Pa taj matori ne bi ni buvu povredio ... kad ti kažem!

Brat Lisac se zagleda pravo u oči bratu Vuku, pa veli:

— Slušaj, brate Vuče! I tebi su mnogo put krčala creva, al’ nikad nisam čuo da si zagrizo u gos’na Bendžamina Ovna.

Brat Lisac pogodi brata Vuka tačno di treba, pa se brat Vuk nekako kiselo nasmeja i odgovori:

— E, reci ti meni ko bi, zaboga, volb da zagrize u tako matoro stvorenje ko što je gos’n Bendžamin Ovan .. . to bi’ ja volo da znam.

Na to brat Lisac prasnu u smeh i razgalami se:

— E, moj brate Vuče! Mene pitaš zašto sam gladan, kad je gos’n Bencamin Ovan na dohvat ruke u svojoj kući, al’ i ti si i mnogo i mnogo put bio tako gladan da bi pojo zalogaj mesa pa ma bio tvrd ko

kamen, a gos'n Bendžamin Ovan je ipak i dalje mirno osto u svojoj kući. E, objasni mi to čudo, brate Vuče!

Brat Vuk lupi štapom o zemlju i odreza:

— Ja sam svoje reko i nema tu šta. Gos'n Bendžamin Ovan je suviše mator.

Mada je bio gladan i nije mu bilo do smeha, brat Lisac se nasmeja u sebi, pa malo posle reče:

— E, brate Vuče, mesto da se prepirem s tobom, uradiću kako ti kažeš . . . idem da zagrizem u gos'na Bendžamina Ovna, al' te molim da budeš tako dobar da mi praviš društvo.

Brat Vuk nekako zinu kad to ču i odgovori:

— Eee, brate Lišče! Ja ću radije ić sam, pa ni s kim: neću morat da delim.

— E, požuri, — veli brat Lisac. — jer ja mogu da odjurim i učas slistim gos'na Bendžamina Ovna.

Brat Vuk je dobro znao da se ne sme povuć, jer bi mu gospođa Livada i cupe probile uši da je brat Lisac bolji junak od njega, pa odmaršira put kuće gos'na Bendžamina Ovna.

Putem nešto šušnu u lišću, a brat Vuk poskoči ko da ga neko rđa iz puške i razbesni se dozlaboga kad brat Lisac stade da se smeje.

Pruži korak i ne prođe dugo a već zakuca na vrata gos'na Bendžamina Ovna.

Brat Vuk je zakuco na vrata i, dabome, čeko da i' neko otvori, al' mesto tog, zlo i naopako, iza kuće se pokaže sam gos'n Bendžamin Ovan sa svojim crvenim očima, zakovrdženim rogovima i rundavom glavudžom. Brat Vuk učas s'vati da je izabro nezgodno vreme za posetu, pa i bez pozdrava i bez zbogom zaždi natrag bratu Liscu ko da ga veštice gone.

Brat Lisac se smeje i smeje, a brat Vuk se pokunji i obesi nos. Brat Lisac ga upita da l' je ubio i pojo gos'na Bendžamina Ovna, a ako jes', da l' je ostavio koji zalogaj i njemu. Brat Vuk odgovori da mu nije dobro i da, uostalom, i ne voli ovčetinu, a brat Lisac ga dočeka:

— Verujem da ti glava nije dobra, al' noge su ti da bolje ne može biti, jer sam vidb kad si grabio 'vamo.

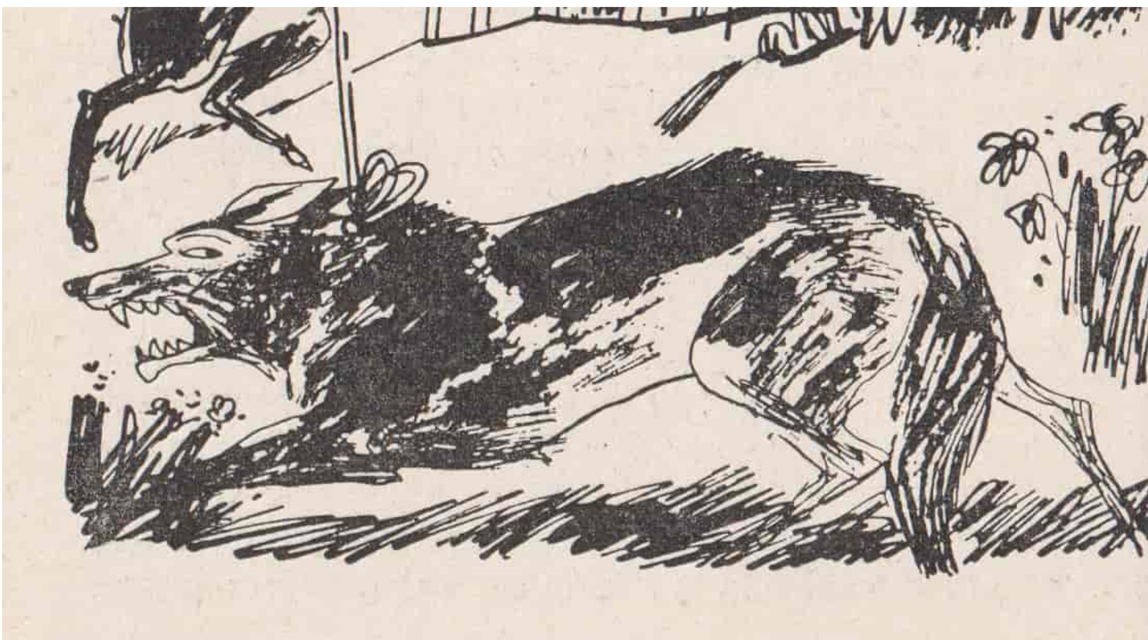
Brat Vuk veli da je trčo samo kol’ko da vidi neće l’ ga to malko razmrdat, a brat Lisac odgovori da čo’ek kad je bolestan obično traži prvi budžak da se ispruži i legne, a ne galopira ko trkački konj.

I tako se nadmudruju, dok brat Lisac naposletku ne upita brata Vuka da l’ bi išo zajedno s njim da u’vate gos’na Bendžamina Ovna. Brat Vuk se nećka i veli:

— E, e, brate Lišče! Bojim se da bi ti šmugno i ostavio mene da se sam nosim s njim.

Brat Lisac kaže da to ne treba da ga sekira, pa ode i donese konopac i jedan kraj zaveže oko pasa bratu Vuku, a drugi sebi. Tako krenu kući gosna Bendžamina Ovna. Brat Vuk se sve nekako drži pozaci, al’ ga sramota da prizna da se boji, pa tako dođu nadomak kuće onog matorog ovna.

Gos’n Bendžamin Ovan sedi u tremu i sunča se, pa ih još izdaleka vide da dolaze. Kad su došli dosta blizu da ga čuju, iskašlje se i vikne:

— Mnogo ti fala, brate Lišče, što si u’vatio tu bezobraznu hulju i vodiš je ’vamo. Pušnica mi se već dost ispraznila, pa ću ta odma’ iseć i metnut u salamuru. Daj ga ’vamo, brate Lišče, daj ga ’vamo!

Gospoja Ovca vide nji’ dvojicu kako se primiču, pa zableja da se čulo upravo u treće selo. Ni gos’n Bendžaminu Ovnu nije bilo baš lako pri duši, al’ samo viče:

— Daj ga 'vamo, brate Lišče, daj ga ’vamo! Jesi l’ čuo kako moja stara jedva čeka da ga do’vati u šake? Već gotovo mesec dana nije jela vučetine. Daj ga ovamo, brate Lišče, daj ta ovamo!

Brat Vuk najpre pokuša da se odveže, a posle se okrene i nadže u beg, pa i brata Lisca odvuče za sobom ko perce. Drljo je njim po zemlji i preko džomba i panjeva da su brata Lisca još mesecima posle tog bolele kosti od te bezglave vožnje.

„OJ, KUĆO!“

Jedanput bratu Vuku dunu u glavu da je prepredeniji od brata Zeca i da mu može smrsit konce. Uvreba priliku kad sestra Zečica i Zečići odoše da naberu salate za ručak, pa se uvuče u njihovu kuću i pritaji da sačeka brata Zeca. Brat Zec je imo određeno vreme kad je dolazio kući, a na ručku je uvek bio tačan, pa ubrzo naiđe. Al’ u brata Zeca bile mnogo dobre oči, pa odma’ vidi da je oko kuće i u njoj nekako isuviše mirno. Prikuči se malko bliže i vidi da su prednja vrata behu odškrinuta i to mu bi još sumnjivije. Znao je da njegova stara i deca kad nekud odu uvek zatvore vrata i spuste rezu. Brat Zec priđe još malko bliže, al’ gazi tiho ko senka. Zaviri tu, zaviri tamo, al’ ništa ne vidi. Oslušne kod odžaka, oslušne pod prozorom, al’ ništa ne čuje.

Brat Zec suče brkove i razmišlja, pa najzad u sebi reče:

„Ognjište zna šta se dešava u odžaku, grede znaju ko je na tavanu, a slamarica zna ko je pod krevetom. Ja nisam ni ognjište, ni greda, ni slamarica, al’ pokojne mi babe doznaću ko je u kući, a bome neću ići unutra da pogledam. Da čo’ek vidi ko je upo u reku, nije potrebno da i sam upadne u nju.“

Ima životinja koje bi jednostavno jurnule unutra, a više ne bi izjurile, jer bi od nji’ ostalo samo mrvica kože i šaka dlake, al’ brat Zec je imo više mozga no da tako nešto uradi. Njemu je samo trebalo dosta mesta da petama da vetra, pa ko ga u’vati, nek’ mu je na čast. Brat Zec više ništa nije tražio, tako se uzdo u junačke noge. Zato se malko odmače od kuće, pope se na bukov panj i viknu:

—Oj’ kućo!

Kuća ništa ne odgovori, al’ brat Vuk iza vrata načulji uši i razrogači oči. Nije znao šta to treba da znači.

— Oj, kućo! — ope’ viknu brat Zec. — Zašto ćutiš?

Kuća opet ništa ne odgovori, a brat Vuk iza vrata poče da se vrpolji ko da mu nije baš svejedno pri duši.

Brat Zec viknu još jače s bukovog panja:

— Oj, kućo! Oj!

Kuća ni da bekne, a bratu Vuku unutra iza vrata kičmom projure žmarci. Otkako zna za sebe još nije čuo tako nešto. Gvirnu kroz pukotinu vrata, al’ ništa ne vidi.

Brat Zec viknu još grlatije:

— Oj, kućo! Zar mi nećeš odgovorit! Jesi l’ zanemela, il’ si jednostavno bezobrazna?

Brat Vuk se još više uzvrpolji. Bilo mu je ko crnji kad o ponoći prolazi pored groblja.

Brat Zec viknu što ga grlo nosi, al’ ipak ne dobi odgovora, pa kobajagi se čudi:

— Nešto mora da nije u redu s tom kućom, jer je dosad uvek odgovarala: „Oj, ti!“

Brat Zec malko pričeka, pa još jedanput dreknu:

— Oj, kućo!

Brat Vuk udesi glas ko što bi, po njegovom mišljenju, kuća trebalo da odgovori i viknu:

— Oj, ti!

Brat Zec namignu samom sebi i odgovori:

— Oj, kućo! Zašto ne govoriš promuklo kad si pre’lađena?

Brat Vuk viknu što muklije;

— Oj, ti!

Brat Zec prasnu u smeh i tako se smeje da maltene pade s onog bukovog panja. Najposle se ipak nekako umiri da kaže:

— Eee, brate Vuče! To nije ni prinet onom kako valja. Moraćeš stojat mnogo dugo na kiši da bi govorio muklo ko ta kuća!

Brat Vuk podvi rep i zaždi kući, ko da beži od svoje rođene senke. A bratu Zecu dugo posle tog nijedna životinja nije dosađivala.

SVAĐA U PORODICI BRATA LISCA

Jednog dana brat Zec dođe na raskršće puteva i taman da skrene levo, kad zdesna ugleda brata Lisca, i ne samo brata Lisca već i dve debele koke u njegovoj ruci. Brat Zec veli „Zdravo!“, a brat Lisac „Kako si?“ i upado u razgovor. Naklapaju o svemu i svačemu, ko dokoni ljudi, a baš kad se brat Lisac spremi da kaže „Doviđenja!“ brat Zec počne da se pipa po džepovima, kobajagi se uplaši, pa najposle izvuče neku hartijicu, pokaže je bratu Liscu i veli:

— Rekli su mi da ti ovo predam čim te vidim.

Brat Lisac nekako iskosa pogleda ceduljicu i upita:

— Je l’ na njoj što piše. Jer ako piše, neće koristit da mi je predaš. Ja umem da čitam čitanje, al’ ne umem da čitam pisanje.

Brat Zec reče da je i kod njeg nekako isti slučaj, samo što ume da čita pisanje, a ne ume da čita čitanje. Brat Lisac upita:

— Šta tu piše?

Brat Zec se malko namršti, pa hartijicu udalji od očiju, ko što stari svet radi. Pravio se ko da je čita i naposletku reče:

— Nije ništa važno. . . samo poziv da dođeš U sud.

Brat Lisac se prepadne i upita da l’ bi imo vremena da meso odnese kući, a brat Zec reče da misli da bi, ako požuri. Brat Lisac otrči putem, a brat Zec sedne nasred puta i tako se smeje ko da se najo neke trave za smejanje.

Malo posle, brat Zec krene za bratom Liscem, al’ pazi da se ne pokaže. Vidi kako brat Lisac utrča u kuću da ostavi kokoške, pa kako opet istrča, stara mu za petama, i ču kako viče za njim:

— Vuci se natrag ovamo i pomozi mi s ovom tvojom dečurlijom. Sramota je da žena, i to ’vako bolesna, mora da sve sama radi . .. da naseče drva za vatru, nakupi iverja za potpalu, kuva, vuče i tegli ko magarac i vodi brigu o tvojoj žgadiji! Vuci se natrag, kad ti kažem!

Al’ brat Lisac je već bio daleko.

Brat Zec ostade u grmlju poprilično dugo, gotovo kol’ko je trebalo da brat Lisac stigne onamo kud je pošo, pa posle iziđe na put i krenu kući brata Lisca. Bio je čudo učtiv — prosto da ga ne poznaš. Polako otvori vratnice i pažljivo i’ zatvori za sobom, priđe vratima i kucne, pa stoji sa šeširom u ruci i sav se uprepodobi ko lipov svetac.

Sestra Lisica otvori vrata, a brat Zec je ponizno pozdravi i veli da negde u džepu ima poruku za nju, pa poče da pretura po džepovima. Naposletku nađe cedulju i preda je sestri Lisici, a ona reče da ne stoji baš najbolje s čitanjem otkako su joj deca razbila naočare i da prosto ne zna šta da radi, pogotovo što ima muža koji maltene nikad nije kod kuće, a kad i dođe, jedva čeka da uhvati vrata i šmugne, a da je ona nekad znala ono što sad zna, dobro bi promislila i ne bi joj ni na pamet palo da se uda.

— Jes’, gospoja, — veli brat Zec, pun osećanja za njene muke, pa joj priča da je sreo brata Lisca, a brat Lisac ga pito kako je, a on reko da bi bilo dost dobro kad bi kod kuće imo šta da jede, a brat Lisac se sav ražalostio, pa obriso oči i reko da nije lepo da brat Zec gladuje.

— Volela bi’ da tako obriše oči i kad mu ja pričam o svojim nevoljama, — prekine ga gospoja Lisica, — al’ oči mu samo beže put vrata kad je kod kuće.

Brat Zec opet ponizno veli „Jes’, gospoja“, pa nastavi da je brat Lisac kazo da je baš tog jutra dono kući dve masne kokoške i neka i’ brat Zec uzme. Osim tog, brat Lisac je čak seo nasred puta i napiso gospoji Lisici cedulju da zna njegovu volju i želju.

Gospoja Lisica se dobro upilji u brata Zeca i veli da mu je već kazala šta je bilo s njenim naočarima, a da joj cedulja ništa ne znači dok je ona ne pročita. Uzme cedulju, okrene je naopako, pa na sve strane, i naposletku vrati bratu Zecu.

— Pročitaj mi šta tu piše, — reče.

Brat Zec se iskašlja i napravi se ko da čita:

— „Ovim izjavljujem i očitujem svoju volju da se kokoške izvole predat bratu Zecu. Ja sam živ i zdrav i svima šaljem puno pozdrava“.

— Kako bilo da bilo, ja ipak kažem da on nije bio zdrav u glavi kad je to piso, — ljutnu se gospoja Lisica, al’ donese one dve masne kokoške, a brat Zec uze kokoške i sav ponizan, ko da ne zna dve unakrst, ode.

Brat Lisac ne nađe nikog u sudu kud ga je brat Zec poslo, pa u neko doba krene kući. Našo bi kuću i zatvorenih očiju, jer je gospoja Lisica stajala na vratima i spremala se da mu očita bukvicu. Tek što ga ugleda u daljini, osu drvlje i kamenje po njem da se čulo na kilometar uokrug.

Kad brat Lisac najzad dođe dost blizu da razabere šta mu govori, već je tako zapenušila da ju je grlo izdalo, pa samo stoji i vitla metlom po vazduhu.

Brat Lisac ćuti i tega se k njoj, pa se zaustavi van dovata metle, obriše znoj s lica i iz očiju i kaže:

— Čini mi se da si malopre nešto govorila. Jesi l’ to meni govorila, šećerlemo moja?

Čim joj se glas vrati, opet navali da ga grdi:

— Daću ja tebi šećerlemo i opaučiću te ovom metlom da će sve da se puši! Šta si dono meso kući, kad si ga odma’ dao drugom? Šta si ga samo zabadava vuko ovapio, kad si znao da ćeš ga poklonit čim izvučeš rep iz kuće? I šta ti imaš da gospoji Zečici poklanjaš dve masne kokoške što si dono kući i od koji’ mi je voda udarila na usta čim sam i’ videla? I tek što sam i’ ugledala, a već se onaj brat Zec stvorio tu. Uprepodobio se, klanjo, šmrco i reko da si ga ti poslo po kokoške. I da je to samo onako reko, ne bi i’ dobio da mu je kruna na glavi... pre bi mu zavrnula šiju . . . al’ je dono cedulju što si ti napiso! Kako ti je samo dunulo u glavu da kokoške daješ bratu Zecu i njegovoj familiji kad su tvoja rođena deca!, kod tebe tako lenog i ovi’ teški’ vremena, tako mršava da se prosto provide. Bar ti dobro znaš da se nikad nismo komšijali s tak’om žgadijom, i ne znam šta ti bi da ’ranu uzimaš iz usta tvoje rođene dece da na’raniš onaj zečji nakot.

Brat Lisac zino i izbečio oči, pa jedva progovori:

— Zar mi ti na moje rođene uši i u moj rođeni brk i da te tvoja rođena deca čuju govoriš da si one dve masne kokoške koje sam dono kući dala bratu Zecu? Jesam li te dobro čuo?

— Ako sam to uradila, — veli gospoja Lisica, — uradila sam samo zato što si ti napiso da tako uradim.

— I ti još imaš obraza da tu stojiš i govoriš da si one debele kokoške što sam dono kući za pitu s mesom dala bratu Zecu samo zato što ti je dono nekakvo parče 'artije sa nekim žvrljotinama na njoj?

To gospoju Lisicu tako najedi da prosto obnevide od jeda, a kad se malko povrati zakle se da će se kad-tad ljuto ovetiti bratu Zecu. I brata Lisca spopade muka, da mu žuč pukne od sekiracije. Oboje sednu, pa sve škrgući zubima i mrmljaju i reže, ko da govore sami sa sobom, dok u neko doba brat Lisac ne reče:

— Imaćemo zečevine, da izvučemo štetu za one kokoške što si ti dala. Ti meti tu pred vratima i govori ko da sam ja u kući. Brat Zec će sigurno naić putem i svratit da vidi šta je bilo, a ja ću ga ščepat za šiju kad se naj1manje nada!

Rečeno, učinjeno. Gospoja Lisica mete i govori ko da je brat Lisac u kući:

— Vuci se napolje i pri'vati se nekog posla. Ja rintam od jutra do sutra, a ti se samo izležavaš. Vuci se napolje i donesi nešto za jelo, da ti familija ne skapa od gladi.

Govori ona tako, govori, i tobož čisti, kad eto ti brata Zeca. Brat Zec skine šešir, pokloni se do zemlje i veli:

— 'Barveče, gospoja Lisice. Nadam se da ste dobro, gospoja.

Gospoja Lisica odgovori da se ne oseća baš najbolje i da ona njena danguba od muža leži u kući, od jake prehlade, pa nikako da ga istera napolje.

Brat Zec kaže da mu je mnogo žao, al' da na to svi moramo bit spremni, jer se boles' i svakak'e nevolje stalno šunjaju čo'eku oko kuće. Malko nakrivi glavu, osmehne se onako mudro, pa upita:

— Gospoja Lisice, kako vam se dopada onaj komad cica za 'aljinu što vam je brat Lisac dono?

Gospoja Lisica nasloni metlu o dovratak, podboči se, pa bratu Zecu kaže da ponovi šta je reko.

— Gle, gle, gle, — čudi se gospoja Lisica, — kupio cic za haljinu, a ja ga nisam ama ni videla! E, to je da čo’ek pukne od muke!

Brat Zec metne ruku na usta i nakašlje se, onako tiho, pa veli:

— Oprostite, gospoja, al’ izgleda da sam izbrbljo nešto što nije trebalo da kažem. Bolje da sam ćuto, jer ja nikad ne volim da pravim svađu između čo’eka i žene . .. bože sačuvaj! Al’ kad je brat Lisac već tu u kući, možete ga pitat, ako meni ne verujete.

Gospoja Lisica se tako razbesnela da joj prosto stao dah, pa tek drekne:

— Da je tu, već bi’ mu ja pokazala! Napolju je i ’oće da te zgrabi za šiju zbog oni’ kokošaka.

— E, kad je tako, milo mi je što sam vam reko za onu 'aljinu, — kaže brat Zec, — jer ko zna šta se iza brda valja. Da ste vi neka nadžakoaba, gospoja Lisice, mogli bi’ pomisliti da me je on vido kad sam dolazio i da se sakrio u strahu da vas ne pripitam za tu 'aljinu. Al’ bio je to zbilja mnogo lep komad cica i da sam tad znao što sad znam, uzb bi’ ga od brata Lisca i dao mojoj staroj, verujte mi!

Brat Zec se opet pokloni i zaždi odande, a bio je i poslednji čas da se čisti, jer tek što se do’vatio šikare, eto ti brata Lisca. Brat Lisac pogleda oko sebe, al’ nikog ne vidi do svoju staru, brat Zec je već umako. Brat Lisac upita:

— Di je ona drska hulja? Vido sam ga da stoji tu .. . di je? Kud se izgubio?

Gospoja Lisica izmahnu metlom i klepnu ga po glavi da mu sve zazvoni u ušima, pa drekne;

— Eto, tu je! — pa ga još uzduži metlom preko leđa.

Bratu Liscu se učini da ga je munja ošinula. Pade i valja se po zemlji i tek kad mu gospoja Lisica maltene otrca metlu o leđa, razabra šta ga je snašlo i viknu:

— E, bože, dušo, šta ti je? Šta me makljaš? Nisam ja brat Zec. Jao! Molim te, dušo, ne udaraj tako dušmanski; više nikad neću to uradit.

— Aha! — dreknu gospoja Lisica. — Priznaješ, je l’? Više nikad nećeš to uradit, je l’? E, sad govori, di je moja lepa cicana ’aljina!

I celo vreme dok je govorila, devetala ga je metlom. Čo’eče, mlatila je brata Lisca da je bogu plakati.

E, kad se brat Lisac nekako izvuko ispod batina i ona se malko o’ladila, opet ga upita za cicanu ’aljinu i šta 1e uradio s njom, .a ako je nije dono kući da ona ne zna, kome ju je, dođavola. dao?

On se kune da nikakvu cicanu 'aljinu nije ni vido, a ona mu odbrusi da se ne izvlači, jer je malopre, dok ga je peglala, prizno i reko da to više nikad neće uraditi.

Brat Lisac odgovori da nije ni znao zašto ga mariše, pa joj je prosto moro obećat da to zbog čet ga bi1e više neće učinit, samo da ga ostavi na miru. Naposletku oboje uvide da i’ je brat Zec opet nasamario i sastave glave da se dogovore kako da se osvete bratu Zecu i za cicanu 'aljinu i za kokoške. Ostali su i bez 'aljine i bez kokošaka, a brat Zec je odmaglio da sprema nove podvale.

MAČKA U DžAKU

Jednog dana brat Lisac ide putem, pa pogleda preda se i spazi starog brata Kornjaču kako nekud mili. Brat Lisac učas dokona da je to baš dobra prilika da ukeba brata Kornjaču, pa se okrene i otrči kući nedaleko odatle, i uzme džak. Vrati se, dotrči bratu Kornjači iza leđa, ubaci ga u džak, pa džak na leđa i trk kući.

Brat Kornjača viče, al’ to mu ništa ne pomaže, pa se rita i zapomaže, al’ ni to mu ne pomaže. Brat Lisac se uopšte ne obazire na njegovu dreku i ubrzo brat Kornjača visi u budžaku, u džaku, a džak dobro zavezan.

Al’ dok se to događalo, brat Zec je sedeo u grmlju ukraj puta, pa kad je vido brata Lisca kako prolazi u kasu, upito se šta li taj ugursuz nosi u džaku.

Brat Zec se upito šta li to brat Lisac nosi, al’ nije dobio odgovora. Čudio se, čudio, a ipak što se više čudio, to manje je znao. Brat Lisac je otkasko, a brat Zec osto u grmlju i čudio se i dalje. Najposle brat Zec reče da brat Lisac nema nikakva prava da kaska putem i nosi džak a da svet nema ni pojma šta je u džaku, pa dokona da neće bit nikakva šteta ako krene za bratom Liscem i dozna kakvu on to mačku ima u tom džaku.

Brat Zec krenu. Nije nosio nikakav džak, pa je brzo grabio napred. Osim tog, u’vatio je prečicu, pa dok je brat Lisac išo kući, brat Zec je imo vremena da skrene na njegov bostan i napravi dost štete, i još da sedne u grmlje kod kuće brata Lisca da brata Lisca drži na oku kad dođe kući.

Malo posle, eto ti i brata Lisca s džakom preko leđa. Otvori vrata, uđe unutra i džak okači u. budžak, pa sedne pred ognjište da se

odmori.

Tek što brat Lisac zapali lulu, a brat Zec naviri na vrata i vikne:

— Brate Lišče! O, brate Lišče! Zgrabi štap i trk na bostan. Ovog sam časa prošo onuda i čuo grdnu 'alabuku. Pogledam i vidim čitav čopor čeljadi u tvom bostanu. Vršljaju i gaze po njem da je bogu plakati. Ja sam im podvikno, al’ baš oni fermaju ovakvog čo’ečuljka ko što sam ja. Požuri, brate Lišče, požuri! Zgrabi štap i trči tamo. I ja bi’ išo s tobom, al’ stara mi je bolesna, pa moram da žurim kući. Samo brzo, brate Lišče, ako misliš da spaseš još neku lubenicu. Trči, brate Lišče, trči!

Brat Zec šmugnu natrag u grmlje, a brat Lisac ispusti lulu, do’vati štap i jurnu na svoj bostan dole na potoku. Čim on zamače stazom, brat Zec iziđe iz grmlja, pa u kuću.

Brat Zec uđe tako polako da se uopšte i ne ču. Pogleda po sobi i spazi džak u budžaku, pa priđe i malko ga opipa, a neko iz džaka drekne:

— Jao! Gubi se! Ostavi me na miru! Pusti me! Jao!

Brat Zec se uplaši i odskoči. Al’ u tren oka lupi se po butini i prasnu u smeh, pa veli:

— Ako se ljuto ne varam, tak’u galamu može da digne samo stari brat Kornjača.

Brat Kornjača vikne:

— Je l’ to brat Zec?

— Još pitaš! — kaže brat Zec.

— E, ne oklevaj, već me pusti napolje. Grlo mi je puno brašna, a oči pune mekinja, pa jedva dišem. Puštaj me iz džaka, brate Zeče.

Brat Kornjača ko da govori iz bunara, pa mu brat Zec dovikne:

— Ti si mnogo pametniji od mene, brate Kornjačo . .. mnogo pametniji. I pametniji si i okretniji. Iako sam žurio ovamo, ti si stigo pre mene. I znam kako si ušo u taj džak, al’ ni za živu glavu mi nije jasno kako si se zavezo u njeg. To nikako ne motu da odgonetnem.

Brat Kornjača hoće da mu objasni, al’ brat Zec se samo smeje i smeje dok se sit ne nasmeja, pa odveže džak, izvadi brata Kornjaču i odnese ga u šumu. Čim to svrši, brat Zec otrči i uzme veliko gnezdo

stršljenova koje je u prolazu vido. Šakom začepi rupicu na koju stršljenovi izlaze i ulaze, pa gnezdo odnese u kuću blata Lisca i metne u džak, na mesto brata Kornjače.

Metnu gnezdo stršljenova u džak, pa džak zaveza isto ’nako kako je i bio. Al’ pre no što ga vrati u budžak, zgrabi ga i pljesne o pod, pa o zid, da dobro nažesti stršljenove. Posle ga vrati u budžak i ode u grmlje di je ostavio brata Kornjaču, da dočekaju brata Lisca i vide šta će dalje biti.

U neko doba brat Lisac se vrati s bostana, ljut dozlaboga. Štap tresnu o zemlju i ko da se naoštrio da sav bes iskali na jadnom bratu Kornjači, pa uđe u kuću i zalupi vrata za sobom. Brat Zec i brat Kornjača načuljiše uši, al’ ništa ne čuju.

Ipak, ne prođe dugo a iz kuće zatutnji grdna 'alabuka. Bratu Zecu i bratu Kornjači učini se ko da čitav čopor krava galopira po kući brata Lisca. Čuju kako stolice padaju, sto se prevrće, a zemljano posuđe treska o pod. Najposle vrata gotovo izleteše sa šarki i brat Lisac sune napolje ko zvezda repatica. Zbilja, čudo neviđeno.

Brat Lisac se prosto ne vidi od stršljenova., a čitav oblak drugi’ stršljenova kulja iz kuće za njim. Ujedaju ga i bodu i prosto mu sipaju žeravice pod kožu, tako urla. Moj dragi, dali su mu bibera!

Brat Zec i brat Kornjača sede u grmlju i smeju se i smeju, dok se brat Zec naposletku ne uhvati za trbuh, prevali na zemlju i prostenje:

— Nemoj, brate Kornjačo, nemoj! Još mrvicu smeha i moraćeš me nosit kući.

LOV NA MEČKU

Jednog dana brat Zec vuče noge putem, kol'ko da ne stoji na jednom mestu, kad kog li sretne — brata Lisca i brata Vuka. I oni šalabazaju, raspoloženi da je milina, i smeju se i pričaju, pa im se brat Zec pridruži. Posle eva trojica sednu ukraj puta, pa otrcavaju komšiluk i vajkaju se kako je dosadno.

Brat Lisac veli da se baš ništa ne događa; nema nikakvi' posela i nikakvi' ćevapa. Brat Vuk veli da je postariji, domaćin čo'ek, i da baš mnogo ne mari za posela i tome slično, al' da voli da gleda kako se mladež zabavlja dok je mlada i kočoperna. Brat Zec veli da mu bome nije nimalo dosadno, jer nekako uvek ima nešto da radi po ceo bogovetni dan, pa bio kod kuće il' napolju. Brat Vuk upita:

— A šta sad radiš? — pa namigne bratu Liscu.

Brat Vuk je namigno brzo ko munja, al' brat Zec je to ipak vido, pa polako obriše usta, pogleda u oblake kako leno švrljaju nebom i kaže:

— E, prijatelji, da vas nisam sreo već bi' dobro odmako put moji' vrški za ribu, a posle bi' obišo moje klopke za divlje ćurke. Ja nikako nemam vremena na bacanje, a čim sednem više je „da“ nego „ne“ da ću zaspat pre no što iko uspe da me od tog odvrati.

— Kod mene je drukčije, — veli brat Vuk. — Kad nešto svršim, uvek se malko odmorim i porazgovaram s komšijama.

— E, zato sam i ja trenutak zasto ovde, — pri'vati brat Zec. — Čim dođem kući, stara će me sigurno pitat kog sam vido i šta smo razgovarali i kako su mu ukućani i familija. Znate kak'e su žene, zaintače ko zubna bolest dok im čo'ek ne kaže kog je vido i šta je taj imo na sebi. Al' ja prosto nemam vremena da se zamajavam.

Namerko sam da sutra idem u veliki lov na medveda pa moram iskoristit svaki trenutak da se dobro spremim. Moja stara me molila da ne idem i kaže da sva umire od straha da mi se nešto ne dogodi. Al' tak'e su žene. Prave se da su u strašnoj brizi, al' kad čo'ek donese lovinu, uvek su spremne da je raščine i očiste i spreme umokac.

Brat Lisac i brat Vuk zabace glavu i da umru od smeha, a brat Zec se ko čudi:

— Prijatelji, šta je smešno? Budite drugovi i recite mi, da se i ja smejem.

— Smejemo se, brate Zeče, — veli brat Vuk, — što si reko da ideš u lov na medveda. Ti i sam vrlo dobro znaš da si suviše gedžav da u'vatiš medveda. Ama, ja sam grmalj prema tebi, a ipak bi' dvaput promislio pre no što bi' kreno da lovim brata Medveda. Pazi da ne uloviš mečku.

— Znam, brate Vuče, — veli brat Zec, — da si ti grmalj prema meni, al' 'oćete l' ti i brat Lisac da ga vratite ako ga ja poteram, pa ma istero i mečku?

— Samo ti poteraj lovinu, brate Zeče, — umeša se brat Lisac, — a mi ćemo je vratit.

Tol'ko ti mirne duše mogu obećat. Mi ćemo joj preprečit put, ako je ti kreneš.

— Držim vas za reč i ruku ovamo, — prihvati brat Zec.

Brat Zec ih je u'vatio na brzinu, pa su morali da mu dadu ruku, al' je nisu stisnuli baš onako čvrsto ko što bi trebalo, jer nisu ni mislili da se upetljaju u odistinski lov na medveda. To im nikako nije bilo u struci i sve su mislili da se brat Zec samo razmeće, al' kad im je zatražio ruku, nekako im nije bilo baš lako pri duši.

Malo posle, brat Zec ustane i kaže da mora sve spremit da ulovi lovinu i posle od nje napravi ćevap, pa zamoli brata Vuka i brata Lisca da se sutra nađu na istom mestu.

— Čekajte me tu, prijatelji, — veli brat Zec, — pa ću vam pokazat nešto što će vas probudit i uverit da i ovde ima života, ko i u komšijskom srezu di ljudi svakog dana, osim nedeljom, love medvede.

Oni odgovore da će doći, ako budu živi i zdravi, i upitaju šta da ponesu da mu pomognu, a on samo opet kaže da od nji' traži jedino da zbune brata Medveda kad ga on bude gonio.

— Ja ću vam pokazat di treba da stojite, —objašnjava brat Zec, — i ništa pod milim bogom ne treba da radite do da stojite na mestu i da se ne uplašite kad vidite da on dolazi. Samo se pravite ko da ćete ga u'vatit, al' ne treba ni da ga pipnete. Ja ću ga već sam u'vatit. Od vas samo tražim da ne mrdnete s mesta di vas ja namestim i da se pravite ko da ćete mi pomoć. Vi samo treba da uradite ono što ste obećali. . . da ga vratite kad vidite da ide put vas.

Brat Zec ode putem, pevušeći jednu od oni' starinski' pesama, a brat Vuk i brat Lisac ostanu da sede i u čudu se gledaju. Najposle će brat Vuk:

— Šta l' on to, bestraga mu glava, sprema?

Razvuče usta i izbeli one svoje zube od koji' čo'eku 'ladni žmarci prošetaju po kičmi, pa nastavi:

— On prosto pokušava da nas namagarči, jer izgleda misli da smo se mi uplašili. Ako odemo tamo, reći će da mu je mnogo žao, al' da nije našo brata Medveda; a ako ne odemo, smejaće se i svima rastrubit da nismo smeli da održimo svoj deo pogodbe.

I brat Lisac izbeli zube i veli:

— Mi ćemo bit' na meti, nek' on ništa ne brine, a on će bome rodit mečku!

E, dragi moj, brat Zec ode komadić puta, pa skrene u trmlje i legne i sve se valja od smeha. Ležo je tamo dok se opet nije odmorio, pa skoči, zaigra od radosti, i odjuri kući ko da ga sve veštice vitlaju.

Brat Zec dođe kući, nacepka drva za potpalu da mu stara skuva večeru, potraži petoro svoje dece koja su se još igrala u polju, pa sedne u 'ladovinu i zapali cigaru. Posle večere, brat Zec se očešlja, uzme štap, i krene kroz šumu kući brata Medveda. Najzad stiže na cilj, viknu brata Medveda, a brat Medved iziđe i pozva ga unutra. Stara gospoja Mečka keceljom obrisa stolice da sednu, pa se brat Medved i brat Zec raspričaju ko stari prijatelji.

Tako u pričanju brat Zec upita brata Medveda da l' je čuo najnoviju novost, a brat Medved kaže da misli da nije, jer je bio mnogo zauzet okopavanjem purenjaka. Brat Zec suče brkove, zagleda se pravo u oči bratu Medvedu, pa veli:

— E, dragi moj, velike vesti kolaju po komšiluku. Brat Vuk i brat Lisac kažu da im je neko rovašio purenjake i da su videli neke mnogo sumnjive tragove, pogotovo kad su na nos natakli naočare.

Brat Medved se nekako promeškolji na stolici, prekrsti note i upita:

— A šta su posle uradili? Zašto nisu pratili te tragove koje su tako jasno videli?

— Izgleda da su vrlo dobro znali kud bi i' ti tragovi odveli, — odgovori brat Zec, — pa su se bojali da i' prate bez nekog većeg društva.

Brat Medved se sagne i istrese pepo iz lule, pa pogleda brata Zeca i osmehne se, razjapivši usta, crvena i vrela ko ognjište.

— Bojali su se da prate tragove, je l'? — veli brat Medved. — Pa, čo'ek i da ih razume, pogotovo ako su poznali čiji je to trag. I šta misle da urade? Valjda neće sedet skršteni' ruku i prosto pustit da purenjaci nestaju s njive?

Brat Zec malko nakrivi glavu, opet se zagleda u brata Medveda i kaže:

— Baš sam na to dolazio, brate Medvede, kad si me ti prekino. Novost koju sam. čuo kaže da brat Vuk i brat Lisac spremaju veliki lov na medveda. Pozvali su i neke komšije da budu 'ajkači, a oni će bit lovci. Pitali su i mene da budem 'ajkač, a ja reko da ću im pomoći kol'ko god mogu.

Brat Medved oštro pogleda brata Zeca, a brat Zec se zagleda u ognjište.

— Ti si to reko? — zabrunda brat Medved. — Reko si da ćeš im pomoć kol'ko god možeš?

— Bome jesam, — odgovori brat Zec. — Reko sam da ću te krenut, a oni nek te 'vataju.

Brat Medved se nasmeja, a smeh mu ko grmljavina kad mumla daleko u brdima, pa upita:

— Kolko su društva skupili, brate Zeče?

— E, to ne znam, brate Medvede, — odgovori brat Zec, — jer se već dugo ne komšijam s njima. Ja nji' ne volim, a oni ne vole mene ... zato sam i došo da ti kažem tu novost. Mislio sam da bi i ti možda volo da umešaš šape u taj nji'ov veliki lov na medveda.

Brat Medved se malko počeše po glavi, pa lizne šapu i zagladi to mesto.

— Izgleda da ću morat da učinim rodu glas, — veli, — jer će sve propast ako ja ne dođem.

E, i tako oni sede i dogovaraju se i smeju se za krepati, pa gospoja Mečka najposle dođe i kaže im da idu spavat, jer ako tako nastave ni ona ni deca neće ni oka sklopit. Brat Zec skoči, kaže im laku noć i krene kući. A kod kuće opet tako udari u smeh da ne može leć u krevet, pa gospoja Zečica izvuče glavu ispod pokrivača i upita:

— Zaboga šta ti je? Mora da si čuo nešto strašno smešno, pa kad si me već probudio, reci mi čemu se smeješ.

Al' brat Zec od smeha nikako da dođe do reči da joj odgovori. Samo se smeje i kašlje i hvata dah i kiše i nikako da se umiri, pa ko da će se najposle il' udavit il' ugušit od smeha. Al' da znaš da je gospoja Zečica sedela s njim dokle god nije doznala šta ga to tako golica, a kad je doznala nije joj bilo nimalo smešno, već samo zavrte glavom i reče:

— Ti se nećeš okanit tih tvojih ludorija dok ti ne dođu glave, pa šta ćemo ja i deca?

Brat Zec se samo nasmeja i veli da je udovica i siročadi otkako je sveta i veka, pa neće bit ni prvi ni poslednji.

E, brat Zec je reko bratu Vuku i bratu Li ' ocu da će lov na medveda počet rano ujutro i da ga dočekaju na istom mestu. I zbilja, on ujutru dođe, a oni već tamo. Odma' vide da su razgovarali o njemu, jer su se obojica nekako ušeprtljila kad im je došo s leđa. Upita i' da l' su gotovi, a oni vele da jesu, pa i' pozva da krenu, jer nemaju vremena na bacanje ako misle da omaste brk medveđim ćevapom.Idu oni tako, idu, al' kad zađoše u guštaru di se mrak krije danju, brat Vuk i brat Lisac nekako počnu zaostajat. Brat Zec to opazi pa veli da se nada da nisu sramežljivi, jer ako misle da mu

pomognu da u'vati medveda, moraju se isprsit ko da su orni i zdravi, a ne ocvonjit se ko da su već pre njeg ulovili mečku. Najposle dođu i do kraja staze u šumi. Brat Zec reče da oni tu stoje, pa ako medved naiđe da ga nikako ne puste da prođe.

— Ja se nadam da ću ga u'vatit još pre no što stigne ovamo, — reče brat Zec, — pa ću vam viknut da sam ga u'vatio. Al' ako on bude brži od mene i ako pre nego što ga zgrabim u šake nanjuši da 'oću da ga u'vatim, vipe je no sigurno da će bežat ovom stazom. U tom slučaju vi ne odstupajte ni pedlja, jer ću mu ja bit za petama. Samo se pravite da ćete ga u'vatit i smuvajte ga dok ga ja ne dograbim, pa će nam lov bit berićetan.

Brat Vuk i brat Lisac obećaju da će uradit tačno tako kako brat Zec kaže, pa zauzmu busiju, a brat Zec otkaska kroz šumu hitro ko trkački konj.

Busija, gde ih je brat Zec namestio da stoje, nije bila daleko od kuće brata Medveda, pa brat Medved vrlo brzo krene, a brat Zec mu za petama. Brat Lisac i brat Vuk čuju neku grdnu lomnjavu u šumi, ko da vihor vitla lišće i granje, pa se još i ne snađoše, a brat Medved već juri pravo na njih, brat Zec mu za petama. Oni bi mu se i sklonili s puta, al' brat Zec drekne:

— Ne dajte tamo!

Brat Medved juri da se sve zemlja trese, usta razvalio ko vrata, a jezik obesio pa mu sve vijori.

Brat Vuk i brat Lisac ostanu na svom mestu, da ih brat Zec ne ismeje ako pobegnu. Stoje i mlataraju rukama, ko da će uhvatit brata Medveda. Brat Medved se stušti na njih obrene glave, dah mu vreo ko iz furune, pa u prolazu jednom šapom ošinu brata Vuka, a drutom brata Lisca. Tako ih udari da im gotovo prosu creva, pa za~ malo da zbilja rode mečku, a ako nikad nisi čuo urlanje i zavijanje, tad bi ga čuo da je prosto strahota. Al' brat Medved nastavi da trči, a brat Zec za njim, i smeju l' se smeju, da puknu od smeha.

BILI BRSTA

Jednom bio čo’ek i taj čo’ek imo baštu. Imo je baštu, a i devojčicu da je pazi. Bašta je bila tako velika da se pružala duž puta, pa popreko pored šljivaka, pa duž puteljka pozadi, i bila je tako lepa i puna da je zapela za oko bratu Zecu, al’ je i ograda bila tako gusta i visoka da brat Zec nikako da se provuče unutra.

Bašta krcata zeleniša, a ujutro, kad krene od kuće, gos’n Čo’ek zovne devojčicu i kaže joj da dobro pazi da se brat Zec ne uvuče u baštu. To joj je govorio svakog jutra, al’ jednog jutra setio se da joj to kaže tek kad je došo do prednji’ vratnica, pa stane i vikne:

— Džejni! Oj, Džejni! Ne zaboravi šta sam ti reko o bratu Zecu i nemoj pustit da mi pojede boraniju.

— Neću, tata, — obeća devojčica.

U to je vreme brat Zec sedeo u grmlju i dremo. Al’ kad mu čo’ek tako glasno spomenu ime, načulji uši i sluša, pa u sebi reši da mora nadmudrit gos’na Čo’eka.

Tek posle, brat Zec obiđe kroz šikaru, pa izbi na put i krenu njime ko da ide ko zna odakle. Dabome, naiđe na devojčicu kako sedi kod vratnica i reče:

— Jesi l’ ti gospoj’ca Džejni?

— Moj tata me zove Džejni; kako tvoj tata tebe zove?

Brat Zec se zagleda u zemlju i snuždi, ko čeljade kad mu nije dobro. Najposle diže oči.

— Moj tata je već odavno pokojni, al’ kad je bio živ zvao me je Bili Brsta, — odgovori, pa se dobro zagleda u devojčicu. — Gle, gle, gle! E, nisam te vido još kad si bila mala majušna, a sad si već prava

devojka. Maločas sam putem sreo tvog tatu, pa mi reče da moram svratit i nabrat malo spanaća.

Devojčica odma’ širom otvori vratnice i pusti gos’na Brstu da nabere spanaća kol’ko god ’oće.

Kad se gos’n Čo’ek vrati, vide da je neko gazio po bašti, pa zovnu devojčicu i upita je ko se to motb po zelenišu. Devojčica odgovori da je gos’n Bili Brsta svratio po spanać, a gos’n Čo’ek upita ko je, zaboga, taj gos’n Bili Brsta. Devojčica kaže da je to onaj čo’ek kog je on poslo ko starog prijatelja da nabere malo spanaća. Čo’ek o’ma’ posumnja ko bi taj gos’n Bili Brsta mogo da bude, al’ ništa ne reče.

Sutradan, gos’n Čo’ek opet krene od kuće, pa vikne devojčici da pazi da se brat Zec ne uvali u baštu i da više nikom ne da spanaća. Brat Zec je sedeo u grmlju i čuo šta je čo’ek reko, i vido kad je otišo. Posle dužeg čekanja, opet otrča okolo, pa opa-cupa, opa-cupa putem do devojčice kod baštenskih vratnica. Brat Zec joj se pokloni do zemlje i upita kako je, pa veli:

— Ovog časa sam sreo tvog tatu, pa me izribo što sam uzo spanać, al’ zato što smo tako dobri prijatelji reče da mogu nabrat graška.

Devojčica opet širom otvori vratnice, a stari brat Zec uđe i na brzinu nabere graška. Malo posle, gos’n Čo’ek se vrati i upita:

— Ko mi je gazio po grašku?

— Gos’n Bili Brsta, tata, — kaže devojčica.

Gos’n Čo’ek se u’vati za glavu. Nikako mu nije bilo jasno ko li to vršlja po njegovoj muci i znoju. Najposle upita:

— Kako izgleda taj gos’n Bili Brsta?

— Ima rasečenu usnu, buljave oči, dugačke uši i kusav rep, tata, — kaže devojčica.

Gos’n Čo’ek reši da se po svaku cenu mora upoznati s gos’nom Bilijem Brstom, pa se prihvati posla i od nekog starog sanduka napravi klopku. Unutra metnu tikvica i reče devojčici da gos’nu Biliju Brsti, kad opet dođe, kaže da uđe i uzme tikvica. Ujutro, kad malko odmače od kuće, gos’n Čo’ek doviknu devojčici:

— Ko god došo da došo, nikako nemoj da mu daš ni spanaća ni graška.

— Neću, tata, — odgovori devojčica.

Ne prođe dugo, a gos’n Bili Brsta doskakuta putem, pokloni se i kaže:

— ’Broj’tro, gospoj’ce Džejni, ’broj’tro! Putem sam sreo tvog tatu pa mi reče da više ne uzimam ni spanaća ni graška, al’ da smem nabrat tikvica.

Devojčica ga uvede i kaže mu da su tikvice u sanduku, a gos’n Bili Brsta se oblizne i veli:

— Baš si mnogo srećna, dušo, što imaš tako dobrog tatu, — pa namigne i uskoči u sanduk.

Gos’n Čo’ek nije daleko odmako i ne prođe dugo a on se vrati. Čim ga brat Zec ču da dolazi, poče da đipa po sanduku ko buva u bočici, al’ ništa mu ne vredi. Vrata klopke su se zatvorila, pa ne može napolje. Gos’n Čo’ek pogleda kroz letvice, pa veli:

— Tu si, je l’? Ipak si dolijo i baš si mi dobro došo. Tvoje meso će mi dobro doć u lonac, a tvoja koža za kapu.

Bratu Zecu hladni žmarci jure gore-dole kičmom, pa udari da viče i kuka:

— Molim vas, gos’ne Čo’eče, pustite me! Znam da sam vas prevario, al’ to više nikad neću uradit. Molim vas, gos’ne Čo’eče, pustite me, samo ovog puta.

Gos’n Čo’ek ćuti. Samo se nešto zamislio i zagledo nekud daleko, pa uzme devojčicu za ruku i krene put kuće.

E, brat Zec je imo više sreće nego pameti, jer tek što gos’n Čo’ek i devojčica odoše, a brat Lisac naiđe. Brat Lisac je čuo da brat Zec nešto viče, pa dođe i upita ga šta tako galami u po bela dana. Brat Zec zakrešta:

— Bež, brate Lišče! Bež odavde što te noge nose! Gos’n Čo’ek će te uvatit i ubacit u ovaj sanduk i naterati da jedeš ovčetine dok ne pukneš. Bež, brate Lišče, bež! Mene već od rane zore kljuka ovčetinom, a baš je otišo da donese još. Bež, brate Lišče, bež!

Al’ brat Lisac ne pobeže, već upita brata Zeca kakva je ovčetina.

— Isprva je slatka da sve ližeš prste, al’ posle ti se dojede, pa ne znaš šta bi s njom. Bež, brate Lišče., bež! U’vatiće te, kad ti kažem!

Al’ brat Lisac ipak ne pobeže, nego reče da i on ’oće da se nakljuka ovčetine, pa otvori vrata klopke i pusti brata Zeca napolje, a sam uđe unutra. Brat Zec nije čeko da vidi šta će dalje biti — to mu nije bilo ni na kraj pameti. Prosto je odgalopiro u šumu i smejo se i smejo da je moro zagrlit neko drvo da se ne skljoka na zemlju.

BRAT ZEC SPASAVA ŠTO SE SPASTI DA

Jednom, brat Vuk se vraća s pecanja. Leno se vuče putem, riba mu preko leđa, kad odjednom stara sestra Prepelica iskoči iz grmlja i zaleprša krilima tačno pod nosom bratu Vuku. Brat Vuk veli u sebi da sestra Prepelica hoće da ga odmami od svog gnezda, pa ribu metnu na zemlju i uđe u grmlje odakle je sestra Prepelica izišla. Baš u taj čas naiđe brat Zec, spazi ribe, ko da su s neba pale, i ne ostavi i' da 'nako same zevaju nasred puta, pa kad se brat Vuk vrati, od riba ni traga ni glasa.

Brat Vuk sedne, počeše se po glavi, i mozga. Mozga brat Vuk, mozga, i odjednom se doseti da brat Zec mora da je umešo prste međ njegove ribe. Brat Vuk požuri kući brata Zeca, pa čim stiže na metu, zovnu ga da iziđe. Dabome, brat Zec nit' je čuo nit' zna za neke ribe, al' brat Vuk zaintači da i' je brat Zec i niko drugi uzo. Brat Zec ni da čuje da bi tako nešto mogo radit, al' brat Vuk ni da se opepeli, već zaopuca da je brat Zec i samo brat Zec uzo njegove ribe. Naposletku brat Zec reče nek mu brat Vuk zakolje i odnese najbolju kravu ako misli da i' je on uzo. Brat Vuk ne bude len, pa ode na pašnjak, dogna goveda i zakolje najbolju kravu brata Zeca.

Bratu Zecu bilo žao krave, al' ipak reče deci da će udesit da brat Vuk ne odnese meso. Brat Vuk je već imo posla s vešticama i mnogo ih se bojo, pa brat Zec odjednom dotrča vičući da veštice idu.

— Bež i sakri' se, brate Vuče, — viknu brat Zec, — a ja ću ostat tu i čuvat kravu dok se ti ne vratiš.

Čim brat Zec spomenu veštice, brat Vuk ko iz topa šmugnu u šikaru. Tek što on iščeznu, a brat Zec zasuče rukave, oguli kravu i nasoli kožu, pa meso iseče i spremi u pušnicu. Skloni i kožu, a samo

rep krave zabode u zemlju. Kad je sve bilo gotovo, brat Zec viknu bratu Vuku:

— Brzo, brate Vuče! Trči ovamo! Krava ti tone u zemlju! Trči ovamo!

Brat Vuk dojuri ko munja i vidi brata Zeca kako drži rep krave da ne utone u zemlju. I brat Vuk zgrabi za rep, obojica složno povuku i rep se istrže iz zemlje. Brat Zec namigne i veli:

— Eto! Rep smo iščupali, a krava ostala pod zemljom.

Al’ brat Vuk ne može da se samo tako odrekne krave, već donese ašov, budak i lopatu i lati se da je iskopa. Kopa on, kopa, dok gotovo ne pade na nos od kopanja, a brat Zec sedi V tremu i puši cigaru. Svaki put kad brat Vuk budakom udari u onu smo’njaču, brat Zec zapevuši svojoj deci:

— Kopa, kopa, kopa, al’ mesa neće jesti! Kopa, kopa, kopa, al’ mesa neće jesti!

Jer dok je brat Vuk kopo, krava je bila složena u pušnici brata Zeca. A posle su brat Zec i njegova familija mesecima jeli i kuvane i presne suve govеđine, i goveđeg paprikaša, kad god su hteli.

STARI LOVAC IZ LOVSELA

Jednog dana brat Lisac dođe sav udešen i pozove brata Zeca da ide s njim u lov. Al’ brat Zec se taman najbolje razbaškario u 'ladovini, pa bratu Liscu odgovori da ima pametnijeg posla. Brat Lisac veli da mu je baš žao što neće s njim u lov, al’ da će ipak sam okušat sreću, pa ode. Lovio brat Lisac celog dana i imo grdnu sreću, pa nalovio punu torbu mesa. U neko doba, oko zaranaka, brat Zec se protegne i reče da je maltene vreme da brat Lisac krene kući. Pope se na panj, ne bi l’ čuo il’ vido brata Lisca. Nije dugo čeko, kad zbilja čuje brata Lisca kako ide kroz šumu i peva ko crnja na poselu. Brat Zec skoči s panja i oprući se na put, ko da je mrtav. Brat Lisac naiđe i spazi brata Zeca kako leži nasred puta. Prevrne ga, pregleda i reče:

— Ovaj Zec je crko. Izgleda da je već odavno crko, al’ je dobro debo. Još nisam vido ovako debelog zeca, samo se već ubajatio, pa ne smem da ga ponesem kući.

Brat Zec ćuti li ćuti, a brat Lisac se onako oblizne, al’ produži putem i ostavi brata Zeca da leži. Čim brat Lisac zaokrenu za okuku, brat Zec skoči i otrča kroz šumu, pa izbi ispred brata Lisca i opet leže na put. Brat Lisac naiđe i spazi brata Zeca, na oko 'ladna i ukočena, pa stane i zamisli se. Najposle skine torbu s lovinom i veli samom sebi:

— Šteta da ovi zečevi propadnu. Ostaviću torbu ovde i idem da donesem i onog drugog zeca, pa će svet mislit da sam stari Lovac iz Lovsela.

Brat Lisac i ostavi torbu, pa otkaska putem da donese onog drugog zeca. Čim on zađe za okuku, brat Zec zgrabi torbu s lovinom

i odmagli kući. Kad opet srete brata Lisca, brat Zec viknu:

— Šta si ono pre neki dan ulovio, brate Lišče?

Brat Lisac jezikom malko začešlja dlaku na butini, pa veli:

— Ulovio sam šaku zdrave pameti, brate Zeče.

Brat Zec prasne u smeh i dobaci mu:

— Da sam znao da to loviš, brate Lišče, bio bi’ ti pozajmio zrno-dva soli iz moje glave.

PAMETNjAKOVIĆ

Brat Zec se pretvaro da je mrtav i ugrabio lovinu brata Lisca. E, kad je brat Lisac vido kako je to upalilo bratu Zecu, reče samom sebi da će to i sam isprobat na nekom drugom i jedva čeko prvu priliku. Najposle jednog dana brat Lisac ču taljige gos'na Čo'eka. Kreno gos'n Čo'ek u grad i nosi kokošaka, jaja i sira na pijacu. Čim to ču, brat Lisac odma' leže nasred puta. Gos'n Čo'ek tera taljige, pućka konju i pevuši, sve dok konj ne naiđe na brata Lisca i poče da zazire. Gos'n Čo'ek viknu ,,O'a!", konj stade, a gos'n Čo'ek pogleda dole i vide brata Lisca opružena na putu ko da je crko, pa viknu:

— A'a! Tu je gosa što mi je krao kokoške. Baš mi je milo što je najzad dolijo, samo šteta što ga neko nije ucmeko još pre.

Gos'n Čo'ek skrene i obiđe lisca, pa potera dalje, a brat Lisac leži na putu. Malo posle, brat Lisac skoči i otrča kroz šumu, pa opet leže gos'nu Čo'eku na put. Gos'n Čo'ek naiđe kolima, spazi brata Lisca i začudi se:

— Gle! Evo gose što mi je odvlačio prasad. Neko ga je ubio, a kamo lepe sreće da je to još pre uradio.

Gos'n Čo'ek potera konja, a točak zaluta zamalo da bratu Liscu pređe preko nosa. Ipak, brat Lisac đipi na noge i otrča napred, pa opet leže na put. Gos'n Čo'ek naiđe i opet ga ugleda, velikog i dugačkog da bi jedva stao u taljige i na oko mrtvog da bi ga mogo odrat. Gos'n Čo'ek zaustavi taljige, pogleda brata Lisca, pa pogleda oko sebe da vidi otkud toliki uginuli lisci. Gleda gos'n Čo'ek svud unaokolo, gleda, al' nit šta vidi, nit' šta čuje. Zamisli se i naposletku reče samom sebi da bi bilo dobro da pogleda kakav je to čudan pomor udario u familiju brata Lisca. Gos'n Čo'ek siđe s kola, pa bratu

Liscu opipa uvo — uvo sasvim toplo. Opipa vrat bratu Liscu — i vrat sasvim topao. Opipa mu i slabine — slabine sasvim zdrave. Pa mu opipa noge — noge čitave. Naposletku ga prevrnu na leđa i, začudo, nigde ni traga od rane il' bolesti. Kad to vide, gos'n Čo'ek reče u sebi:

„Gle! Šta je ovo? Ovaj kokošar izgleda da je mrtav, al' nijedna kost nije mu prebijena, ne vidim nikakav trag krvi ni masnica, a osim tog je i topao i čvrst. Bome tu nešto nije u redu! Ovaj lopov možda i jes' mrtav, a možda i nije, al' za svaki slučaj opružiću ga bičaljem."

Gos'n Čo'ek izma'nu bičaljem i mlatnu brata Lisca — pljus! za vrat, a do'vatio ga je tako dušmanski i tako dobro da brat Lisac pomisli da mu je kucnb poslednji čas. Al' pre no što gos'n Čo'ek dospe da ga još jedanput zvizne, brat Lisac đipi i zaždi u šumu da ga ni ška ne bi stitla.

Tako je brat Lisac nagrabusio što je 'teo da oponaša druge, a tako i svaki pametnjaković prođe.

DOLAR NA MINUT

Bratu Liscu jednom padne na pamet da bi bilo dobro da zasuče rukave i poseje parcelu kikirikija, da ga zima ne zatekne prazne ostave, pa u tren oka prekopa zemlju i poseje kikiriki. Brat Zec sedi u prikrajku i gleda ga kako se znoji, pa namigne i zapevuši svojoj deci:

— Tiji! Tangali!
Biće lepi' kikiriki.
Drugi seje, drugi radi,
a brat Zec će da se sladi.

I stvarno, kikiriki počnu dozrevati, a brat Lisac i' pregleda i svaki put nađe da je neko vršljo po njima. Ljuti se brat Lisac i sumnja ko bi taj neko mogo da bude, al' brat Zec je tako vešto briso tragove da brat Lisac nije znao kako da ga u'vati. Al' jednog dana brat Lisac prođe po kikirikiju i u ogradi od dasaka spazi rupu, sasvim uglačani' rubova kako se neko tud provlačio, pa tu odma' namesti zamku. Brat Lisac savi lešnikovu mladiku iz budžaka ograde, jedan kraj konopca zaveza za nju, a na drugom kraju napravi omču, pa omču jezičcem namesti na rupu. Ujutro, brat Zec se prišunja i poče da se provlači kroz rupu. Omča ga u'vati iza (prednji'

nogu, a mladika se ispravi i obesi ga ni na nebu ni na zemlji. Visi tako brat Zec i čas strepi da će past na zemlju, a čas da neće pasti. Visi tako i smišlja šta da ispriča bratu Liscu, kad čuje kako neko trupka putem, a malo posle i spazi brata Medveda kako se gega tud, sav musav od meda što je opljačko iz neke duplje. Brat Zec mu viknu:

— Zdravo, brate Medvede!

Brat Medved pogleda oko sebe, pa vide brata Zeca kako visi na mladiki i viknu:

— Zdravo, brate Zeče! Kako si?

— Fala na pitanju, brate Medvede, al’ nisam baš najbolje, — odgovori brat Zec.

Brat Medved upita brata Zeca šta radi tamo gore u vazduhu, a brat Zec veli da zarađuje dolar na minut. Brat Medved upita kako to, a brat Zec kaže da plaši vrane iz kikirikija brata Lisca, pa upita brata Medveda da l’ bi on hteo da zarađuje taj dolar na minut, jer ima veliku familiju i decu na vratu, a bio bi i čudo zgodno strašilo. Brat Medved veli da odma’ prima poso, pa mu brat Zec kaže kako da savije mladiku i ne prođe dugo a brat Medved visi na mestu brata Zeca. Brat Zec u’vati pravac kući brata Lisca, pa čim stiže tamo viknu:

— Brate Lišče! Oj, brate Lišče! Iziđi, brate Lišče, da ti pokažem lopova koji ti je krao kikiriki.

Brat Lisac zgrabi štap, pa obojica otrče na njivu. Kad tamo, stvarno, brat Medved visi na mladiki.

— Uvatio si se, je l’? — dreknu brat Lisac i pre no što brat Medved i zucnu šta je bilo, brat Zec poče da skače gore-dole i viče:

— Mazni ga po gubici, brate Lišče; mazni ga po gubici!

Brat Lisac izma’nu štapom i pljus! raspali po bratu Medvedu. Kad god brat Medved pokuša da mu objasni da nije kriv, brat Lisac opet opauči po njemu da se sve puši.

Dariva tako brat Lisac brata Medveda, a brat Zec se iskrade i zavuče u baru da mu samo oči vire. Znao je da će brat Medved pojurit za njim. I zbilja, ne prođe dugo a brat Medved naiđe u galopu, pa kad stiže do bare upita:

— Zdravo, brate Žapče; je l’ brat Zec prošo ovuda?

— Ovog časa je prošišo, — odgovori brat Zec.

Brat Medved odjuri ko uplašena mazga, a brat Zec iziđe iz bare, osuši se na suncu, pa ko pravi ode kući, svojoj familiji.

„KRE-KRE MEDVEDE!"

Brat Medved uvrteo sebi u glavu da ga je ono brat Žabac prevario, pa se zareko da će mu se osvetit pa makar i posle godinu dana. Al' nije mu trebalo godinu dana, pa ni mesec dana, jer jedva prođe nedelju dana a brat Medved u'vati brata Žapca u šake. Vraća se brat Medved, opet onako musav od meda što je ošvanko iz duplje, kad na rubu bare spazi brata Žapca, ko poručena, čvrsto spava! Brat Medved ostavi sekiru koju je nosio, prikuči se bari, pa pruži šapu i ščepa brata Žapca.

Dobro ga uhvati da mu se ne izmigolji, pa počne da mu se ruga i drži slovo:

— Zdravo, brate Žapče, zdravo! Pa, kako familija? Nadam se da je dobro, brate Žapče, jer danas sa mnom imaš malko posla koji će ti doć glave.

Brat Žabac prosto ne zna šta da kaže. Ni luk jeo, ni luk miriso, pa u čudu ćuti, a brat Medved nastavi:

— Ti li si taj što me prevari kad sam onomad jurio brata Zeca. Tad si se ti smejo, brate Žapče, a sad ću ja.

Brat Žabac se bome uplaši, pa upita:

— Šta sam ti skrivio, brate Medvede? Kako sam1 te prevario?

Brat Medved se nasmeja ko da tobož zna brata Žapca, pa zaopuca da mu se sprda:

— O, dabome, brate Žapče! Ti tobož nisi izmolio glavu iz te bare i reko mi da je brat Zec prošišo. Nisi ti to uradio, bože sačuvaj! Dabome da nisi. Ti si u to vreme bio kod kuće sa svojom familijom, ko i uvek, je l'? Ja ne znam di si ti bio, brate Žapče, al' znam di si

sad i znam da ti je kucno poslednji čas. Kad ja svršim s tobom, više nikog nećeš varati.

Dabome, brat Žabac nije znao o čemu brat Medved govori, al’e znao da nešto mora uradit, i to vrlo brzo, jer t brat Medved zapenčšio i počo škljocat zubima, pa brat Žabac zakuka:

— O, molim te, brate Medvede! Pusti me ovog puta, pa to više nikad neću uradit. O, molim te, brate Medvede! Molim te pusti me ovog puta, pa ću ti pokazat najveću duplju s medom u celoj šumi.

Stari brat Medved zaškrguta zubima i zakoluta očima, pa brat Žabac zakrešta:

— O, molim te, brate Medvede, molim te! Više nikad neću to uradit! O, molim te, brate Medvede! Pusti me, samo ovog puta!

Al’ brat Medved samo promrmlja da će mu ugasiti sveću, pa poče da smišlja kako da dokusura brata Žapca. Znao je da ga ne može udaviti, a nije imo šibice da zapali vatru da ga spali, pa se strašno sekiro. Najposle brat Žabac malko prestane da kuka i slini, pa veli:

— Ako ćeš me već ubiti, brate Medvede, metni me na onaj pljosnat kamen na rubu potoka da vidim svoju familiju, pa kad je vidim, ti uzmi sekiru i isteraj mi creva.

To se bratu Medvedu učini tako pošteno i pametno da odma’ pristane, u’vati brata Žapca za zadnju notu, prebaci sekiru preko ramena, pa krene put onog pljosnatog kamena. Tamo metne brata Žapca na kamen, a brat Žabac gleda okolo, tobož da vidi svoju čeljad. Brat Medved duboko udahnu i uze sekiru, opljunu u šake, pa izmahnu i tres! — po kamenu. Dok je brat Medved izmahno sekirom i mlatno po kamenu, brat Žabac je već skočio buć! u potok. A kad izroni zapeva:

— Krekre, brate Medo,
krekre medvede!
Ja sam kod kuće,
brate Medo,
krekre medvede!

BRAT ZEC STRADA

Desi se jednog dana da brat Zec srete brata Lisca, pa se pripitaju za zdravlje i život i vide da bome ni jednom ni drugom ne cvatu ruže. Brat Lisac veli da je čudo gladan, a brat Zec odgovori da mu se i sam trbu' prilepio za kičmu. Kukaju tako i jadikuju, kad ugledaju gos'na Čo'eka kako ide putem, sa velikom komadinom govedine pod miškom. Brat Lisac se oblizne i kaže da bi mnogo volo da proba tu govedinu, a brat Zec da mu prosto zazubice rastu kako je sočna i masna.

Gos'n Čo'ek mirno ide dalje, a brat Zec i brat Lisac upiljili se u meso pa ni da trepnu. Gutaju pljuvačku i oblizuju se, dok brat Zec najposle ne reče da prosto mora doć do komada tog mesa. Brat Lisac ga samo pogleda, pa odgovori da mu to ne izgleda baš bogzna kako lak posb. Ali brat Zec veli da brat Lisac 'nako malko zaostane i prati ga, pa će videti šta će videti, pa požuri i učas stigne gos'na Čo'eka.

Brat Zec i gos'n Čo'ek pozdrave se i nastave ukorak ko da idu ko zna kud. Idu oni tako idu, a brat Zec sve nešto njuška i šmrče, pa ga gos'n Čo'ek najposle upita da nema kijavicu. Brat Zec odgovori da mu neki smrad stalno vređa nos, a ne zna odakle dolazi. Do posletka, brat Zec se i u'vati za nos, pa na kraju i vikne:

— Sveti bože, gos'ne Čo'eče, pa to vaše meso zaudara! Fuj! Di ste ga, zaboga, našli?

Gos'n Čo'ek se postide, a da mu muka bude veća, neka krupna zunzara doleti i počne da kruži oko mesa. Brat Zec se odmakne sasvim na drugu stranu puta, a nos stegb pa ne pušta. Gos'n Čo'ek

se ušeprtlji, pa malo posle i spusti meso ukraj puta i upita brata Zeca šta da radi.

— Nekad sam slušo da ukvareno meso izgubi smrad ako se vuče po prašini, — odgovori brat Zec ko iz rukava. — Ja nisam sujeveran i nemam nikak'a iskustva u tom, al' oni što su mi to pričali rekli su i da su i isprobali taj lek. Al' jedno znam .. . znam da to ne može škodit, jer se prašina koja se na'vata uvek može oprat.

— Nemam kanapa da ga vežem, — veli gos'n Čo'ek.

Brat Zec se slatko nasmeje, al' nos ne pušta.

— Kad budete u šumi kol'ko ja, kanap vam neće bit potreban, — kaže brat Zec, pa skokne u šumu i učas se vrati s čitavim konopcem loze vezane jedna za drugu.

— To je predugačko, — veli gos'n Čo'ek.

— Tako i treba, da vetar odnosi smrad, — kaže brat Zec važno.

Gos'n Čo'ek zaveže meso za lozu, a brat Zec otkine 'rastovu grančicu i veli da će ić pozadi i terat muve. I tako gos'n Čo'ek ide napred i vuče meso, a brat Zec ide pozadi i čuva ta od muva.

A bome ga i sačuva — nema šta! Dok je gos'n Čo'ek išb napred i gledo pravo preda se, brat Zec je odvezo meso i mesto njet zavezo kamen, pa kad je brat Lisac naišo, našo je meso kako leži nasred puta. Gos'n Čo'ek vuče kamen, a brat Zec tera muve, dok gos'n Čo'ek ne zaokrenu za okuku, pa brat Zec u tren oka šmugnu u šikaru i odjuri bratu Liscu. Brata Lisca nađe kako ga čeka, pa zgrabe meso i odnesu ga u šumu.

Tek što meso spustiše na travu, a brat Lisac reče da bi bilo dobro da ga probaju. Dabome, brat Zec nije imo ništa protiv tog, pa brat Lisac brzo odgrize komadinu, zažmuri na oba oka, i žvaće l' žvaće, i proba i proba, i žvaće i proba. Brat Zec ga gleda, al' brat Lisac samo žmuri i žvaće l' i proba, i proba l' i žvaće.

Najposle brat Lisac mljasne jezikom, dobro pogleda meso i veli:

— Brate Zeče, ovo je jagnjetina.

— Valjda nije, brate Lišče! — ko začudi se brat Zec.

— Brate Zeče, kad ti kažem, ovo je jagnjetina, — opet će brat Lisac.

— Ne može biti brate Lišče! Mora da si se prebacio! — čudi se brat Zec.

Brat Zec odgrize komadinu, pa zatvori oči i žvaće i proba, i proba i žvaće. Na kraju i on mljasne jezikom i kaže:

— Brate Lišče, šilježe je!

— Šališ se, brate Zeče! — ko začudi se brat Lisac.

— Brate Lišče, ja ti kažem da je šilježe! — opet će brat Zec.

— To ne može biti brate Zeče! — čudi se brat Lisac.

— Reci ti što god 'oćeš, brate Lišče, al’ ja ti kažem da je šilježe! — ne da se brat Zec.

I tako probaju i nagvaždaju, i nagvaždaju i probaju, dok brat Zec tobož ne ožedni i odjuri u šikaru, pa se brzo vrati brišući usta. I brat Lisac nekako ožedni, pa upita:

— Brate Zeče, di ima vode?

— Pređi preko puta, pa pravo nizbrdo do gudure u podnožju. Tamo ćeš nać izvor.

Brat Lisac otkaska, a brat Zec se zadnjom nogom kucnu po uvetu, ko da mu ma’nu zbogo1m'. Brat Lisac pređe preko puta i odjuri niz brdo, al’ nigde gudure. Produži napred dok ne dođe do gudupe, al’ nigde izvora.

Dok je on tražio vodu, brat Zec iskopa rupu u zemlji i u nju sakri meso. Dobro zataška rupu, odseče čvrstu leskovu batinu i čeka da se brat Lisac vrati. Prođe dosta dugo, a brat Zec čuje da se brat Lisac vraća, zavuče se u grmlje, pa onom batinom oplete po nekom izdanku. I kad god ga ošine, brat Zec vikne, baš ko da ga veštice dave:

— Pljus — pljus! O, molim vas, gos’ne Čo’eče! Pljus — pljus! O nemojte, gos’ne Čo’eče! Pljus — pljus — pljus! O zaboga, gos’ne Čo’eče, brat Lisac vam je odnb meso! Pljus! O, smilujte se, gos’ne Čo’eče! Brat Lisac vam je zdipio meso!

Dabome, kad brat Lisac ču da se tu kroji kapa, zaustavi se i sluša, i kad god čuje batinu pljus! naceri se i kaže:

— A’,a! mene si prevario za vodu! A’a! Tako ti i treba!

Najposle, 'alabuka nekako prestade i ču se neko drljanje po zemlji, ko da gos’n Čo’ek odvlači brata Zeca. Brata Lisca u’vati prpa i mnogo ga zasvrbe tabani, al’ malo posle i brat Zec išepesa iz grmlja i vikne:

— Bež, brate Lišče, bež! Gos’n Čo’ek reče da ono meso nosi sinu što ga čeka na putu, pa će se vratit da i tebe dariva. Bež, brate Lišče, bež!

I da znaš da mu nije moro triput reć. Brat Lisac odjuri ko strela i još dugo je obilazio to mesto ko kugu.

BRAT LISAC DRŽI KONjA

Brat Lisac dokona sam sa sobom da mora u’vatit i pojest brata Zeca, pa makar ga mesec dana vrebo; i to dokona iako se već tol’ko puta opeko s njim. Al’ brat Zec nekako nanjuši šta mu se sprema, pa jednog dana ide putem i razmišlja kako da sačuva kožu, kad ugleda velikog konja opruženog kolko je dut i širok na pašnjaku. Brat Zec se prikuči da vidi da l’ je konj mrtav. Prikuči se, obilazi oko njega, obilazi, i najposle vide da konj ma’nu repom, pa dokona da nije mrtav. Vrati se na put, pogleda gore-dole i gotovo istog časa spazi brata Lisca kako nekud ide. Brat Zec potrči za njim i vikne:

— Brate Lišče! O, brate Lipgče! Imam dobre vesti za tebe. Vrati se, brate Lišče!

Brat Lisac se okrene, pa čim vide ko ga zove, pojuri natrag da na licu mesta ukeba brata Zeca. Al’ pre no što brat Lisac dođe dost blizu da ga zbilja ščepa, brat Zec kaže:

— ’Odi, brate Lišče! Našb sam mesto di se možeš snabdet mesom do drutog leta.

Brat Lisac upita di je to mesto, a brat Zec odgovori tu na pašnjaku, pa brat Lisac upita kakvo je meso, a brat Zec odgovori da je ceo celcat konj koji leži na zemlji, pa ga lako mogu u’vatit i vezat. Brat Lisac vikne ’ajd’mo, i pojurit napred.

Kad tamo, stvarno, konj leži na suncu i spava ko top. Brat Lisac i brat Zec dogovaraju se kako da ga vežu da im ne pobegne. Jedan govori ovako, drugi onako, i svaki ’oće da bude najpametniji, dok brat Zec najposle ne reče:

— Koliko ja znam, brate Lišče, nema druge do da ti odeš tamo i da te zavežem konju za rep, pa kad pokuša da ustane, ti ćeš ga

držat i nećeš mu dat. Da sam ja velik ko ti, mogo bi mene zavezat za rep, pa taj konj bome ne bi usto pa da je triput toliki. Dao bi' glavu da ga ti možeš držat, al', opet, ako se ti bojiš, možemo pokušat da smislimo nešto drugo.

Brat Lisac nije bio baš siguran da će moći da drži konja, al' je moro da se pravi veliki pred bratom Zecom, pa pristade da učini kako brat Zec kaže. Brat Zec zaveza brata Lisca za rep, pa kad ga dobro zaveza, odmaknu se, podboči se i osmehnu, i reče:

— E, taj konj ne može ni da mrdne. Reko bi' da smo ga zauzdali odostrag mesto spreda, al' siguran sam da je brat Lisac kadar da ga drži.

Brat Zec odseče dugačku šibu, očisti je i udesi pa priđe konju i — pljus! — ošinu ga kol'ko god može. Konj se tako iznenadi od takvog bezobrazluka da prosto đipi na noge i odiže brata Lisca u vazduh, a brat Zec skokne u stranu i drekne:

— Drž ga, brate Lišče! Drž ga! Ja ću pazit da ti ne podvali. Drž ga, brate Lišče, drž ga!

Dabome, čim je konj osetio da mu brat Lisac visi o repu, pomislio je da nešto nije u redu, pa počo da se propinje i skače ko mahnit, a brat Lisac mu vijori na repu ko kakva krpa. Brat Zec samo skače i viče:

— Drž ga, brate Lišče! Drž ga! Vidiš da ti ne može pobeć. Samo ga ne puštaj iz šaka i drž ga!

Konj skače i propinje se, rita se i baca, vrišti i njišti, al' nikako da se otrese brata Lisca, a brat Zec samo skače okolo i viče:

— Drž ga, brate Lišče! U'vatio si ga u mengele, pa ne može ni da mrdne. Drž ga, brate Lišče!

Najposle i brat Lisac ugrabi priliku i vikne:

— Zaboga, kako da ga držim kad visim u vazduhu?

Brat Zec se još malko odmaknu i još grlatije zaintači:

— Drž ga, brate Lišče! Drž ga! Nema mu spasa. Drž ga!

Naposletku konj poče da se baca stražnjim nogama, pa što bi dlanom o dlan tako dohvati brata Lisca kopitom u trbuh da brat Lisac

zaurla što ga grlo nosi. Opet ga ritnu tako dušmanski da ga otkinu s repa, pa brat Lisac odlete ko perce, a brat Zec i dalje skače i viče:

— Drž ga, brate Lišče! Ne daj se, brate Lišče!

Brat Lisac se nije baš ubio, al' mu je vrlo malo falilo. Bio je sav izubijan, a dok se oporavljo nekako mu je došlo u glavu da ga je brat Zec opet nasamario.

GOLICAVI JUNAK

Jedne noći brat Oposum svrati po brata Rakuna, ko što su se dogovorili, pa pojedu po tanjir pasulja, popuše po cigaru, i krenu u šetnju. Brat Rakun je bio rođen pešak, pa je išb ko čilaš gospodara Džona, a brat Oposum je kasko pored njega i prešli su čudo puta. Brat Oposum napuni trbuh džanarika, a brat Rakun pojede čitavu hrpu žaba i žabica. Tvrljaju oni, švrljaju, zadovoljni ko mačići u rerni, dok u neko doba ne čuju gos'na Psa kako daleko u šu1mi razgovara sam sa sobom.

— Brate Oposume, šta bi ti uradio da on naleti na nas? — upita brat Rakun.

Brat Oposum se ko nasmeja, pa odgovori:

— O, ako dođe ovamo, brate Rakune, ja ću se držat tebe. A šta bi ti uradio?

— Ko? Je l' ja? — drekne brat Rakun. — Ako naleti na mene, provešće se ko niko njegov.

Uto gos'n Pas sunu iv grmlja i bome ne stade ni da se pozdravi, već se odma' lati posla. Tek što škljocnu zubima, a brat Oposum razvuče usta od uveta do uveta i prevali se ko mrtav. Gos'n Pas navali na brata Rakuna, al' tu se prevari u računu, jer je brat Rakun bio prosto rođen za tako šta, pa njim jednostavno obrisa zemlju. I veruj mi da gos'n Pas ugrabi prvu priliku da

izvuče živu glavu, pa otkevta kroz šumu da ga ni puška ne bi stigla. Brat Rakun 'nako jezikom dotera bundu i ode, a brat Oposum i dalje leži ko mrtav, dok u neko doba oprezno ne diže glavu, vide da je opasnost prošla, i zagrebe ko da ga smrt vitla.

Kad brat Oposum onet srete brata Rakuna, brat Rakun neće da mu odgovori na pozdrav, pa se brat Oposum mnogo snuždi. Bi mu žao zajednički’ izleta koje su pravili.

— Šta si digo nos pa ćutiš, brate Rakune? — upita brat Oposum.

— Ne mislim da se družim s kukavicama, — odgovori brat Rakun. — Kad se zaželim takvog društva, javiću ti.

Brat Oposum se strašno raspali i drekne:

— Ko je kukavica?

— E, ti si kukavica, ako baš ’oćeš da znaš, — odgovori mu brat Rakun. — Ja se ne družim s takvima koji legnu na zemlju i umrtve se kad dlaka leti.

Brat Oposum razvuče usta i prasnu u smeh, pa veli:

— Bože, brate Rakune, valjda ne misliš da sam to uradio zato što sam se plašio? Pa, ja se tad nisam bojb ništa više no sad. I čega da se plašim. Znao sam da ćeš ti udesit gos’na Psa, ako se meni izmigolji iz šaka, pa sam samo ležo i gledo kako ga ti drmusaš i čeko zgodnu priliku da se i sam umešam.

Brat Rakun onako posprdno šmrknu i izbrecnu se:

— I to mi je neki izgovor. Čim te je gos’n Pas tako, prevalio si se i ležb ko klada.

— E, baš na to sam i dolazio, — veli brat Oposum. — Nisam se ja nimalo uplašio i vrebo sam priliku da rovašim gos’na Psa, al’ ja sam ti prosto čudo golicav. Čim mi je gos’n Pas gurno gubicu u rebra, spopo me sme’ pa prosto nisam mogo ni da mrdnem. I sva je sreća za gos’na Psa što sam ja tako golicav, inače bi’ ga bome pojb. Ne bojim se ja bitke, ko ni ti, brate Rakune, al’ ne mogu podneti golicanje. Daj mi tuču u kojoj nema golicanja, pa da vidiš šta umem.

I sve do današnjeg dana brat Oposum mora da se preda čim ga takneš u rebra i smejaće se pa ma znao da će odma’ svršit u loncu.

ZEČIĆI

Jednog dana brat Lisac svratio kod brata Zeca i kod kuće našo samo Zečiće. Brat Zec otišo da pronjuška po nečijem kupusu, a gospoja Zečica otišla u komšiluk na poselo, pa Zečići ostali sami i taman se igrali žmurke kad je brat Lisac upo u kuću. Bratu Liscu prosto udari voda na usta kad ih vide onako debeljuškaste, al’ se bojo da ih samo onako, bez ikakvog razloga pojede. Zečići se usplahirili i skupili u gomilu, pa prate li prate svaki pokret brata Lisca, a brat Lisac sedi i smišlja li smišlja kakav izgovor da nađe. Naposletku brat Lisac opazi debelu stabljiku šećerne trske u ćošku sobe, pa se nakašlja i važno reče:

— Ej, Zeke! Trk ovamo i otkin’te mi komad te slatke motke.

Zečići uzmu šećernu trsku i late se da je prelome, pa se znoje i preznojavaju al’ im ne vredi. Ni da je saviju. Brat Lisac se pravi ko da ih ne gleda, al’ stalno viče:

— Brže, Zeke! Dokle ću čekati?

Zečići se uzmuvaju i upnu iz petnih žila, al’ nikako da je slome. Uto čuju neku 'tičicu kako navrh kuće peva:

— Zubićima glođite,
budalice male,
pa ćete je pregristi hitro
ko od šale.

Zečići se mnogo obraduju i stvarno u tren oka preglođu šećernu trsku, pa taj komad odnesu bratu Liscu. Brat Lisac se opet zamisli i

počne da traži drugi izgovor da im zavrne šijicu, pa na kraju stane, skine đevđir sa zida i vikne:

— Ovamo, Zeke! Uzmite ovaj đevđir, pa trk na izvor i dones'te mi 'ladne vode.

Zečići otrče na izvor i pokušaju da zahvate vode u đevđir, al' dabome, voda svaki put isteče. I tako oni zahvataju vodu, a voda isteče, dok najposle ne sednu na zemlju i udare u plač. 'Tičica zapeva iz grma:

— Brže, brže,
Zečići sprema vam se zlo,
mahovinom i blatom zamažite dno.

Zečići skoče, pa mahovinom i blatom zamažu rupe da đevđir ne curi, pa odnesu vodu bratu Liscu. Brat Lisac se raspali, pa pokaže na veliku kladu i naredi Zečićima da je metnu na vatru. Mališani se okupe oko klade i upnu iz petnijeh žila da je dignu, al' bome ni da je maknu. I opet čuju 'tičicu kako peva:

— Vi je niste kadri dić,
to Zečići znajte,
već svi stan'te iza nje,
pa je navaljajte.

I taman kad kladu navaljaše na vatru, doskakuta im tata, a 'tičica odleti. Brat Lisac vide da mu je igra propala, pa brzo ustane i krene na vrata.

— Ostani pa ćemo jest pasulja, brate Lišče, — veli brat Zec. — Otkako je brat Vuk presto da dolazi k meni na poselo, prosto nemam nikog da počastim lepim jelom.

Al' brat Lisac samo diže okovratnik i besno ode kući.

LISIČJA KRV

Bratu Vuku su neprestano rasle zazubice za Zečićima, al' jedanput mu voda tako udari na usta da nije mogo izdržat. Bilo je to jednom prilikom kad su on i brat Lisac svratili kući brata Zeca. Vremena su bila teška, al' Zečići okrugli i debeljušni i nestašni ko mačići. Brat Zec je nekud odšalabazo, pa ga brat Vuk i brat Lisac čekaju. Zečići se igraju, i mada su bili mali, načuljili uši. Brat Vuk i' gleda iz prikrajka, oblizuje se i namiguje bratu Liscu, a i brat Lisac namiguje njemu. Brat Vuk prekrsti noge, pa i brat Lisac prekrsti noge, a Zečići se igraju i skakuću.

Brat Vuk kli1mne glavom prema Zečićima, pa veli:

— Što su debeljušni.

Brat Lisac se osmehnu i odgovori:

— Ćuti, čo'eče, mogu te čuti!

Zečići se i dalje igraju i skakuću, al' se malko odmakli i još više načuljili uši.

Brat Vuk ih samo merka, pa će opet:

— Baš su okrugli i masni.

Brat Lisac se tiho nasmeja i odgovori:

— O, molim te, ćuti!

Zečići se igraju, al' se povlače dalje i dalje i naprežu uši da u'vate svaku reč.

Brat Vuk mljasne jezikom i veli:

— Sočni su i mladi ko rosa.

Brat Lisac zakoluta očima i odgovori:

— E, umukni već jednom. Prosto me ’vata muka.

Zečići skakuću i igraju se, al’ čuju svaku reč brata Vuka i brata Lisca.

Brat Vuk proguta pljuvačku, pa kaže:

— ’Ajd da i’ zgrabimo i pojedemo.

Brat Lisac odgovori:

— Čo’eče, ne stvaraj mi zazubice! Molim te, prestani da me mučiš!

Zečići se odmiču sve dalje i dalje, jer u dlaku znaju šta se sprema. Skakuću i igraju se, al’ im uši hvataju svako slovce.

Brat Vuk i brat Lisac dogovore se da jedan od njih, kad se brat Zec vrati, uvuče brata Zeca u razgovor o ovom, pa o onom, a drugi da iziđe i pohvata Zečiće. Brat Lisac veli:

— Biće bolje da se ti raspričaš s njim, brate Vuče, a ja ću odmamit Zečiće. Ja nekako bolje umem oko dece nego ti.

Brat Vuk kaže:

— Ja se u pričanje razumem ko krava u pismo. Nisam ti ja nikakvo pričalo, a tvoj jezik leti ko podmazan. Ja umem da ujedam mnogo bolje nego da govorim, a ove Zečiće ne treba mamit, već po’vatat.. . to treba. Ti zagovaraj brata Zeca, a ja ću se već pobrinut za Zečiće.

Obojica su znala da onaj ko uhvati Zečiće neće ostavit ni koskice onom drugom, pa se natežu i prepiru ko će gutat pljuvačku, a ko omastit brk. Dok su se oni tako nadmudrivali, Zečići uhvate put pod noge — tapatap — u susret svom tati. Znali su da će zapast u grdnu prpu ako se ne sklone bratu Vuku i bratu Liscu s očiju.

Zečići su grabili putem i nisu daleko odmakli, kad vide tatu kako se vraća kući. Korača brat Zec putem ko veliki, u jednoj ruci mu štap, a u drugoj krčag, pa mu Zečići pojure u susret i uglas viknu:

— Šta to nosiš, tata? Šta to nosiš?

— Ništa, deco, samo krčag melase, — odgovori brat Zec.

— Daj da probamo, tata! Daj da probamo! — zagalame Zečići.

Brat Zec spusti krčag na zemlju i da im1 da nekol’ko puta liznu zapušač, a oNi, kad malko povratiše dah, reknu mu šta su se brat

Vuk i brat Lisac dogovorili i kako se prepiru. Brat Zec se samo malko nasmeja, uzme krčag i nastavi put kuće. Nadomak svog praga brat Zec stane, pa Zečićima kaže da su tu sakriju i da se ne pokazuju dok ih on ne zovne. Njima to mnogo dobro dođe, jer su videli zube brata Vuka i crveni jezik brata Lisca, pa se sakriju u divlju metlu i pritaje ko miš u brašnu.

Brat Zec produži kući i, zbilja, nađe brata Vuka i brata Lisca kako ga čekaju. Završili su prepirku i sedeli nasmejani ko dva nevinašca. Obojica se pozdrave s bratom Zecom, pa ga upitaju šta to ima u krčagu, a brat Zec se uozbilji, pa sve nešto okoliša i obilazi i nikako da odgovori.

Brat Vuk ko da je po svaku cenu ’teo da dozna šta je u krčagu, pa ko dosadna muva zaintači i zaokupi da zapitkuje brata Zeca, al’ brat Zec se uozbiljio pa samo vrti glavom i govori o vremenu i usevima i sve o koječemu. Najposle se brat Lisac napravi da je žedan i da ide da pije vode, pa ode da po’vata' Zečiće. Čim on izvuče rep iz kuće, brat Zec pogleda oko sebe da vidi da neko ne prisluškuje, pa priđe krčagu i izvadi zapušač. Krčag pruži bratu Vuku i veli:

— Probaj ovo.

Brat Vuk gucne melase, pa mljasne jezikom i upita:

— Kakvo ti je ovo piće? Bome je dobro.

Brat Zec se prikuči sasvim do brata Vuka i šapnu:

— Reći ću ti, al’ da nikom ne kažeš. To je lisičja krv!

Brat Vuk zine u čudu, pa upita:

— Kako znaš da je lisičja krv.

— Znam ja šta govorim! — odreza brat Zec.

— Daj mi da gucnem još jedanput! — veli brat Vuk.

— Ako hoćeš još, možeš je i sam nabavit, a što je svežija utol’ko je bolja, — odgovori brat Zec.

— Kako to misliš? — upita brat Vuk.

— Baš tako kako sam reko! — odgovori brat Zec i namigne.

Brat Vuk ga odma’ s’vati, pa iziđe i krene prema bratu Liscu. Brat Lisac vide kako je izbeleo zube i pogodi da mu se ništa dobro ne sprema, pa poče da uzmiče. Brat Vuk se primiče, a brat Lisac

uzmiče, dok brat Vuk najposle ne jurne da ščepa brata Lisca za gušu. Brat Lisac odskoči u stranu, pa pojuri u šumu, a brat Vuk mu za petama.

U neko doba, kad se sit nasmejo, brat Zec zovne Zečiće, da im malko melase za večeru, pa im isprаši turić i posla i’ u krevet.

ZAŠTO JE GOSPODIN PAS PITOM

U ono vreme brat Pas je bio isti ko i danas i trebio je buve i režo nad jelom, mesto da se pomoli bogu, i zakopavo svaku kost koja mu pretekne. Bio je pljunuti isti ko i sad, samo divlji. Galopiro je s bratom Liscem, kasko s bratom Vukom i trčkaro s bratom Rakunom. Družio se sa svim životinjama i živeo ni bolje ni gore od drugih.

E, jednog dana, između ponedeljka ujutro i subote uveče, sedi on u ladovini, češka se i sve nešto duboko razmišlja. Taman se, zajedno s ostalim životinjama, izvuko iz strašno teške zime, pa razmišlja u sebi da će još jedna tak'a zima doć glave i njemu i njeg'vom potomstvu. Mogo si mu izbrojat rebra, a kukovi mu ispali ko kuke na vešalici.

Sedi on tako i češka se i razmišlja, i razmišlja i češka se, a putem se doklati brat Vuk i odma' počne:

— Zdravo, brate Psu! Izgledaš ko da sto godina nisi zavirio u pušnicu, mada ni ja ne mogu baš da se pohvalim, jer sam u istom sosu. Čim zima stegne, stegne i glad, — veli, pa upita brata Psa kud je kreno i kad misli da stigne na metu.

Brat Pas odgovori da mu je sasvim svejedno kud ide, samo da nađe nešto za jelo.

Brat Vuk mudro odgovori da nema ručka bez vatre, jer nema smisla da jedu presnu hranu, pa čak i ako ne budu imali šta da kuvaju, bar će se ugrejat.

Brat Pas odgovori da nema zbora da je brat Vuk u pravu, al' kako da naložе vatru?

Brat Vuk veli da će je najlakše naložiti ako uzajme žari od gos'na Čo'eka, il' njeg've stare. Al' kad dođe da odrede ko će ići po žar,

obojica se nekako ušeprtlje. Znali su da gos’n Čo’ek ima štap koji samo naperi i škljocne, pa čeljadetu učas pocepa bundu.

Al’ naposletku brat Pas pristane da ide po žar, pa odma’ i krene da se ne poedomisli. Žuci brat Pas, žuri, i ne prođe dugo a već se obre pred kućom gos’na Čo’eka. Brat Pas dođe pred baštenske vratnice, pa sedne i razmišlja, a da su vratnice bile zatvorene bio bi se okreno i vratio otkud je i došo. Al’ deca su se igrala napolju i ostavila vratnice otvorene, pa nije imo kud. Obrni, okreni, al’ nikako da nađe izgovor da se vrati bez žari.

Ima poniznih ljudi. ima. al’ onako ponizno čeljade ko što je brat Pas bio kad je ušo na vratnice ne viđa se svakog dana. Tako se bojo, da je rep podvio sasvim pot tr5u’ pa ne sme la gleda ni levo ni desno. Čuje da svinje grokću, prasići skiče, kokoške kokodaču. a petlovi kukuriču, al’ ne sme ni da zrakne oko sebe. Bio je dosta pametan da u kuću ne ulazi na prednja vrata, već ode pozadi di je ku1na, pa i tamo stade. Noge mu prosto naprosto pustile koren u zemlju. Naposletku se ipak nekako dovuče do vrata, al’ nema hrabrosti da kkca. Čuje decu kako se unutra smeju i igraju i po prvi put u životu oseti kako je sam i ražalosti se nad samim sobom.

Najposle neko otvori vrata, pa i’ bome istog časa i zalupi, al’ brat Pas nikog ne vide, tako je ponizno stojo. Samo gleda u zemlju i pita se šta će dalje biti. Mora da je jedno od dece otvorilo vrata, jer ne prođe dugo a gos’n Čo’ek iziđe, u ruci mu onaj štap što bljuje vatru. Čo’ek stade pred vrata i upita:

— Šta tražiš tu?

Brat Pas se tako prepo da nije smeo ni da zucne, već samo zamaha repom, a gos’n Čo’ek veli:

— Pogrešio si kuću i biće ti bolje da se čistiš dok si čitav.

Al’ brat Pas samo legne na zemlju i još jače zama’a repom, a gos’n Čo’ek ga gleda, pa ne zna da l’ da okine iz puške, il’ ne okine. Njeg’va stara čula razgovor, pa iziđe i vide brata Psa kako se šćućurio, manji od makovog zrna.

— Jadniče moj, ti nećeš nikog ujest, je l’ da nećeš? — veli.

— Neću gospoja, — kaže brat Pas. — Samo sam došo da mi uzajmite malo žari.

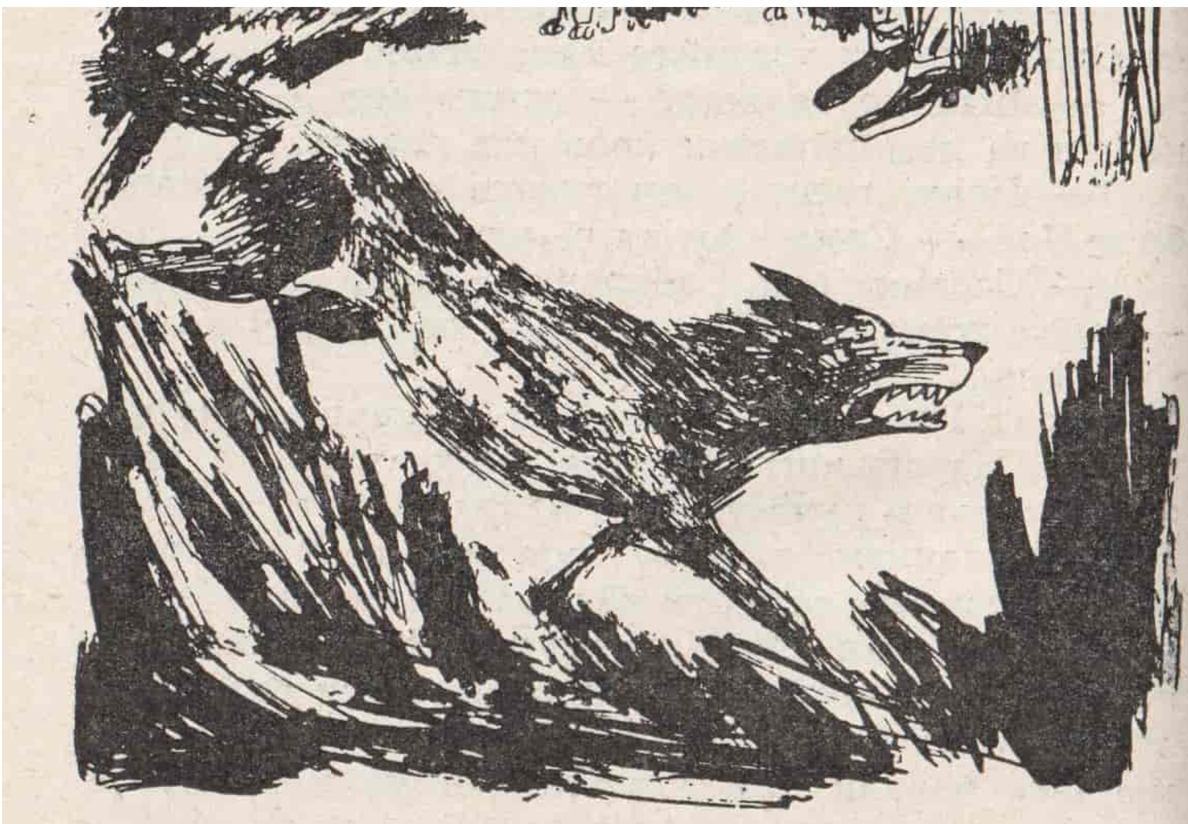
— Šta će ti žar? — upita ona. — Valjda nećeš da nam zapališ krov nad glavom.

— Neću, gospoj'a, ni govora o tom, — kaže brat Pas. — Samo ’oću da se ugrejem.

— Sasvim sam zaboravila kako je 'ladno, — kaže žena. — ’Odi u kušu, pa se grej kol’ko god ’oćeš.

Brat Pas jedva dočeka da se uvuče u kujnu, pa uđe. Na ognjištu plamsa vel’ka vatra, a deca sede oko nje i ruča1u. Deca naprave mesta i bratu Psu. On ponizno sedne u topao budžak i ne prođe dugo a brat Pas se oseti ko u ratu, samo što je bio strašno gladan. Sedi on i gleda decu kako jedu pogače i mlaćenice i očima i prati svaki zalogaj. Žena opazi kako mu oči šetaju, pa iz ormančeta izvadi komad tople pogače i metnu je pred njega.Bratu Psu nije trebalo dvaput govorit. Proguta pogaču a da je i ne sažvaka. To mu je bilo ko gluvom ’broj’tro, al’ je znao da ne valja da pokaže kol’ki mu je apetit. Bilo mu je čudo lepo i prijatno, pa se opruži, metne glavu na šape i opremi se da prodrema.

U neko doba brat Pas oseti miris brata Vuka, pa digne glavu i pogleda put vrata. Gos’n Čo’ek opazi to i reče da mu se čini da se neko šunja oko kuće, a brat Pas se digne na prednje šape i počne da reži, ’nako ko za sebe. Gos’n Čo’ek skine pušku s klina iznad kamina i iziđe napolje. Čim iziđe, spazi brata Vuka kako beži na vratnice, pa digne pušku i —bum! — a brat Vuk zaurla da se čulo u treće selo. Samo mu je skinuo šaku dlake, al’ je malo trebalo da mu dođe glave.

E, posle tog se gos’n Čo’ek uveri da mu je brat Pas od vel’ke koristi, najpre u jednom, pa u drugom. Umo je da vrati krave kad usprave repinu i udare kroz šumu, da čuva ovce i javi gos’nu Čo’eku kad se neka zver šunja oko kuće, a dobro mu je došo i u lovu. Umo je da prati trag divljači, da se vrati kući s bilo koje strane sveta i da se igra s decom ko da je i sam dete.

Ne prođe dugo, a brat Pas se ugoji ko da ga ’rane na slaninu i čisto se pogospodi. Jednog dana šeta se on šumom i naiđe na brata Vuka. Brat Pas pozdravi. al’ brat Vuk ko da ga ne vidi. Malo posle brat Vuk ipak progovori i upita ga:

— Brate Psu, zašto se nisi vratio kad si onomad otišo po žar?

Brat Pas pokaže na ogrlicu o vratu i odgovori.

— Vidiš l’ ovo? E, više ništa ne treba da ti govorim.

— Ti si se bome mnogo udebljo, brate Psu, — veli brat Vuk. — Ne bi l’ i ja mogo doć tamo i uživat ko ti?

— Niko ti ne brani da dođeš, — odgovori brat Pas. — Od volje ti je, pa oprobaj sreću.

I stvarno, sutradan, rano ujutro, brat Vuk zakuca na vrata gos’na Čo’eka. Gos’n Čo’ek pogleda napolje da vidi ko je, pa skine pušku i iziđe na vrata. Brat Vuk ’oće da bude učtiv, pa se osmehnu. Al’ kad se osmehno izbeleli mu se zubi, a to nekako uplaši gos’na Čo’eka, pa ga upita:

— Šta se ti ’vuda šunjaš?

Vuk pokuša da bude još učtiviji, pa usta razvuče od uveta do uveta, al’ tako pokaza sve zube. Gos’na Čo’eka o’ma’ nekako prođe volja da i dalje razgovara, pa brzo diže pušku i opali na njeg. Dabome, bratu Vuku posle tog više nikad ne pade na pamet da pokuša da živi s gos’nom Čo’ekom i otad pa do današnjeg dana brat Vuk i brat Pas očima se ne mogu videti.

ZAŠTO SU CRNCI CRNI

Bot nije stvorio sve ljude odjednom. Pravio ih je onako kad nije imo drugog posla. Tako je jednog dana bio malko slobodan, pa uzo gline, zamesio blato i ostavio ga. Čeko ga je preči poso. Drugog dana opet uhvati nekol'ko slobodnih časova, pa glinu izvalja, izreže čeljad, pa ih nasloni na svoju dugačku zlatnu ogradu da se suše dok ne stvori nešto važno. Glinene lutke osuše se, a kad opet ugrabi priliku, udahne im život. Posle toga sve ih je zvao kad god je mogo i delio im razne delove. Recimo jednog dana ih pozva i svima dade noge i oči. Drugi put, razdeli im nokte na nogama, nek im se nađu. Tako su dobili sve što ljudi i sad imaju. Najposle jednog dana veli:

— Sutra ujutro, tačno u sedam, davaću boje. Svi budite tačni. Sutra imam dosta toga da stvaram, pa 'oću da razdelim te boje i svršim s tim. Svi se okupite oko mog prestola tačno u sedam ujutro.

Ujutro, u sedam, Bog sedi na svom prestolu, na glavi mu velika kruna, a oko glave kruži sedam sunca. Oko prestola nagurala se mnoštva ni broja se ne zna. Čekaju da dobiju boju. Bog se uspravi na prestolu, pa pogleda put istoka, pa zapada, pa severa, pa put Australije, a plameni svetovi otkidaju mu se od zubi. Tako pogleda levo od sebe, pruži ruke nad neko mnoštvo i kaže:

— Vi ste žuta čeljad!

— Fala ti, Bože, — kažu oni, duboko se poklone i odu.

On pogleda drugo mnoštvo, rukama pređe iznad njega, pa kaže:

— Vi ste crvena čeljad!

— Hvala ti, Stvoritelju stari, — zahvale se oni i odu svojim putem.

Pogleda put sredine, rukama pređe iznad mnoštva što se tamo naguralo, pa veli:

— Vi ste bela čeljad!

— Mnogo fala, Isuse, — kažu oni, poklone se do zemlje i odu na svoju stranu.

Bog pogleda onamo sasvim desno, pa arhanđelu Gavrilu kaže:

— Slušaj, Gavrilo, čini mi se da mnogi jutros fale oko prestola.

I Gavrilo pogleda, pa kaže:

— Jes' gos'ne, jutros mnogi fale oko prestola.

Sedi bog sat i po i čeka, pa najposle zovne Gavrila.

— Slušaj ti, Gavrilo, — kaže, — ovo čekanje mi je već navr' glave. Danas imam još dosta da stvaram. Nađi ta mnoštva i kaži im neka požure ovamo ako misle da dobiju neku boju. Nek se ne igraju sa mnom, inače im neću dat boju.

Gavrilo odjuri da ih traži. Na kraju krajeva nađe ta mnoštva. Izvalili se na travu oko Mora života i spavaju ko topovi. Gavrilo ih probudi i kaže:

— Ustajte, pa brzo pred presto da dobijete boju. Starom Stvoritelju je bome dosadilo da vas čeka. Igrate l' se s njim, neće vam ni dat boju..

Sva ta mnoštva skoče na note i odjure prestolu vičuć:

— Daj nam našu boju! 'Oćemo svoju boju! I mi imamo prava na boju ko i svi ostali.

Oni prvi dotrče do prestola, pa 'oće da stanu i budu pristojni. Ali oni iza njih guraju se napred, pa i' odguraju sasvim uza presto i prosto da ga prevale.

— Crna deco, šta to radite! — zavapi Bog i tako im da boju.

ZAŠTO SU CRNCI CRNI

Bot nije stvorio sve ljude odjednom. Pravio ih je onako kad nije imo drugog posla. Tako je jednog dana bio malko slobodan, pa uzo gline, zamesio blato i ostavio ga. Čeko ga je preči poso. Drugog dana opet uhvati nekol'ko slobodnih časova, pa glinu izvalja, izreže čeljad, pa ih nasloni na svoju dugačku zlatnu ogradu da se suše dok ne stvori nešto važno. Glinene lutke osuše se, a kad opet ugrabi priliku, udahne im život. Posle toga sve ih je zvao kad god je mogo i delio im razne delove. Recimo jednog dana ih pozva i svima dade noge i oči. Drugi put, razdeli im nokte na nogama, nek im se nađu. Tako su dobili sve što ljudi i sad imaju. Najposle jednog dana veli:

— Sutra ujutro, tačno u sedam, davaću boje. Svi budite tačni. Sutra imam dosta toga da stvaram, pa 'oću da razdelim te boje i svršim s tim. Svi se okupite oko mog prestola tačno u sedam ujutro.

Ujutro, u sedam, Bog sedi na svom prestolu, na glavi mu velika kruna, a oko glave kruži sedam sunca. Oko prestola nagurala se mnoštva ni broja se ne zna. Čekaju da dobiju boju. Bog se uspravi na prestolu, pa pogleda put istoka, pa zapada, pa severa, pa put Australije, a plameni svetovi otkidaju mu se od zubi. Tako pogleda levo od sebe, pruži ruke nad neko mnoštvo i kaže:

— Vi ste žuta čeljad!

— Fala ti, Bože, — kažu oni, duboko se poklone i odu.

On pogleda drugo mnoštvo, rukama pređe iznad njega, pa kaže:

— Vi ste crvena čeljad!

— Hvala ti, Stvoritelju stari, — zahvale se oni i odu svojim putem.

Pogleda put sredine, rukama pređe iznad mnoštva što se tamo naguralo, pa veli:

— Vi ste bela čeljad!

— Mnogo fala, Isuse, — kažu oni, poklone se do zemlje i odu na svoju stranu.

Bog pogleda onamo sasvim desno, pa arhanđelu Gavrilu kaže:

— Slušaj, Gavrilo, čini mi se da mnogi jutros fale oko prestola.

I Gavrilo pogleda, pa kaže:

— Jes' gos'ne, jutros mnogi fale oko prestola.

Sedi bog sat i po i čeka, pa najposle zovne Gavrila.

— Slušaj ti, Gavrilo, — kaže, — ovo čekanje mi je već navr' glave. Danas imam još dosta da stvaram. Nađi ta mnoštva i kaži im neka požure ovamo ako misle da dobiju neku boju. Nek se ne igraju sa mnom, inače im neću dat boju.

Gavrilo odjuri da ih traži. Na kraju krajeva nađe ta mnoštva. Izvalili se na travu oko Mora života i spavaju ko topovi. Gavrilo ih probudi i kaže:

— Ustajte, pa brzo pred presto da dobijete boju. Starom Stvoritelju je bome dosadilo da vas čeka. Igrate l' se s njim, neće vam ni dat boju..

Sva ta mnoštva skoče na note i odjure prestolu vičuć:

— Daj nam našu boju! 'Oćemo svoju boju! I mi imamo prava na boju ko i svi ostali.

Oni prvi dotrče do prestola, pa 'oće da stanu i budu pristojni. Ali oni iza njih guraju se napred, pa i' odguraju sasvim uza presto i prosto da ga prevale.

— Crna deco, šta to radite! — zavapi Bog i tako im da boju.

Ta im boja ostade zanavek.

SVI CRNCI SU IMALI KRILA

Jednom su svi crnci umeli da lete ko ’tice, al’ bili su mnogo nevaljali pa su im oduzeli krila. Samo su tu i tamo, na ostrvima i u zatitnim podvodnim nizinama, ostali neki koje su preskočili, pa su i dalje umeli da lete iako su izgledali ko i ostali ljudi.

Na jednom ostrvu bio bezdušan gospodar koji je svoje robove gonio da rade dok ne izdahnu od umora. Kako mu robovi pomru, gospodar kupi druge na njihovo mesto. I te druge ubije goneć ih da dirinče na vrelom letnjem suncu i preko podneva, iako je to bilo protiv zakona.

Jednog dana kad su mu svi crnci opet baldisali i izdahnuli, kupi od nekog trgovca robljem nove robove, koje su tek doterali tamo pravo iz Afrike, i odmah ih otera da rade na pamučnim poljima.

Nemilosrdno ih je gonio. Radili su od svitanja do mraka iz dana u dan. Gonio je i ljude i žene i decu ceo bogovetni dan, ne štedeći baš nikoga. Ni za neizdržljive žege u podne nije im dao da se odmore, iako je drveća bilo i mnogo i blizu da se sklone u 'ladovinu. I za tih najgorih časova, kad na čestitim plantažama puste crnce da se odmore, njegov nadzornik robova tero ih je da argatuju bez predaha, pa su se povodili od žege i žeđi.

Među njima bila neka mlada žena koja je tek rodila. To joj je bilo prvo dete i još se nije pravo ni oporavila od porođaja, pa nije ni trebalo da je u polju dok ne ojača. Dete je nosila sa sobom, ko i ostale žene, objahano na svojim kukovima, il’ nakrkače.

Detence zaplače. Ona mu nešto reče, umirujuć ga. Nadzornik nije razumo šta je rekla. Mlada majka prebaci dojku preko ramena da

dete sisa i ćuti, pa opet kopa zubaču. Al' bila je mnogo umorna i sva pijana od žege, pa se spotakne, posrne i padne.

Nadzornik je dušmanski oplete bičem, sve dok ne ustade i ne zatetura se napred.

Ona nešto reče nekom starcu nedaleko od nje, najstarijem muškarcu međ njima, visokom i snažnom, sa račvastom bradom. Starac odgovori, al' nadzornik nije razumo šta govore. Nije im znao jezik.

Žena kopa, al' malo posle opet padne. Nadzornik je opet bičuje dok ne ustade. Ona opet reče nešto starcu. Al' starac odgovori:

— Još ne, ćerko, još ne.

Ona opet radi, mada se jedva drži na nogama.

Ubrzo se opet spotače i pade. Al' kad nadzornik potrča, vitlajući bičem da je natera da radi, ona se okrene starcu i upita:

— Je l' sad vreme, oče?

— Jes', ćerko, vreme je. Idi; i mir s tobom! — odgovori starac, pa pruži ruke k njoj .. . ovako.

Ona skoči pravo uvis i odlete ko 'tica, preko polja i šume.Nadzornik i vođa nadzornika trče za njom sve do ruba polja. Al' ona odlete, visoko nad njima preko ograde i preko šume. Odletela je dojeći detence što joj je objahalo kuk.

Nadzornik potera ostale da rade i mesto nje, a sunce upeklo ko nikad. Žega tako pritisnula da neki rob ubrzo pade. Sam vođa nadzornika bičevo ga dok nije usto. Kako rob ustade, starac mu nešto doviknu nekim čudnim jezikom. Ded mi je reko i te reči, al' to je bilo tako davno da sam ih zaboravio. Čim to starac reče, rob se okrenu i nasmeja u brk vođi nadzornika, pa skoči uvis i ko galeb odlete preko polja i šume.

Ne prođe dugo, a drugi rob pade. Nadzornik ga oplete bičem, a on se okrenu starcu. Starac mu viknu i pruži ruke ko i onim dvoma, pa i on, ko oni, skoči i odlete ko tica preko polja i šume.

Vođa nadzornika drekну nadzorniku, a gospodar dreknu obojici:

— Prebi'te matorog vrata! On je kriv!

Vođa nadzornika i nadzornik izmahnu bičevima i pojure na starca. I gospodar otkine vrljiku iz ograde, pa i sam pojuri da ubiju starca što je onim crncima dao moć da odlete.

Al' starac im se nasmeja u lice i nešto glasno reče svim crncima na polju, i novim i starim.

Kako im to reče, svi se setiše onog što su zaboravili i povratiše moć koju su nekad imali. Svi crnci, stari i novi, uspraviše se. Starac diže ruke, pa svi uzviknu, skoče uvis i učas odlete, ko jato vrana, preko polja, preko ograde i preko šume, a iza svih leti starac.

Muškarci su pljeskali rukama, a žene pevale. Majke su dojile nejač, a nejač se smejala i sisala i nije se bojala što leti.

Gospodar, vođa nadzornika i nadzornik gledali za njima kako lete preko šume, preko reke, kilometar za kilometrom, dok najposle ne preleteše i poslednji rub sveta i iščeznuše na nebu, ko šaka lišća. Više ih nikad nisu videli.

Gde su otišli, ne znam. To mi niko nikad nije reko. Ne znam ni šta je ono starac reko ... zaboravio sam. Al' kad je prelazio preko poslednje ograde, napravio je neki znak gospodaru u lice i vikno: „Kuliba! Kuliba!" Ne znam šta to znači.

Al' samo da nađem starog crnju testeraša. On bi ti to bolje ispričb, jer je bio tamo i vidb kad su ti crnci sa svojim ženama i decom odleteli. On je već mnogo, mnogo mator, prevalio je devedesetu, i pamti mnogo čudnih događaja.

VELIKI ŠEZDESET

U doba ropstva bio neki rob Vel’ki Še’set. Taj nadimak je dobio zato što je nosio cipele broj še’set. Bio je krupan i jak, pa se gospodar uvek oslanjo na njega da mu sve uradi.

— Vel’ki Še’set, — veli gospodar jednog dana, — idi i donesi one grede što su otesali dole u močvari.

— Hoću, gos’dare, — veli Vel’ki Še’set.

Ode u močvaru, pokupi one debele grede, pa ih donese gospodarevoj kući i složi na gomilu. Ni pre ni posle nije bilo čo’eka da sam nosi tako debele grede.

Drugi put, stari gospodar veli:

— Vel’ki Še’set, idi i dovedi mazge. ’Oću da i’ pregledam.

Vel’ki Še’set ode na pašnjak, uhvati mazge za ular, pa hoće da ih vodi. Mazge bile neke drum beštije, pa neće da idu ni za živu glavu. Iskida oba ulara vukuć ih. Najposle uprti jednu pod jednu ruku, drugu pod drugu, i donese gospodaru.

— Vel’ki Še’set, — kaže gospodar, — kad možeš da nosiš dve arum mazge, nema tog što ne možeš. Mogb bi donet i samot 'Romog Dabu.

— I mogu, gos’dare, — veli Vel’ki Še’set, — ako mi date čekić od pet kila i budak i lopatu!

Stari gospodar mu da što je tražio i reče da mu donese ćavola.

Vel’ki Še’set ode pred kuću i poče da kopa. Kopo je valjda mesec dana dok nije došo gde je hteo. Najposle uzme čekić i kucne na đavolova vrata. Sam đavo se javi.

— Ko je?

— Vel’ki Še’set.

— Šta 'oćeš.

— Iziđi da ti nešto kažem.

Čim 'Romi Daba isturi glavu na vrata, Še’set ga dobro mazne čekićem po glavi, uprti pod mišku i odnese starom gospodaru.

Gospodar pogleda mrtvog đavola i drekne:

— Nosi mi tu nakazu ispred očiju, brzo! Nisam mislio da ćeš zbilja u’vatit samog ’Romog Dabu.

Še’set uzme đavola i hitne ga natrag u onu jamu.

Posle mnogo godina Vel’ki Še’set umre i ode na nebo. Al’ sveti Petar ga pogleda i reče da ga ne sme primit, zato što je suviše jak. Može mu nešto dunut u glavu, pa ko da iziđe na kraj s njim. Al’ negde je moro ići, pa okrenu put pakla. Đavolova deca igrala se u dvorištu, pa čim on dođe pred kapiju, vide ga i pobegnu U kuću.

— Mama, mama! — viču. — Eno onog čo’eka što je ubio tatu!

Đavolova žena zovne ga u kuću i zatvori vrata. Pruži mu žeravicu i kaže:

— Ovamo nećeš ući. Evo ti ova žeravica, pa idi i počni sam svoj pako.

Zato kad noću u šumi vidiš svica, znaj da to Vel’ki Še’set sa svojom žeravicom traži kuda će.

VREME DA SE ELIJA ČISTI

Stari gospodar Den bio je duša od čo’eka. Svako veče zaređa od brvnare do brvnare na svojoj plantaži da vidi kako mu je čeljad i da se neko od njih nije razbole. Svi robovi voleli su gospodara Dena i obično mu nisu dirali ni kokoške ni svinje.

Al’ jedne subote, nekom Eliji, robu sa familijom, prohtelo se da u nedelju omasti brk prasetinom. Oko devet uveče, Elija ode gospodarevom svinjcu i ukrade poveće prase. Tek što se vrati u svoju brvnaru, a gospodar, obilazeći brvnare ko i obično, kucne na vrata. Eliji prase još pod miškom, pa ga brzo strpa u kolevku i pokrije pokrivačem. Gospodar uđe, a Elija ljulja kolevku.

— Šta je? — upita gospodar još s vrata.

— Mali mi se razbole, — veli Elija, — pa 'oću da ga uspavam.

— E, baš mi je žao, — kaže gospodar prilazeć kolevci. — Da ga vidim. Možda mu treba dat lek.

— Ne, gos’dare, ne, — uplaši se Elija. — Ako ga otkrijete, gos’dare, umreće.

— E, neću pustiti da se mališan muči, — veli gospodar. — Otkriću ga da vidim šta mu je.

— Dobro, gos’dare,, dobro, — kaže Elija, primičuć se vratima. — Otkrijte ga kad baš ’oćete, al’ ja neću stajat tu i gledat ga kako umire. Znam kad treba da se čistim.

OD HRASTA DO VATRE

Od svih crnja na Sipsijevoj plantaži, gospodar jedino nije mogo da uhvati i išiba čika Džeka. Svi ostali robovi mirno rade svoj poso, al’ čika Džek samo beži od rada. Gospodar je već tako dugo smišljo kako da uhvati Džeka i išiba ga, da je već gotovo rešio da od tog digne ruke. Ko poslednje, posavetova se s Džimom, starim i odanim robom punim saveta ko pas buva.

— Dabome, gos’dare, — veli Džim. — Džek me svako veče dočeka pod jednim velikim ’rastom u šumi, pa mu sviram u bendžo. Biće tamo večeras oko osam i po, pa evo kako ćemo. Naložiću vatru, pa ako Džek dođe, pevaću ovu pesmicu; „O, gos’dare, bendžo vam govori, najpre do ’rasta, pa di vatra gori.“ Znate, ja ću svirat’, a čika Džeka ću nagovorit da igra napred-natrag, od 'rasta do vatre. Vi se sakrijte iza 'rasta. Kad vam ta ’ulja dođe blizu, zgrabite ga.

— Dobro, — veli gospodar Sipsi. — Večeras ćemo isprobati tvoj plan.

Uveče, oko osam i po, gospodar iziđe u dvorište i vide svetlost vatre u šumi. Krenu put te svetlosti. Na rubu šume čuje drnkanje u bendžo i Džima kako peva: „O, gos’dare, bendžo vam govori, najpre do ’rasta, pa di vatra gori.“

Gospodar se prišunja hrastu pod kojim Džim pesva a Džek igra i sakrije se iza debla. Džim samo svira i peva: „O, gos’dare, bendžo vam govori, najpre do 'rasta, pa di vatra gori.“

Gospodar se spremi, a Džek opet zaigra od vatre put hrasta.

Taman dođe do hrasta i okrene se da odigra natrag do vatre, a gospodar iskoči i zgrabi ga. Džek se tako uplaši da i ne pogleda šta

ga je, il’ ko ga je, to zgrabio. Prosto diže gospodara i hitnu ga posred vatre. Gospodar Sipsi više nikad ne pokuša da uhvati Džeka, al’ Džima za kaznu natera da svakog dana radi dva sata duže, zato što se zbog njeg tako strašno opeko.

ABRAHAM OBJAŠNjAVA GOSPODAREV POGODAK

U vreme kad su crnje bili robovi, mnoge gazde plantaža naročito su volele da love jelene. Skupe se lovci, a svaki povede roba da im goni divljač, pazi konje i radi u logoru. Najveselije je bilo za jela, kad svi razvezu lovačke šale i priče. Od svih tih pripovedača, gospodar Džim Fant je uvek nosio šnjur. Lago je nešto neverovatno, a njegov je rob Abraham uvek moro da potvrdi te lovačke laži. Dođe dan velikog lova. Pre podne sreća ih dobro posluži, pa sednu da ručaju. Odmah udare i u priče. Ko i obično, Džim Fant poslednji ispriča svoje.

— E, društvo, — poče Džim, — Abraham i ja prosto nismo mogli dočekat ovaj zajednički lov. Prošle nedelje smo prosto morali u lov na jelene. Lovili smo ceo dan, gotovo do sunčevog smiraja, a ništa nismo ubili. Taman se spremamo kući, a neki krupan jelen istrči iz šume i udari pravo na Abrahama i mene. Brzo ga u'vatim na nišan i okinem. Jelen se samo prevali, ko klada. E, gospodo, odemo do njeg i imamo šta i videt. Metak mu prošo najpre kroz uvo, pa kroz zadnju nogu, pa kroz glavu.

— Kako si sve to izveo samo sa jednim metkom? — zagrajaju ostali lovci.

— Abrahame, — veli gospodar Džim Fant i okrene se svom robu, — reci im kako sam to učinio.

Abraham se počeša po glavi i malko zamisli, pa polako odgovori:

— E, vidite, 'vako je to bilo. Gos'dar ga je ubio baš kad je zadnjom nogom češb uvo.

Uveče, vraćaju se kući, a Abraham će gospodaru:

— Slušajte, gos’dare, drugi put lažite malko bliže. Ona lovačka priča što ste danas ispričali bila je malko predaleka.

ČIKA DžON PRETERAO U VIDOVITOSTI

Na Plezentovoj plantaži, neki rob, čika Džon, svakog jutra umeo da kaže šta će gospodar radit celog tog dana. Čika Džon se svako veče sakrije iza dimnjaka velikog kamina u gospodarevoj kući i tako dozna namere gospodara Toma Plezenta. Gospodar svako veče posle večere ispriča svojoj ženi šta sutra misli da uradi, a to je čika Džon otkrio.

Čika Džon uveče prisluškuje, pa se spremi da ujutro kaže gospodaru kol'ko će robova brat pamuk, kol'ko će cepat drva za vatru, kol'ko će komiša kukuruze, i tako dalje. Često su ga zvali da im kaže ta svoja predviđanja, odnosno da čita gospodareve misli. Najposle gospodar Tom odluči da dobro ispita vidovitost svoga roba. Počo je građanski rat između severnih i južnih država za oslobođenje robova, pa mu se činilo da je opasno da međ robovima ima vidovnjaka.

Jedne subote uveče, ubrzo pošto je Teksas stupio na stranu južnih država, gospodar kaže ženi da će sutra uveče dobro išibat čika-Džona i videt da l' ga vara, il' ne. Čika Džon je, ko i obično, bio iza dimnjaka i čuo šta je gospodar reko. Ujutro, gospodar ga pozva i upita:

— Džone, šta ću danas radit?

— E, gos'daru, — veli Džon tužno, — večeras ćete išibat starog Džona.

— Tako je, — kaže gospodar. — Večeras u devet dođi u štalu da te išibam.

— Dobro, gos'daru, dobro, — žalosno će Džon.

Odatle čika Džon ode pravo svom najboljem prijatelju, čika-Jeremiji. Zamoli ga da spremi fenjer i neku staru trubu, pa da se uveče, nešto pre devet, popne visoko na drvo kod štale i maše fenjerom i duva u trubu kad god mu on vikne.

Čika Jeremija ga posluša. U određeno vreme sakri se u gustu krošnju drveta. Čika Džon dočeka gospodara na zadnjim vratima gospodareve kuće.

— Nemojte me šibat, gos'daru, nemojte, — kuka čika Džon. — Ako me bijete, zvaću arhanđela Gavrila da siđe s neba.

— Nema ništa, — drekne gospodar. — Izmlatiću te ko vola u kupusu. Kad si tako vidovit, izvuci se od batina.

— Sevaj munjama, Gavrilo, i duvaj u trubu! — vikne čika Džon.

Čika Jeremija, sakriven u krošnji, maše fenjerom i duva u trubu.

— Nemoj, nemoj! — uplaši se gospodar. — Daću ti 'iljadu dolara da ne zoveš Gavrila na zemlju.

— Neću, neću, — viče čika Džon. — Sevaj munjama, Gavrilo i duvaj u trubu!

— Nemoj, nemoj! — viče gospodar. — Daću ti slobodu, ako ne zoveš Gavrila ovamo.

— Nema ništa, nema ništa, — zainati se čika Džon. — Gavrilo, sevaj munjama i duvaj u trubu.

Čika Jeremija opet maše fenjerom i duva u trubu.

— Stani, stani! — bogoradi gospodar. — Oslobodiću ove robove, samo nemoj da Gavrilo dođe ovamo.

— Nema ništa, nema ništa, — opet će čika Džon. — Gavrilo, sevaj munjama i duvaj u trubu!

Dotad ga je čika Jeremija verno slušb, al’ kad ču da gospodar ponudi čika Džonu slobodu svi’ robova, ne htede da maše fenjerom već iz krošnje vikne čika Džonu:

— Dost, čika Džone. Ponudio ti je slobodu svi’ nas. Šta još ’oćeš?

Gospodar pogleda u krošnju i vide da ga je čika Džon nasamario, pa čika-Džona išiba ko nikad.

NOSIM MEDVEDA KUĆI

Ova petorica sino1va čika Jeremije voleli su da love. Gospodar im je imo najbolja lovišta u tom kraju, pa kad subotom posle podne il' uveče odu u lov, u nedelju je gotovo sigurno mesa u loncu. Braća su obično lovila zajedno, al' jedne subote uveče starija braća otišla na igranku na susednoj plantaži, pa samo najmlađi, Rufus, i otac i majka ostali kod kuće. Rufusu padne na pamet da uzme pse i sam ide u lov. Čika Jeremija mu požele dobar lov, pa Rufus i nestrpljivi psi iščeznu u šumu.

Valjda dva sata posle toga, čika Jeremija čuje kako psi strašno laju, a neko trči prema brvnari što ga noge nose. Brzo iziđe na vrata, pogleda u noć punu mesečine, i vidi krupnog crnog medveda kako juri Rufusa, a Rufus grabi put brvnare.

— Šta bežiš od tog medveda? — drekne čika Jeremija.

— Ne bežim ja ni od kakvog medveda, — vikne Rufus i uleti u brvnaru. — Samo ga nosim kući.

MEGDANDžIJA

Među robovima na plantažama bilo nekol'ko jaki' ljudina koji su i u rvanju i u tuči pobeđivali eve ostale. Neki pukovnik Sibruk kupio petsto novih robova, a međ njima i nekog Velikog Džona, valjda najkrupnijeg i najjačeg roba kog je ikad vido. Taj Veliki Džon gotovo učas postade prvak svih robova na plantaži pukovnika Sibruka. Niko nije smeo ni da ga pipne.

Jednog dana, priča pukovnik Sibruk sa pukovnikom Grinom, gospodarom susedne plantaže, uzvodno od njegove. E, pukovnik Sibruk veli pukovniku Grinu:

— Na mojoj plantaži imam najvećeg, najjačeg i najizdržljivijeg megdandžiju na celoj reci. Mislim da mu nema ravna na megdanu.

— Može bit, — kaže pukovnik Grin. — Možda je jak, al' nije jači od megdandžije na mojoj plantaži.

— Kako je ime tog tvog megdandžije? — upita pukovnik Sibruk.

— Džuk, — odgovori pukovnik Grin, — a kadar je da izmlati sve živo na reci, pa i pantera i divlju mačku.

— E, znaš šta, — veli pukovnik Sibruk, — kladim se da će moj megdandžija pobedit tvog.

— Nema toga ko će pobedit Džuka — veli pukovnik Grin.

— Kladim se u ’iljadu dolara, — kaže pukovnik Sibruk, — da će moj ćeliki Džon pobedit tvog Džuka, il’ ga tako uplašit da neće htet da se bije.

— Primam, — veli pukovnik Grin, — iako mi je žao da te tako oderem i bez noža.

— Di će se borit? — upita pukovnik Sibruk.

— Na tvojoj plantaži, u subotu, — odgovori pukovnik Grin. — Ti skupi tvoju čeljad, a ja ću doć sa Džukom, u deset sati.

Pukovnik Sibruk ode kući i reče Velikom Džonu da mu je za subotu ugovorio veliki megdan za opkladu od hiljadu dolara.

— Gos’daru, s kim ću se borit? — upita Veliki Džon.

— Sa nekim Džukom, megdandžijom pukovnika Grina, — odgovori gospodar.

Veliki Džon se zamisli, pa najposle reče:

— Gos’dare, ne znam da l’ ću moć da pobedim megdandžiju pukovnika Grina, al’ možda ću moć da ga tako uplašim da neće ’teti da se bije. Di će biti megdan?

— Eno tamo, — veli pukovnik Sibruk i pokaže mu to mesto.

Veliki Džon pogleda i dobro upamti kako sve stoji.

Dan pre megdana, Veliki Džon ode u šumu, pa iščupa veliki hrast iz žila. Posle upregne mazgu i hrast odvuče na mesto di će bit megdan. Iskopa rupu, usadi hrast i nabi zemlju oko njeg. Naposletku nabaca lišća oko debla, pa je izgledalo baš ko da je drvo tamo i izraslo. Još uze ženino korito i rublje za pranje i metnu ih pod drvo da sve bude baš ko prirodno.U subotu ujutro, Veliki Džon se zaveza oko pasa dugankim debelim konopcem, koji je na sredini malko prerezo. Ide pukovnik Grin sa Džukom i gomilom svoje čeljadi, a pukovnik Sibruk izvede Velikog Džona i zaveže ga za hrast. Pukovnik Grin stiže na mesto, pa upita:

— Je l’ to tvoj megdandžija što će se borit s mojim?

— Jeste, to je, — veli pukovnik Sibruk.

— Zašto si ga tako zavezo? — opet će pukovnik Grin.

— Moro sam ga vezati, — kaže pukovnik Sibruk. — Mnogo je nestrpljiv, pa se bojim da mi se ne otme i umlati tvog megdandžiju čim ga vidi. Čudo je rđave naravi kad se raspali. Ponekad i inače moram da ga tako zavežem da ne raskida što god do’vati. Moram ga držat’ na miru dok megdan ne počne, da mogu govorit s njim.

Gleda Džuk Velikog Džona zavezanog za hrast, pa veli svom gospodaru:

— Vi mislite da se 'vatam u koštac s čo’ekom kog moraju držat vezanog za ’rast?

— ’Oćeš da ga probam na tom konopcu da vidiš kako je jak? — kaže pukovnik Sibruk pukovniku Grinu.

— Baš da vidim, — kaže pukovnik Grin.

— Džone, — veli pukovnik Sibruk, — nategni konopac da pukovnik vidi.

Veliki Džon nalegne na konopac, a hrast se nakrivi i izlazi iz žila. Robovi pukovnika Grina uzmiču od straha. Džuk veli svom gospodaru:

— Smrt je samo smrt, pa me bolje ubijte iz puške. To je bolje nego da se bijem sa čo’ekom što 'rast čupa iz žila.

— ’Oćeš da još jedanput povuče? — upita pukovnik Sibruk pukovnika Grina.

— Prvo mene ubijte iz puške! — vikne Džuk svom gospodaru.

Veliki Džon upre o konopac i opet vuče. Hrast se još nakrivi, a žile mu pucaju iz zemlje ko kokice. Sva čeljad pukovnika Grina brzo uzmiče, a Džuk sav dršće.

— Smrt je samo smrt, — opet će Džuk, — pa me bolje ubijte iz puške nego da se borim s takvim čo’ekom!

Veliki Džon se opet spremi da vuče. Pukovnik Sibruk drekne:

— Čekaj! Ne vuci!

Al’ Vel’ki Džon samo vuče, a hrast se sasvim nagne.

— Više mu ne daj da vuče! — drekne pukovnik Grin. — Megdandžija će mi umret od stra’a, a i mene već 'vata stra’!

Pukovnik Sibruk govori Velikom Džonu da više ne vuče, al’ Vel’ki Džon samo vuče i viče:

— Pustite me da ga zgrabim! Pustite me da i’ sve smoždim!

Dobro povuče još jedanput, hrast počne da se ruši, konopac pukne na onom slabom mestu, a Veliki Džon pojuri napred.

Čim Džuk vide da Veliki Džon ide na njega, zaždi ko zec preko oranica, a svi robovi pukovnika Grina za njim glavom bez obzira. Razbežaše se kud koji po kukuruzu i pamuku. Pukovnik Grin odbroji

hiljadu dolara pukovniku Sibruku zato što mu megdandžija nije smeo da se bori sa Velikim Džonom.

Veliki Džon se bojo isto ko Džuk, al’ se spaso mozgom.

SLOŽNA BRAĆA

Jednog dana Ananija, visoki, crni kočijaš gospodara Kaufmana, vozio svog gospodara dugačkim poljskim putem na susednu plantažu, kad neki obad slete na grivu jednom od kotva.

— Gos'daru, — veli, Ananita, — vidite l' tog obada tamo na grivi? Pazite kako ću ga udesit.

Ananija je bio na glasu u celom srezu što je bičem svaki put pogađao tačno ono što hoće, pa mu je gospodar uvek uživo da gleda kako bičem barata. Švićnu bičem i raskinu obada u komadiće.

Malo dalje Ananija vide bumbara na suncokretu.

— Gos'daru, — opet će Ananija, — vidite tog bumbara na suncokretu? Pazite kako ću ga udesit.

Opet švićnu bičem i švigarom1 na kraju biča prosto raznese bumbara.

Malo posle, gospodar opazi gnezdo stršljenova kako visi na grani nekog drveta pored puta.

— Ananija, — reče, — vidiš li stršljenovo gnezdo što visi na grani tog drveta pored puta? Ti tako vešto barataš bičem, pa dede odseci to stršljenovo gnezdo sa grane.

— Ne, gos'daru, — veli Ananija, — neću da diram te stršljenove. To su složna braća.

TRAMPA SNOVA

Gospodar Džim Tarner bio je mnogo dobra duša i uživo da raspreda dugačke priče o onom što je tobož sanjo. Naročito je volo da „trampi“ snove sa Ajkom, dovitljivim robom koji mu je služio u kući. Svakog jutra navede Ajka da mu priča šta je prošle noći sanjo. Al’ uvek nekako ispadne da je gospodar usnio lepši san, pa je Ajk gotovo svakog puta moro priznati da ga je gospodar pobedio.

Jednog jutra uđe u gospodarevu sobu da sprema, a gospodar taman ustaje iz kreveta.

— Ajk, — veli gospodar, — noćas sam sanjo bome čudan san.

— Ma šta kažete, gos’dapu, šta kažete, — ko čudi se Ajk. — Da čujem šta ste sanjali.

— Dobro, — veli gospodar. — Bilo je to ’vako: noćas sanjam ko da sam u raju za crnje i tamo vidim puno smeća, neke oronule straćare, nekol’ko zapušteni’, truli’ ograda, najblatnjavije i najprljavije ulice koje sam ikad vidb, i veliku gomilu traljavih musavih crnja kako se muvaju na sve strane.

— Hm, hm, gos’daru, — veli Ajk, — bome, mora da ste sinoć večerali isto što i ja, jer sam i ja sanjb da sam bio u raju belaca. Tamo ulice sve od zlata i srebra, meda i mleka na sve strane i puno lepi’ biserni’ kapija, al’ nigde ni jedne jedine duše, sve pusto i prazno.

ČIKA IZRAEL I ZAKON

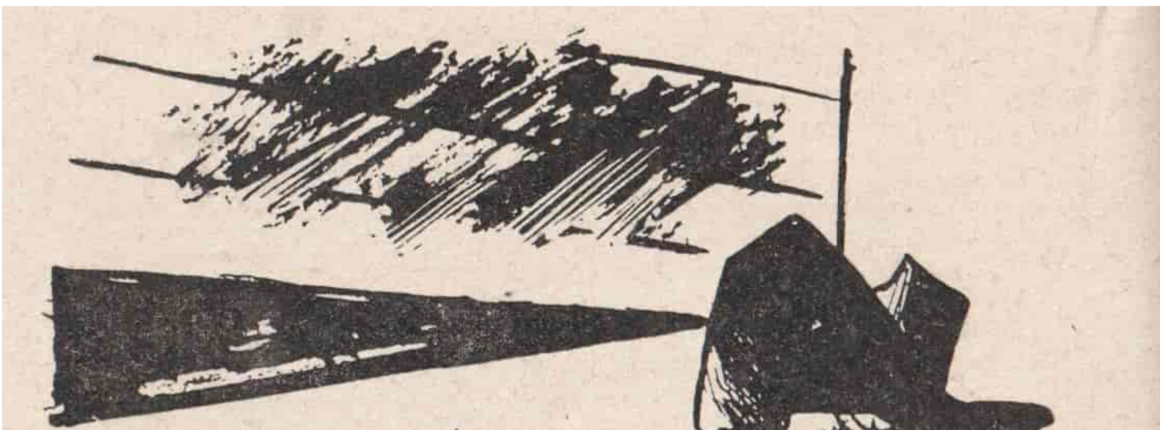
Na Hanterovoj plantaži svake nedelje nestajalo pet-šes’ kokošaka, a gospodar nikako da im uđe u trag. Najposle reši da dobro ispita stvar. Pažljivo ispita robove i naposletku dozna da je čika Izrealova žena nedavno napravila neke perjane jastuke i da je pre nekoliko dana kod čika Izraelove brvnare bilo kokošjeg perja.

Čim to ču, gospodar spremi zamku. Jedne večeri neki nepoznat belac, na klimavim starim čezama sa sandukom za kokoške vezanim pozadi, stade pred čika Izraelovom brvnarom. Reče da kupuje kokoške i ponudi zbilja dobru cenu. Čika Izrael mu malo posle natuknu da bi možda mogb da mu proda nekoliko zbilja masnih koka.

— Dobro, — veli nepoznati, — donesi i’.

— Ne mogu, — kaže čika Izrael. — Ne mogu i’ po’vatat dok ne padne mrak.

Nepoznati mu objasni da baš ne voli da se mnogo muva po plantaži, da ga gos’n Hanter ne vidi, pa najposle otvoreno upita čika1 Izraela odakle će uzet kokoške.

— E, evo odakle, — šeretski će čika Izrael. — Bacio sam čini na kokoške u gos’darevom kokošinjcu, pa mi posle mraka same lete u vreću, ko vrane na legalo.

— Ih, — posprdne se nepoznati. — I sam znaš da se bojiš da priviriš u gos’darev kokošinjac.

— Ostan’te pa ćete već videt, — odgovori čika Izrael živo. — Ama, baš sinoć su dve od ti’ mladica doletele mojoj staroj pravo u lonac.

— Je li? — veli nepoznati sasvim drugim glasom. — Znaš li ti ko sam ja?

— Ne znam, gazda, osim što kupujete koke. Ko ste još?

— Ja sam najveći pandur u ovom srezu, — kaže nepoznati.

— Ama, šta kažete, gazda, — ko začudi se čika Izrael. — E, vidi čuda. A zar vi ne znate ko sam ja? Zar vam gos'dar i glavni nadzornik nisu rekli ko sam ja? E, ja sam najveća paralaža u ovom srezu.

ČIKA-BOBOVO PUTOVANjE U NOVU ENGLESKU

Crnačkim robovima je Nova Engleska značila spas od ronstva. Mnogi su se nadali da će se jednog dana dočepat tog raja na Severu i steći slobodu.

Na obali Meksičkog zaliva bila vel’ka plantaža gospodara Džordža Kirnsa. Čika Bob je bio najstariji rob na toj plantaži. Malo je govorio, al’ je uvek mnogo pažljivo slušo sve što drugi govore i obično dobro upamtio šta je čuo. Jednom je slučajno čuo kad su belci pričali o robovima koji su pobegli u savezne države Nove Engleske i stekli slobodu. Iz tog pričanja dozno je da su neki robovi umakli i čamcima.

Kako se Kirnsova plantaža graničila sa Meksičkim zalivom i imala neki mali čamac, čika Bob reši da vodom ode u Novu Englesku. Jedne večeri, u prvi mrak, uze vrećicu kukuruznog brašna i vrč melase, pa ode u mali zaliv gde je gospodarev čamac stojo vezan za kolac na obali. Sa svojim kukuruznim brašnom i melasom uđe u čamac. Bob je čuo za oseku i plimu, pa je mislio da će plima u noći odnet i njega i čamac na more i prebacit ih na obalu Nove Engleske. Čvrsto uveren da će plima već učinit šta valja, legne u čamac i ubrzo zaspi.

Rano ujutro, neki drugi rob sa te plantaže, neki Ezekija, prolazi pored čamca i u njemu vidi čika Boba.

— Čika-Bobe, čika-Bobe! — vikne. — Probudi se!

Čika Bob se probudi i zbunjeno protrlja oči. Mislio je da ga je čamac zbilja odno u Novu Englesku, al’ mu nikako nije bilo jasno ko ga to zove, pa vikne:

— Ko me to već tako rano zna tu u Novoj Engleskoj?

KAKO JE BAK STEKAO SLOBODU

Bak je bio najprepredeniji rob na velikoj Vašingtonovoj plantaži. Umo je da ukrade u tren oka, gotovo na gospodareve oči, a da to niko ne opazi. Gospodaru Heriju Vašinttsnu najposle dozlogrdi što mu kokoške i prasad stalno nestaju, pa jednog dana zovne Baka preda se i upita ga:

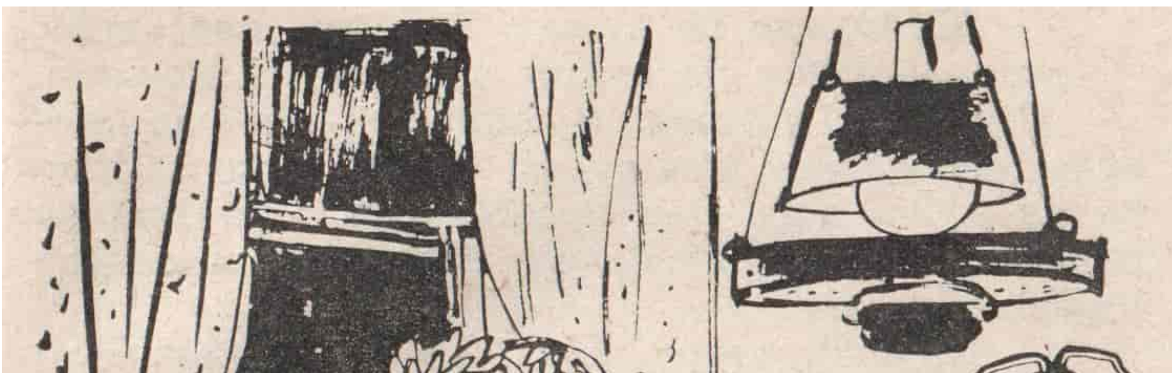
— Bak, kako to kradeš a da te niko ne u’vati?

— To je lako, gos’daru, — veli Bak. — SaS1vim lako. Večeras vam mogu ukrast odelo, pa ma ga ne znam kako čuvali.

— Bome, ne možeš, — kaže gospodar. — Ti jesi vešt lopov, al’ to ne možeš učinit. Evo da se pogodimo: ako mi večeras ukradeš odelo, pokloniću ti slobodu, a ako ga ne ukradeš, prestaćeš da mi kradeš kokoške i prasad.

— Dobro, gos’daru, dobro, — veli Bak. — — Pogodili smo se.

Oko devet uveče, gospodar zovnu svoju ženu u spavaću sobu, svoje stajaće odelo metnu na sto, i kaže joj kako se pogodio sa Bakom. Gospodar sedne s jedne strane stola, a žena s druge, pa čeka^u. Malo posle, gospodar ču1e kroz otvoren prozor kako mazge i konji u zgradi pred štalom jure ko mahniti.

— Ženo, evo ti puške, pa čuvaj ovo odelo, — reče. — Idem da vidim šta je tim konjima.

Bak je bio u zgradi i poplašio konje da privuče gospodarevu pažnju, pa čim ga vide da iziđe iz kuće, dođe pod prozor. Dobro je umo da podražava druge, pa podesi glas ko da gospodar govori i kaže:

— Slušaj, stara, dodaj mi to odelo. Onaj prokleti lopov ga može ukrast dok se ne vratim.

Gospodarica pomisli da joj to muž traži odelo, pa ga uze sa stola i kroz prozor pruži Baku. Tako Bak dobi slobodu.

LAJESOVO OTKROVENjE

Lajes je bio mnogo pobožan rob. Uvek se molio, al’ svako podne, što god radio da radio, ostavi poso, klekne i moli se. Ta je molitva bila nešto naročito i uvek ista:

— O, gospode, molim te daj nam slobodu! Gospode, molim te daj nam slobodu!

Verovb je da će mu bog ispunit molitvu, pa je svakog dana tačno u podne ponavljo tu svoju želju da i sam i svi robovi dobiju slobodu. Jednog dana gospodar posla po Lajesa da pomogne oko velikog spremanja u gospodarevoj kući. Baš nekako u podne, Lajes se spremi da čisti salon. Tek što uđe, a veliko zvono što zove crne na ručak počne zvonit. Lajes, po svom običaju, ostavi sav poso i klekne u salonu da se moli:

— O, gospode, dođi i daj nam slobodu! O, go~ spode, dođi i daj nam slobodu!

Klekno je baš ispred velikog ogledala u salonu, pa kad ustade, vide sebe u ogledalu.

Robovi nisu imali ogledala, pa Lajes još nikad nije vido tako nešto i u čudu se zagleda u crnca u ogledalu. Mislio je da mu se to bog odazvo molitvama i došo dole. Gleda sliku u ogledalu, pa najposle veli:

— E, vidi čuda, bože, nisam znao da si i ti crnja. Mislio sam da si belac. Kad si crnac, bome ću te naterat da nam daš slobodu.

STARI GOSPODAR I OKRA

U doba ropstva, stari gospodar imo veliku plantažu na obali Misisipija. Jednog dana stari gospodar moro poslom u Nju Orleans, pa svom najboljem robu, Okri, reče da pazi plantažu dok se on ne vrati. Čim stari gospodar ode, Okri pade na pamet da lepo uživa dok se on ne vrati. Rano ujutro reče ostalim robovima:

— Svako na svoj poso. Stari gos'dar je otišo u Nju Orleans, a mi valja da radimo ko da je tu.

Posle toga Okra ode u kujnu da spremi sebi doručak. Naseče pun tiganj slanine i metne na šporet da se isprži. Tiganj je bio prepun masti, pa kad Okra htede da ga skine, opeče se i sve prevrne na teret. Planu mast i slanina i upale kujnu. Okra pobeže kroz prozor. Napolju se okrene i pogleda, a već sva kuća u plamenu. Bilo mu je zbilja žao što je učinio. Dotrče i ostali robovi, al' više ništa nisu mogli do da žale što kuća gori. Tako su se zaneli gledajuć je kako gori da nisu ni opazili da su neke varnice pale u šumu pa i nju zapalile. Okra naredi svima da gase šumu, al' dotle se već i trava uhvatila i vatra učas raširila poljima, paleći pamuk i sve ostalo. Svi nakvase vreće i pojure da spreče vatru da se ne širi, al' odjednom i

pašnjak planu i sva marva starog gospodara zaždi put Teksasa.

Okra ode u štalu po konja, al' čim otvori vrata, konji pobegnu ko munja.

— Ako uspem da upregnem volove, — reče Okra, — otići ću na plantažu pukovnika Tečera po pomoć.

E, tek što htede da volovima metne jaram, levi vo uhvati maglu. Desni vo odjuri za njim, a Okra ostade sa jarmom u ruci. Lovački pas

starog gospodara vide kako volovi šmugnuše, pa dokona da nešto nije u redu i raspali za volovima lajući i hvatajuć ih za noge.

Okra pogleda oko sebe i vide kako i robovi nestaju put Severa, ko strele. Ostb je sasvim sam i moro da ovu tu muku podnese sasvim sam.

Prođe nedelja-dve, a Okra ode na obalu da dočeka brod kojim se stari gospodar vraćao. Stari gospodar siđe s broda, zadovoljan što se vratio kući. Reče Okri da mu ponese stvari i upita ga:

— E, Okra, kako je bilo kod kuće?

— Fino, baš fino,— veli Okra. — Vidim da opravljaju most na Crnom potoku. Je l’ te da je to dobro?

— Jes’, Okra, to je fino, baš fino, — veli stari gospodar. — Čim dođemo kući, presvući ću se pa idem u lov na prepelice.

— Gos’daru, — kaže Okra i obesi glavu. — Imam vam neke rđave vesti.

— Šta to? — upita stari gospodar.

— Nećete lovit prepelice, — veli Okra. — Prepeličar vam je pobego.

Stari gospodar primi to dosta dobro.

— Nemoj da te to sekira, — veli. — Vratiće se on. Kako to da je pobego?

— Odjurio je za desnim volom, — kaže Okra. — Taj vo je jednog jutra prosto zdimio.

— Kuda? — upita stari gospodar.

— Ne znam, — veli Okra. — ’Teo je da stigne levog vola.

Stari gospodar se namršti.

— ’0ćeš da kažeš da su mi volovi nestali? — veli. — Kako to?

— Uprezo sam i’ da idem po pukovnika Tečera, zato što su konji pobegli, — kaže Okra.

— Kako to da su konji pobegli? — čudi se stari gospodar.

— Poplašili su se od dima sa pašnjaka. To je poplašilo i sva goveda, pa su srušila ogradu i pobegla u močvaru.

— ’Oćeš da kažeš da mi nema ni goveda? Okra, živog ću te odrat, kako se pašnjak zapalio?

Okra stoji, onako budalasto, i češe se po glavi.

— Reko bi’ da je vatra došla od polja s pamukom, gos’daru. — objasni.

— Znači da mi je pamuk izgoro! — drekne stari gospodar. — Kako se to dogodilo?

— Nismo mogli da ga ugasimo, gos’dare. Čim smo videli da se vatra iz šume proširila na pamuk, nakvasili smo vreće i otišli tamo, al’ nismo mogli da je obuzdamo. Čo’eče, što je to bio lep pamuk pre no što ga je vatra u’vatila.

Stari gospodar samo što ne pade u nesvest. Jedva upita:

— Okra, ’oćeš da kažeš da je i šuma izgorela?

— Ne volim da vam to kažem, al’ sami ste pogodili, — veli Okra tužno. — Reko bi’ da su sva ta stabla planula od jedne jedine iskrice.

Stari gospodar jedva prošapta.

— Okra . .. Okra odakle je došla ta iskrica?

— Vetar ju je dono od kuće, — veli Okra, — kad su grede popustile i pale. Čo’eče, iskre su vrcale valjda dva kilometra uvis.

— ’Oćeš da kažeš da je kuća izgorela? — prociuca stari gospodar ko da umire.

— Jes’, — kaže Okra. — Zar vam to nisam reko? Al’ nije baš ni izgorela, već prosto planula.

Stari gospodar sav bled; jedva stoji na nogama.

— Okra, Okra, — prostenje, — ’ajde da skupimo robove i nešto uradimo!

— Ne možemo, — veli Okra. — Zaboravio sam vam reć da su svi kidnuli put Mičigena.

Stari gospodar sede i tužno vrti glavom.

— Okra, — veli poslednjom snagom, — zašto mi to odma’ nisi reko. Zašto si reko da je sve fino?

— Gos’daru, žao mi je ako to nisam kazb kako treba, — veli Okra. — Nisam ’teo da vas uplašim.

NEKO DRUGI U KOVČEGU

Znate da pobožni svet u Nizinama voli velike pogrebe. Posle oslobođenja iz ropstva, pogrebe su imali nedeljom, zato vido im gazde nisu dale da imaju pogreb radnim danom. Al’ danas imaju sve pogrebe nedeljom samo zato što vole velike pogrebe.

Nekad žena nije ’tela da govori o svom mužu dok je živ. ’Tela je da svi misle da ima dobrog muža, al’ danas je to sasvim drukčije. Danas žena toroka o svom čo’eku svima i svakome ko samo ’oće da je sluša. Stalno blebeće o onoj „matoroj dangubi što se samo izležava."

— Ako si udata već godinu dana, — veli, — a muž ti još nijedanput nije platio račun za struju, nije kupio ni džak brašna, nije ti dono ni par čarapa, nije platio osiguranje, pa šta da kažeš za tak’u dangubu?

E, jednom na farmi starog Mekfersena umro neki Ken. Pastva baptističke crkve mislila je da je Ken bio dobar čo’ek zato što je imo veliku familiju i svake nedelje išo u crkvu. I pop je mislio da je Ken bio dobar, pa se na Kenovom pogrebu raspriča kako je brat Ken bio dobar čo’ek, kako je vredno radio i brino se za svoju porodicu, i sve tako. Priča on, priča, al’ Kenova žena Sejdi znala je da se pop prebacio, pa se okrene svom najstarijem sinu Džimu i veli:

— Džimi, idi i pogledaj u taj kovčeg je l’ to tvoj tata u njemu.

RAZGOVOR MALOG BILA S BOGOM

Mališani na plantažama u Nizinama bili su čudo prepredeni. Koristili su što su im tate i mame tako zaljubljeni u Sveto pismo, pa izmišljali svakakve vragolije da se mozgom izvlače od posla. Kad neće da rade u kući, naseku drva, obrišu posuđe, polože kravama, il' donesu vode sa bunara il' pumpe, uzmu Sveto pismo i tobož ga čitaju. Kad im mamica kaže da nešto urade, odgovore:

— Mamice, čitam reč božju. 'Oću da budem dobar 'rišćanin, ko ti i tata i da radim u crkvi, a Sveto pismo će mi reć kako to treba da radim. Pop je reko da svako treba da sedne i bude s bogom i radnim danom ko i nedeljom.

To im mamice uvek obraduje, jer najviše uživaju da im — deca vole crkvu. Tako se deca uvek izvuku od posla.

Jednom na staroj Lijevoj farmi bio mali ugursuz, neki Bil, koji je u tome bio pravi majstor. Uvek je iz vreće krao sitne kolače za čaj koje mamica napeče i stalno nabeđivo drugu decu za ono što je sam skrivio, pa mu je tata imo pune ruke posla s njim. Imali su neki klimavi čardak do svoje udžerice, pa kad god Bil slaže, tata ga pošalje na tavanac čardaka da moli gospoda da mu oprosti. Tako Bil ode na tavanac i ostane po dva-tri sata. Tata ga uvek upita zašto je tako dugo osto, a Bil odgovori:

— Dugo je trajalo dok mu nisam reko šta 'oću. Bog ima puno posla, je l' tata?

Svako jutro pre no što krene u polje na poso, Bil nešto slaže. Znao je da će ga tata poslat na tavanac da boga moli da mu oprosti, pa će tako izbeći poso. Na tavancu uvek ostane što duže. To zbilja

nije bilo nimalo lepo, al’ mu je i tata bio isto tako kriv ko i on, zato što ga je slao na tavanac da se moli.

Tako jednog jutra tata ga zovne da doručkuje. Bil dođe, pa umače kolač u melasu i čorbu od pasulja. Najposle pogleda oca i kaže:

— Tata, juče mora da je pobego jedan od oni lavova iz cirkusa. Malopre sam pogledo kroz prozor i vido lava. Prešo je preko puta i otišo ka pašnjaku za mazge.

— Odma’ ustani, — kaže mu tata. — Pravo na tavanac i moli gospoda da ti oprosti. Dobro znaš da si to samo vido onog rundavog psa stare gospoje Džekson.

Bil ustane od stola i ode na tavanac na čardaku. Vrati se tek kad zazvoni zvono za ručak. Sedne za sto, između najstarijeg brata i tate. Tata ga pogleda i upita:

— Bil, jesi l’ bio na tavanicu i molio gospoda da ti oprosti, ko što sam ti reko?

— Jesam, tata, — odgovori Bil.

— Šta ti je reko? — opet će tata.

— Šta mi je reko? — ponovi Bil. — Reko mi je: „Idi, derane, i sam sam mislio da je lav.“

KAKO SU POSTALI BELCI

Neki crnački pop govorio o postanku sveta, pa objasnio i kako to da su neki ljudi beli, a neki crni;

— Braćo i sestre, prvi čo'ek kog je gospod stvorio bio je Adam. Prva žena bila je Eva. Oni su imali dvoje dece, Kaina i Avela. I mama i tata i sva ta deca bili su crni, bili su crnci.

E, Kain je bio rđav crnac. Uvek se tuko i psovo i kocko. Bio je kivan na svog brata Avela, pa se jednog dana posvađa s njim oko lubenica na bostanu i ubije ga. Gospod dođe Kainu iza leđa i upita:

— Kaine, di ti je brat?

Kain je bio drzak crnja, pa se ne okrene da vidi ko ga to pita, već onako bezobrazno odgovori:

— Šta ja da vodim računa o svom bratu? Valjda ga ne nosim u džepu. Sigurno se negde kocka.

Gospod opet upita, onako ljutito:

— Kaine, di ti je brat?

Kain se brže-bolje okrenu, pa kad vide da je to sam gospod, kosa mu se diže pravo uvis i sav poblede, ko kreč ...

E, braćo i sestre, tako je posto prvi belac.

MALI OSMICA DžON

Jednom, davno, bio neki mali crnac, neki Osmica Džon. Bio je zgodan dečak, al’ nije bio dobar. Bio je nevaljalo i nikako nije hteo da sluša starije. Sve što mu kažu, učini baš naopako. Mamica mu kaže da nešto ne uradi, a on to od_ mah uradi, za inat. Bio je čudo bandoglav.

— Nemoj zgazit žabu, — kaže mu mamica. — To će nam svima donet nesreću. Bome ’oće.

— Neću, mama, — kaže Osmica Džon. — Neću zgazit nijednu žabu. Nikako, mama.

Al’ čim ode od mame, taj mali Osmica Džon nađe žabu i zgazi je. Znao je da zgazi i hrpu žaba.

Zato im krava daje samo krvavo mleko, a beba dobije grčeve u stomaku.

Al’ Osmica Džon samo uvuče glavu u ramena i smeje se.

— Nemoj da sediš na stolici natraške, — veli mu mama. — To će nam donet sekiraciju U kući.

Osmica Džon sedne natraške na sve stolice u celoj kući.

Posle tog mu mamici izgore proja, a mleko neće da se napravi u buter.

Mali Osmica Džon smeje I’ se smeje, jer zna zašto je to.

— Ne penji se na drveće u nedelju, — kaže mu mamica. — To donosi nesreću.

Taj mali Osmica Džon, taj nevaljalac, kradom se penje po drveću u nedelju.

Posle tog mu tati krompiri neće da rastu, a mazga se uarumi.

Mali Osmica Džon zna otkud to.

— Nemoj brojat zube, — kaže mamica malom Osmici Džonu. — Navući ćeš nam veliku bolest.

Al' mali Osmica Džon odmah broji zube. Broji i gornje i donje. Broji ih i radnim danom i nedeljom.

Posle tog mama mu dobije strašan kašalj, a beba dobije krajnike. Sve zbog tog malog Osmice Džona, tog nevaljalca nevaljalog.

— Nemoj spavat s glavom u podnožju kreveta, inače ćemo se sekirat zbog para, — kaže mu mamica.

A taj inadžija, mali Osmica Džon, baš to uradi.

I cela familija ostade bez prebijene pare U džepu.

Mali Osmica Džon samo se kliberi i kliberi.

— Nemoj kukat u nedelju, da ne dođe 'Romi Daba, — veli mu mamica.

On baš kuka u nedelju. I kuka i stenje, i stenje i kuka u nedelju, od jutra do mraka.

'Romi Daba zbilja dođe po tog malog nevaljalca i pretvori ga u masnu mrljicu na kujnskom stolu, a njegova mamica je ujutro obrisa.

Tako svrši mali Osmica Džon.

A tako prođu svi neposlušni dečaci.

TEKSAŠKA PEŠČANA OLUJA

Možda nikad niste ni razmišljali zašto nam je sad tako dobro. Svi imamo cipele, od broja šesnaest do četrdeset i pet. Police u ostavi pune su konzervi, a imamo i dve zaprege mazgi. Hoću da vam ispričam kako je to sve došlo.

Jednom, gonim ja čopor krava preko Teksasa, kad čujem kako nešto tutnji za mnom. Upitam neke ljude:

— Šta to tutnji?

— Peščana oluja, — kažu oni. — Prava teksaška peščana oluja.

— Slušo sam o tim teksaškim peščanim olujama, — kažem ja, — pa bome moram požurit.

Skočim na konja, okrenem goveda put istoka i poteram ih što brže ka Luizijani, računajući da teksaška oluja ne prelazi granicu u DRUGU državu. Ipak, dok bi dlanom o dlan, oluja nam se stušti na glavu. Smrklo se ko u po mrkle noći, a pesak tako gust da se po njem moglo penjat pravo uvis.

Mozak mi radi li radi, deco. Kažem samom sebi:

— Nema smisla da me urniše peščana oluja, a u ustima mi jama u koju mogu sve sklonit.

Mislio sam na jedan svoj veliki šuplji zub. Poteram konja oko goveda, pa ceo čopor — bilo ih je ravno sto komada — poteram u usta u taj šuplji zub. Ni konja nisam hteo da ostavim napolju u oluji, pa mu strtnem sedlo i uteram i njeg za govedima. Ubacim i sedlo i najposle i sam skočim unutra.

Ostanem u tom zubu ravno dva meseca, dok oluja ne prođe. Najposle iziđem i imam šta i videti. Oluja nije prešla u Luizijanu,

ostala je u svom Teksasu, al' kad je grunula u granicu Luizijane, odgurala ju je še'set kilometara put istoka. Ljudi kažu da to teksaške peščane oluje uvek rade, pa je Teksas zato tako velik.

E, goveda su mi bila tako dugo u šupljem zubu da su se dobro odmorila i udebljala. Da znate da je jedna krava, samo jedna, bila tako velika da je dala mesa za celu familiju za sedam godina. Od njene kože imali smo cipela od broja šesnaest do broja četrdeset i pet punih dvanaest godina, za osmoro dece. Niko nije poneo prvu cipelu koju sam napravio. Kad sam ja završio, još je rasla, a kad je prestala da raste, stanovo sam u njoj deset godina dok nisam napravio dobru drvenu kuću. Jedno oko te krave obesio sam mesto električne sijalice, a kosti iskoristio mesto stupaca za ogradu i imo dost za šezdeset jutara zemlje.

Zato smo posle tog dvadeset godina i ja i moja čeljad tako dobro napredovali. Otad smo uvek bogati.

E, više mi ne moraš gledat u usta. Ako tražiš taj šuplji zub, da znaš da nije tu. Vlada je poslala ljude da ga odnesu za spomenik. Iščupali su ga i preneli u Vašington. Tamo ga upotrebljavaju ko dvoranu za sastanke. Dabome, morali su napravit dobar temelj, a napravili su ga od običnot cementa i teksaškog peska. Valjda znaš odakle im taj pesak? Izvadili su ta iz tog šupljeg zuba, valjda desetak vagona, što je uletelo u onoj oluji.

ŽEGA

Još imate obraza da mi u brk kažete da je suviše žega da plevite krompir? E, slušajte, deco — nije takva žega da štir buja i guši krompir, pa nemojte izbečit oči i tražit da vam pričam priče, kad valja radit tako važan poso. Ama, ova žega nije ni prinet žegama. kad sam ja bio mali. To su zbilja bile žege.

Naročito se sećam jednog leta. Sunce je tako žeglo da sekiru nisi smeo ostavit napolju da čelik ne omekša. Oko podne tako pripeče da se stupci u ogradi saviju po sredini, a ako kakva klada leži u polju, odvuče se u hladovinu da se rashladi. Neki pas gonio mačku po ovoj avliji, a oboje su jedva mileli od žege. Vrelina je spolja ulazila kroz sulundare, pa smo morali polivat šporet da ga ohladimo kol’ko da na njem kuvamo. Pumpamo vodu, a ono izlazi samo para, pa smo je morali hvatat i ostavit prekonoć da se opet pretvori u vodu.

Tad nisu pasterizovali mleko. To nije bilo potrebno. Mleko je dolazilo iz krava već pasterizovano. Vrelina je bome smetala i kukuruzu. Kukuruz se koko na klipovima i vrcb na sve strane, pa se zemlja sva belela od kokica, ko da je pao sneg. Bilo je suviše vruće čak i za potok.

Oko deset pre podne, voda u potoku prosto prestane da teče, a krene tek oko šest podveče.

Ni železničke šine nisu mogle da je izdrže. Ujutro, tek što se prvi petlovi jave, šine se zavuku pod zemlju i ostanu tamo do noći. Zato su morali promenit ceo vozni red u ovom kraju. Dakle, nemojte mi govoriti da je danas i suviše žega da plevite krompirište, jer mi je ova žega prosto sveža. Neka mi neko donese kaput.

SEKIRA ZA SVE

Ne, mislim da ne znam nijednu priču o čarolijama. Kako da ti pričam o čarolijama, kad toga nema? Dabome, ima dva-tri izuzetka, ko oni robovi što su jednom davno leteli. Kažu da su tamo negde oko Džonsonovog Pristana bili neki robovi koje je gospodar tako bezdušno mučio da to nisu mogli izdržat, pa su zalepetali rukama ko krilima i odleteli. Odleteli su put istoka ko ’tice.

A bila je i ona sekira za sve. ’Oću da kažem da je ona zbilja bila čarobna.

Evo kako je to bilo. Jednom davno bio neki čo’ek sa tom sekirom za sve. Dođe vreme da iskrči neku šumu i poseje useve, pa taj čo’ek uzme tu svoju sekiru i stolicu za ljuljanje i lepo sedne u debelu 'ladovinu. Ljulja se na stolici i zapeva:

— Bo ki mini,
da ko di,
polje valja zasejat,
’ajd radi!

Sekira skoči i onako sama, niko je ne drži, raspali da krči šumu. Sasvim sama obori stabla i napravi krčevinu. Posle iseče sva drva na vatru i ubaci ih pod šupu.

Čim to svrši, pretvori se u plug, pa poore krčevinu i spremi je za setvu. Posle se pretvori u sejačicu i poseje kukuruz.

Dotle se čovek ljulja u hladovini i hladi kakvim listom, ko lepezom. E, i taj kukuruz je zbilja bio čaroban, jer počne da raste čim Zrno

padne u zemlju. Iznikne još pre no što sunce zađe. Tad čovek zapeva drugu pesmicu:

— Ko bo deni, buko bru, ’ajd’mo kući na večeru!

Sejačica se opet pretvori u sekiru i prestane da radi.

E, posle tričet’ri dana, kukuruz izrasto za okopavanje. Čo’ek ode sa sekirom, a sekira se pretvori u motiku. Sama ide brazdama gore-dole i okopa sav kukuruz. Druge nedelje, čo’ek opet dođe, pa se sekira pretvori u srp i poseče sve kukuruzne stabljike. Znaš, ta čarobna sekira uradi sav poso.

Drugi su dolazili i gledali sve to. Svi su želeli takvu sekiru, da samo uživaju u hladovini dok im ona radi.

Neki Kvako želeo tu sekiru najviše od svi’. Reko je da će prosto umret ako je ne dobije, pa jedanput kad nikog nije bilo kod kuće, Kvako ode i uzme tu sekiru. ’Teo je da svrši poso, pa da je vrati, misleći da to niko neće ni znati.

Otrča kući, uze svoju stolicu za ljuljanje, pa brzo u polje. Metne sekiru na krilo i zapeva ko onaj čo’ek:

— Bo ki mini, da ko di, polje valja zasejat, ’ajd radi!

Čo’eče, što se sekira razmaha. Obori sva stabla, iseče i’ na vatru i složi kod kuće. Posle se pretvori u plug i poore krčevinu. Pretvori se u sejačicu i poseje kukuruz. Svrši to, a kukuruz već niče.

Kvako uživa li uživa. Ljulja se u hladovini da je milina. Kad je celo polje bilo zasejano, vikne:

— Za danas je dosta. ’Ajd’mo kući.

Al’ sejačica ne mari. Samo juri na sve strane.

— Čuješ li šta ti kažem? — dreknu Kvako. — Mani se gluposti i ’ajde kući.

Al’ muka je bila u tom što nije znao pesmicu da je zaustavi. Trebalo je da kaže:

— Ko bo deni, buko bru, ’ajd’mo kući na večeru!

On nije znao te reči, pa samo viče, a sejačica juri okolo i seje kukuruz na sve strane dok ne potroši sve seme. Čim poseje i poslednje zrno, pretvori se u motiku i raspali da kopa. E, kukuruz je još bio mali za kopanje, pa ga sveg iseče. Prosto upropasti polje. Kvako trči za motikom da je uhvati, al’ nikako da je stigne. Bila je tako brza. Odmah posle toga, motika se pretvori u srp i hoće da poseče kukuruzne stabljike. Al’ stabljika nema, pa odjuri na polje sa pamukom i pokosi sav pamuk. Prosto ga sravni sa zemljom. Zatim produži na zapad, sekući sve na šta naiđe. Ode put sunca na smiraju i nestade zauvek.

Otad ovde više nikad nijedne čarobne sekire za sve, pa se ljudi moraju mučit sami obrađujući polja.

Al’ nemoj mislit da ima ičeg čarobnot na svetu. To što sam ti ispričo svašta je istina, al’ to je izuzetak.

GLAVA, JA DOBIJAM — PISMO, TI GUBIŠ

U doba „slobode“ neki belac i neki crnac išli zajedno u lov, a dogovorili se da sve što ulove dele na ravne delove. E, desi se da posle celog dana šipčenja uloviše samo divlju ćurku i vranu. Dođe vreme da dele lovinu pa belac kaže:

— E, čika Pite, ti biraj . . . ’oćeš li ćurku meni, a vranu tebi, il’ vranu tebi, a ćurku meni.

— Nisam vas dobro čuo, gazda, — odgovori crnac u čudu.

Belac ponovi, malo drukčije:

— Kažem . . . vrana tebi, a ćurka meni, il’ ćurka meni, a vrana tebi.

Stari crnac se sav uozbilji, ko da se upinje da ga dobro razume, pa će opet:

— Ponovite to samo još jedanput, gazda.

Belac opet malko promeni reči:

— Kako god 'oćeš, čika Pite . . . ćurka meni, a vrana tebi, il’, ako nećeš tako, vrana tebi a ćurka meni.

Crnac još zbunjeno gleda, a belac upita:

— E, šta je? Dajem ti da biraš, pa biraj.

— E, gos’ne, — odgovori crnac, — u svim tim ponudama što ste mi predložili, nijedanput nisam čuo da ste rekli vrana vama.

ČUO METAK DVAPUT

Sudili nekom crncu što je puco na drugog crnca, pa advokat optuženog upita tužioca:

— Kažete da ste pobegli kad je optuženi izvuko revolver. Kako znate da je puco baš na vas.

— Čuo sam kad je opalio, a čuo sam i kad je metak prošišo pored mene.

— Jeste li sasvim sigurni da ste čuli da je metak prošišo pored vas?

— Jes’, siguran sam da sam čuo metak, jer sam ga čuo dvaput.

— Kažete da ste metak čuli dvaput. Kako to?

— E, ’vako je to bilo . .. čuo sam metak kad je prošišo pored mene, a čuo sam ga i kad sam ja prošišo pored njega.

SMEŠNO PITANjE

Čika Zek imo prase. Neki belac naiđe, zagleda se u to prase i kupi ga. Strpa prase u kola i ode. Al' šaraglje mu se otkopčaju, pa prase pobegne i vrati se čika Zeku. Malo posle, dođe drugi belac i kupi to isto prase, al' ono se opet vrati čika Zeku. Najposle i treći belac, prolazeć pored čika Zekove farme, kupi to prase, pa ga i srećno odnese u svoj svinjac.

Dotle ona prva dvojica tražila svoje prase i naposletku ga nađu u svinjcu tog trećeg. Naravno, dođe do prepirke utroje oko praseta. Na kraju krajeva, da reše to pitanje, ponesu prase čika Zeku.

— Čika Zek, — poče prvi kupac, — jesam li ja kupio ovo prase od tebe?

— Jes', gos'ne, — odgovori čika Zek spokojno.

— Slušaj, čika Zek, — umeša se drugi kupac, — ja sam kupio to prase, je l'?

— Jes', gos'ne, — opet će čika Zek, pućkajuć na lulu.

— Zek, ja sam jutros kupio to prase od tebe, — pobuni se treći.

— Jes', gos'ne, — ponovi čika Zek mirno.

— Ama, pobogu, Zek, — graknu sva trojica uglas, — čije je to sad prase?

Čika Zek ko da prvi put shvati da nešto nije u redu. Izvadi lulu iz usta, pogleda ih ko da su mu se smučili, pa se izbrecnu:

— E, smešnog li pitanja! Zar vas trojica školovani' belaca niste kadri da to rešite sami?

NE MOŽEŠ PREVARITI STRUČNjAKA

Neki crnački farmer u Alabami vozio svojim kolima nekog trgovačkog putnika. Oko konja uzmuva se neki obad, pa posle poče da obleće i oko glave trgovačkog putnika.

— Čiko, kakva je to muva? — upita trgovački putnik.

— Običan obad, gazda, — odgovori crnac.

— Obad? — začudi se trgovački .putnik. — Šta je to?

— Muva što obleće oko konja, mazgi i magaraca, — kaže crnac.

Obad još obleće oko trgovačkog putnika, pa putniku pade na pamet da se malko našali sa crncem.

— E, čiko, — reče, — valjda ne misliš reć da sam i ja konj!

— Ne, ne, gazda, — brzo će crnac. — Niste vi konj!

— E, da ne misliš da sam mazga? — nastavi putnik.

— Ne, gos’ne, niste ni mazga! — odgovori crni farmer malko prgavo.

— E, slušaj, čiko, — opet će putnik, tobož ljutito, — valjda ti ne ličim na magarca? Valjda nećeš reć da sam magarac.

— Ne, gos’ne, — naljuti se farmer, — ja ne kažem da ste magarac, i meni ne ličite na magarca .... al’ znate, gazda, obada ne možete prevariti.

NARODNE PRIČE AMERIČKIH CRNACA

Bogata riznica narodnih priča američkih Crnaca dugo je bila u mraku ropstva u Južnim državama Sjedinjenih Američkih Država, zajedno s narodom koji ju je stvorio. Dugo je crnim robovima bila samo mali topli svitac i mršava uteha posle ubitačnog rada na prostranim plantažama njihovih belih gospodara. Nepismeni robovi, bića bez ikakvih prava, u najboljem slučaju izjednačeni sa teglećom marvom, bili su izjednačeni sa stokom i u tom pogledu. Beli gospodari su strogo tamanili sve verske obrede koje su crnci doneli iz svoje afričke domovine i nametali im svoju veru. Znali su i za njihove priče, ali u tim pričama nisu videli drugo do kakvo blejanje ili mukanje ostale svoje marve.

Tek posle krvavog građanskog rata između Severnih i Južnih država Sjedinjenih Američkih Država (1861 — 1865) kad su vojnici Severnih država, u kojima nije bilo ropstva, pregazili Jug, otkrili su ti severnjački vojnici vanredno bogatstvo narodnog duha crnačkih robova. U severnjačkim časopisima javljaju se prve vrlo žive priče i pesme, nešto sasvim novo na američkom tlu, koje su ti vojnici čuli od bivših crnih robova. Američke belce iznenadila je lepota i bogatstvo tih priča i pesama, gotovo kao da neka životinja odjednom progovori i pokaže bujan unutrašnji duhovni svet. Poznali su u njima neke korenove svojih priča i pesama, ali u tako osobenoj obradi da su blistale u novom ruhu i disale novim životom, novim dahom. Ali većina je bila sasvim novi plod njihovih prilika i života kojim su živeli u toj novoj sredini.

U suparništvu Severa i Juga, ranjeni Jug oseti se i tu pogođen, oseti da Sever proizvoljno i površno prikazuje i taj deo Juga, pa

odgovori dubljim znanjem o crnačkom svetu i njegovim pesmama i pričama. Belcima na Jugu odjednom puče pred očima to bogatstvo s kojim su odrasli i koje su od malih nogu slušali. Ljudi od pera s Juga nađoše i da Severnjaci ne znaju ni osobeni i vrlo slikoviti govor bivših crnih robova, pa se latiše da i njega prikažu u punoj boji. U američkoj književnosti, koja je uglavnom sledila engleske uzore, pojavi se nov, „crnačaki jezik", zasnovan na izgovoru a ne na pravopisnim pravilima, govor bivših nepismenih robova. To je engleski golzor pisan po izgovoru, koji i američki domoroci odgonetaju samo po sluhu, govor u kome se samoglasnici na kraju reči, pa i celi slogovi i reči, sažimaju, koji je vrlo mekan. Taj govor odgovara govoru nekadašnjih nepismenih slojeva u svim zemljama, pa i u nas, u kome je, na primer, mesto „hoćeš li ići“ ,,’oš ić“, mesto „gde si bio“, „di s’ bio“, a po mekoći je sličan govoru naše Dalmacije u kome se slovo „m“ na kraju reči pretvara u „n“, mesto „sam“, „san“, mesto „imam“, „iman“ i tako dalje. U ovom prevodu taj govor nije dat u potpunosti da ne bi smetao deci, kojoj je ovo delo namenjeno. Dat je samo u svojim osnovnim i deci razumljivim osobenostima. Taj govor se ne može prenositi gramatički pogrešnim oblicima, jer su se potomci prvih robova rađali na plantažama svojih belih gospodara i od malih nogu znali samo njihov jezik, koji je gramatički tačan. Njima su, kao i njihovim belim gospodarima, Sjedinjene Američke Držane domovina i druge domovine ne znaju. Kad njihovi beli gospodari ne govore „Ja bio ići“, već „Ja sam išao“, ne motu ni oni reći „Ja bio ići“ već nepismeno „Ja sam išo“, odnosno po svom osobenom nekom izgovoru južnjaka „Ja sam išo“.

Tako je Džoel Čendler Heris (Joel Sćaps-Peg Naggjz rođen i odrastao u američkoj Saveznoj državi Džordžija (Seogija) na Jugu, izdao prvu zbirku pripovedaka američkih Crnaca, pisanu tim osobenim crnačkim govorom, pod naslovom „Čika Rimasove pesme i izreke“ 1880. godine. Te su priče delovale kao kakva čarobna crna orhideja iznebuha izneta iz tame pred oči iznenađenog sveta. To je bila prva od deset knjiga crnačkih narodnih priča, pesama i izreka koje je Heris sakupio i izdao. Tim svojim delom odjednom je postao narodni velikan i dopisivao se sa Radjardom Kiplingom. Mark Tvenom i drugim čuvenim piscima i naučnicima svota doba.

U toj svojoj prvoj zbirci, Heris je priče koje je sakupio po plantažama Juta stavio u tanak umetnički okvir svoga pripovedača, starog roba čika Rimasa, koji gospodarevom sinčiću pripoveda te priče, stavlja svoje duhovite i pronicljive primedbe i suvereno jednostavno odgovara na dečakova bezazlena pitanja. I sam se sećao dobrodušnih crnih robova koji su mu, dok je bio mali, pričali dobar deo tih istih priča. Docniji skupljači tog crnačkog narodnog blata, među kojima i crnački pisci, odbacili su taj umetnički okvir u želji da ih vrate na čisto narodne priče, pa su one u tom obliku date i u ovoj knjizi.

Prvi i najstariji deo tih priča vuče svoj duboki koren iz prvobitne domovine američkih Crnaca, zapadne obale Afrike, gde su beli trgovci robljem hvatali domoroce, okivali ih u lance i brodovima prevozili na američki kontinent. To su priče u kojima su glavne ličnosti životinje, kao i u mnogih afričkih plemena, ali koje su u novoj sredini i novim prilikama dobile i svoje nove junake, životinje iz sveta u kome su se crni robovi našli, i nov sadržaj. Bespravni robovi ovaplotili su svoj položaj u tim pričama, pa su sve divlje životinje uglavnom „brat“ i „sestra", kako su se i oni sami nazivali po hrišćanskim veroispovestima koje su primili, a domaće životinje su „gos’n“ i „gospoja“, kako su nazivali belce. Tako su zec, vuk, medved i tako dalje „brat“, zečica, vučica, mečka i tako dalje „sestra", a pas, konj, bik „gos’n“, kuja, kobila i krava „gospoja", kao što su i belci „gos’n“ i „gospoja", ili „gos’dar“ i „gos’darica“. Kao i u svemu, tako i u tom pravilu ima izuzetaka, kad su i divlje životinje ,,gos’n“ i „gospoja“, uglavnom u posprdmom smislu, ili da se naglahsi nešto rđavo, a pitome životinje „brat“ i „sestra“, iz pažnje i da se istakne dobrota i bliskost. U tome je i najrečitija i najpotresnija slika njihovog položaja. Sebe su poistovetili sa divljim životinjama, sa bespravnima i progonjenima, a svoje gospodare sa domaćim, koje paze i timare. Glavni junak u gotovo svim tim pričama je plašljivi i slabašni brat Zec, koji umom ipak uvek uspeva da nadmudri i nasamari jače od sebe, da se izvuče iz svake nevolje i izmigolji iz svakog škripca. Ta osnovna nit, slabiji koji snalažljivošću i umom pobeđuje jače i uvek sačuva glavu, provlači se kroz sve te priče. Brat Zec je šeret, zavodnik i nenadmašni junak koji čak i „gos’nu Čo’eku“ ume da doskoči. Osim tog svog korena iz Afrike, te priče u kojima su ličnosti

životinje očigledno imaju i svoj nadzemni rast nastao iz bespravnog ropskog položaja crnaca koji nisu smeli pravo ni da zauste ime svojih belih gospodara, svojih gospodara života i smrti, a kamoli da o njima pripovepdaju priče u kojima bi ti beli gospodari bili u podređenom položaju i nasedali svojim crnim robovima. To je moglo da dođe tek prestankom ropstva.

Drugi deo narodnih priča američkih Crnaca dolazi posle oslobođenja iz ropstva, kad se raspredaju uspomene na te minule dane. U njima je govora o ropstvu, dešavaju se na raznim plantažama, a ličnosti su robovi i njihovi beli gospodari. To su delom priče ispredene oko jezgre stvarnih događaja, a delom satkane od mašte, u kojima rob, mesto brata Zeca, doskoči svom belom gospodaru, mesto bratu Liscu, ili bratu Vuku. Ali i u njima je ostala stara nit slabijeg koji dovitljivošću pobeđuje jačeg. roba koji vešto ume da ukrade kokoš ili prase i izbegne kaznu, koji čezne za slobodom, pa u toj svojoj čežnji doživljava razna razočaranja, ali je ponekad i dobije. Tu su i razne priče oči gledno nastale pod uticajem hrišćanstva, ztode i nezgode crnačkih propovednika, pa i bajke u pravom smislu, nastale pod uticajem bajki belaca. Razume se, sve to.nije ni u kom slučaju prosto zamenjivanje ličnosti u već određenoj radnji, nego vrlo vešto izgrađena radnja oko jezpre koja je delovala samo kao kvasac da ta radnja nabuja, kao što ?u i razne kulture belaca delovale jedna na drugu, a svaka ipak ima svoje jasno određeno obeležje.

U ovom trećem delu, te priče su već plod i pismenosti i obrazovanja, bliskog dodira sa belcima i žilavog učvršćivanja svota položaja i prava u društvu. U njima glavna ličnost može da bude i belac, isto tako kao i crnac, i često zavisi od samog kraja u kome su nastale, pa se u jednom kraju mogu naći kao priče belaca, a u drugom kao priče crnaca. Razlika je gotovo jedino u tome od koga je i u kojem kraju tu priču čuo onaj što ju je uneo u svoju zbirku.

I tu se održalo opšte pravilo da narodne priče u pravom smislu reči polako odumiru sa pismenošću i obrazovanjem, a na, njihovo mesto stupaju priče i pesme u narodnom duhu, ali od određenih pisaca koji ih stavljaju na hartiju pod svojim imenom, a mahom ostaju samo anegdote i vicevi koji se prepričavaju od usta do usta.

Luka SEMENOVIĆ